Ion Drăguşanul

Vechi colinde bucovinene

„Veniți la jertfele aduse de cei abia inițiați”

Cele mai vechi cântece ale omenirii, colindele, pe care „zeii le-au ctitorit” (Pindar, Nemeene I, 2), din convingerea că doar „cuvântul trăieşte vreme mai îndelungată decât faptele” (Pindar, Nemeene, IV, 1), s-au numit, pe vremea orgolioşilor ionieni, „peanuri”, cu rădăcină în „imnele Titanilor”, după cum mărturisea Strabon (Geografia, II, XII. 12,13: „Peanul tracilor este numit de eleni imnul Titanilor”).

Pe vremea aceea, „anul se împlinea la răsăritul Pleiadelor” (Polybios), pentru că, odată cu ivirea „gingaşelor fete ale uriaşului Atlas” (Pindar, Nemmene, IV, 1), abia „acum anul sfânt se împlineşte / Şi Horele sărbătoreau pentru masa lui Apollo” (Pindar, Paiane, I, 52): „O, Hore tinere, frumoase şi prinse-n rotitoare dansuri, / Având veşminte-nrourate, gătite cu frumoase flori… / Veniți la jertfele aduse de cei abia inițiați / Să ne meniți recolte bune şi favorabile anotimpuri” (Orfeu, Cele trei Hore). Acolo, la masa sărbătorească a Soarelui, în jurul căreia se roteau, în dansuri ameţiloare, Horele, „La masa de unde răii sunt izgoniți prin blânde daruri, / A răsărit Pean, vindecătorul cu plante, anume ca să-şi arate sănătatea / Cu armonia lui deplină umplând întregul univers” (Proclos din Lycia, Imn către Helios).

Dar „armonia deplină” a cântecelor tracului Pean, care, desigur, se acompania cu „lira tracicului neam”, avea o obârşie în timp, pentru că „peanurile” fuseseră, în fond, „Imnele Titanilor”, ale „copiilor falnici născuți de Glie şi de Cer”, fiind „obârşia şi începutul mult încercatei omeniri” (Orfeu, Către Titani), pentru că „oameni şi zei – un singur neam (înseamnă); căci dintr-o singură mamă / Ne tragem răsuflarea” (Pindar, Nemeene, VI, I, 1), justificând, în faţa Timpului, numai în faţa Timpului, superba odă a tragicului Orfeu, pe care mă simt obligat să o reproduc, pentru a v-o reaminti, mai pe larg: „Titanilor, copii falnici, născuți de Glie şi ce Cer, / Voi, bunii şi străbunii noştri, stând pe tărâmul celălalt, / Sortiți Tartarului şi beznei genunilor de sub pământ, / Obârşia şi începutul mult încercatei omeniri / Şi-a celor care populează văzduhul, marea şi uscatul, / Căci numai voi sunteți părinții oricăror neamuri de pe lume”.

Iată, deci, că imnele, pe care noi le numim colinde, vin de la protopărinții neamurilor europene (aşazisa „rasă nordică”) şi însemnau, în vremuri imemoriale, un ritual profund, cuprinzând cântece şi dansuri, în cinstea Timpului, numai a Timpului, omagiat prin intermediul celor doi copii ai săi, Soarele şi Luna, iar de la imitarea rotirii aştrilor cereşti („colinda”, în latină; „cylindea”, în greacă), prin horă („choreia”, în greacă, dansul numindu-se, acum, „choros”), deci de la acel ritual străvechi vine şi numele de colidă, un nume care consacră o datină de măcar două ori mai veche decât creştinismul.

Lucrurile astea s-au ştiut până de curând şi au şi fost mărturisite, în baza altor surse străvechi, de Simeon Mangiuca, în „Călindariu Iulianu, gregorianu şi poporalu românu, cu comentariu, pe anul 1882”, apărut la Oravița, în toamna anului 1881. Mangiuca, aidoma contemporanilor săi, avea o erudiție răzvrătită, un fel de veşnic neastâmpăr al sufletului, care contrastează cu erudiția contemplativă a contemporanilor noştri sau de cea sfertodoxă a scriitorimii sucevene de azi. Concluziile formulate de Simeon Mangiuca (pg. 41) îndreptățesc la căutare şi susțin imaginația vie în neostenitele ei tentative de căutare de sine, aşa că o să le reproduc drept argumente pentru susțineri ulterioare şi însoțindu-le, unde e cazul, de comentarii puse între paranteze:

„Deci, constatăm, în reasumare,

a) cum că „colinda română” ca **cult de Soare**, ca **cult al Soarelui personificat ca Zeu**, are o însemnătate archeologică (**Comentariu:** În folclorul nostru, se păstrează, prin Ostrea Novac-Jidovul, numele egiptean al Soarelui, Osiris, ca variantă a grecescului Sesostris; „brazda lui Troian” se mai numeşte şi „brazda lui Ostrea-Jidovul”, Jidov însemnând Uriaş. Explicația poate fi aflată în Cartea a doua, capitolul III, a „Istoriilor” lui Herodot, în care se spune: „Săvârşind întruna asemenea fapte, străbătea continentul, până când, trecând din Asia în Europa, îi supuse şi pe sciți, şi pe traci. La aceste popoare cred eu că se află hotarul cel mai îndepărtat, până unde a ajuns oastea egipteană, căci numai în ținutul acestora se mai întâlnesc stele înălțate, iar mai departe urma lor nu se mai vede”. Herodot se referă la „Cheile Bîcului”, un şir de pietre uriaşe, care duceau de la fosta capitală a Hyperboreilor, Piroboridava, aflată lângă Tecucii de astăzi, până la Don, monumentul megalitic fiind făcut de ultimul Osiris, Rhamses al II-lea. Gloria lui Osiris, fiu al Timpului, era aceea de a fi „arat şi semănat primul”. De altfel, în cronica „Akasha” se spune că, „în figura lui Osiris, egiptenii percepeau acțiunea Soarelui asupra Pământului” nu numai ca rodire, ci şi ca semănat şi arat. Tocmai de asta, colinda scandată, pe care noi o numim „urătură” sau „pluguşor”, este imnul închinat Soarelui (Albul, Aplu), în vreme ce colindele cântate sunt închinate Lunii, Alba sau, în limba băştinaşilor, Eftepir, Crăiasa Zăpezii, pentru că, aşa cum se spune în „Saga”, versul 25, „Luna a fost modelată de zei pentru a indica ciclurile timpurilor oamenilor”);

b) cum că chiar cuprinsul colindelor române este mai că identic cu colindele copiilor din Roma şi din Grecia veche;

c) cum că ospățul sau ziua junilor colindători români este identică cu **dies juvenalis** din „Saturnalia” la Romanii vechi (**Comentariu**: Cele mai vechi cântece ale omenirii „se cântau, ca să nu se uite”, după cum scria Aristotel prin secolul al IV-lea înainte de Hristos. Obiceiul acesta avea să fie abandonat, ulterior, de popoarele desprinse şi individualizate din Hyperborei, din „rasa nordică” – după cum formulează istoriografia occidentală. Dar, în antichitate, încă se mai păstrau cântecele inițiatice ale Titanilor, mai ales la populațiile de prin munți. Se cântau, contaminate folcloric, şi la Roma, dar între Saturnalii şi datinile noastre de iarnă nu există nici o filiație, datinile noastre fiind, aşa cum se va vedea, sărbători de primăvară, sărbători ale timpului Argimpassa, timpul „trecerii zăpezii în iarbă”);

d) cum că Turca (Țurca), Bresaia, Cerbuțul şi Vasilca română, ca parte întregitoare şi dramatică a colindei, încă se ține de cultul de soare şi formează cu colinda, laolaltă, o totalitate sistematică (**Comentariu:** Cu o excepție, reprezentată de jocul cu măşti dedicat morții şi învierii Timpului, în zodia Capricornului, zodie reprezentată de Cerb sau de Capră, acest dans ritualic fiind jucat, chiar şi în 28 decembrie 1656, conform mărturiei lui Conrad Iacob Hiltebrandt, pe care îl voi cita ulterior, în vremea solstițiului de iarnă, dar nu într-o sărbătoare solară, ci în cea a Crăiesei Zăpezii, Eftepir, Lucia sau Alba, adică Luna. Crăiasa Zăpezii, deci Luna, era serbată pe tot parcursul iernii, timp de nouăzeci de zile, până la ivirea „Celui beat de dragoste”, Dragobete, deci a Soarelui. Învierea Timpului însemna o sărbătoare distinctă, numită An-Dar, adică Darul Ceresc);

e) cum că colinda română şi instituțiunile ei se îndepart foarte tare de isvoarele cunoscute ale credinței creştine şi chiar prin aceasta se dovedeşte vechetatea colindei române (**Comentariu:** Sfântul Augustin spunea: „Ceea ce, în prezent, se numeşte religie creştină a existat la cei vechi şi

nu era absentă la începuturile neamului omenesc, până la apariția lui Hristos întrupat, după care religia adevărată, care era deja prezentă, a primit numele de religie creştină". Din păcate, agresivitățile pământeşti ale celor care au sfărâmat Biserica lui Iisus în două, apoi în puzderii de culte, s-a manifestat şi împotriva memoriei vechi. Şi trebuie precizat că şi simbolul crucii a existat dintotdeauna, drept literă sfântă care desemna rotirea soarelui pe cer (la felahii egipteni, crucea stilizată, trefla, simboliza nordul), crucea şi colinda însemnând, în fond, intrarea în armonie cu „Soarele Dreptății", cum a fost numit şi este Iisus Hristos. Colinda păgână, pe care noi o numim laică, după ce, prin secolul al XIX-lea, se numise „umblatul cu Malanca", datorită însoțitorilor mascați, care realizau „partea dramatică" a ritualului, ține de credința creştină, în măsura în care ține de toate credințele omenirii, care, de fapt, sunt una singură, cea inițială, ulterior regionalizată şi adaptată pentru a legitima conducători şi organizări statale. Veți vedea că toate colindele „creştine" au fost, la origine, „colinde de Bobotează" sau „cântece de stea", scrise de călugări şi interpretate, de Bobotează, doar de epitropii bisericeşti. Datorită oportunismului tradițional al românilor, aceste încropiri au prins, au fost preluate de „gospodari", dar cu consecința fericită că, după preluare, textele brute şi neîndemânatice au fost şlefuite de generații, până la a deveni adevărate nestemate folclorice. Cât despre „vechetatea colindei române", aceasta este confirmată şi de refrene, în primul rând de reminiscența lingvistică „Leru-i Ler", însemnând „Legea-i Lege", deci un legământ sacrosant, precum şi aparent banalul „florile dalbe", care sunt, de fapt, „florile d'Albei", aşa cum Dochia este „d'ochia", cu variantele „d'ochiana" şi „d'ochioşica" sau „d'ochioşița", adică oacheşa);

f) cum că popoarele slave nu au integritatea şi sistema, dar nici cuprinsul colindei române (**Comentariu:** Toate populațiile din zonele de câmpie-deal au pierdut datina străveche, şi nu numai slavii. Doar în munți, din Balcani şi până în munții de pe malul Rhinului, ba şi mai departe, până prin Provence, datina s-a păstrat până astăzi, cu mai multă sau mai puțină fidelitate, dar fără inițieri, fără memorie şi, deci, fără posibilitatea intrării în armonie cu „cel Veşnic şi Nedesluşit", care „ne-a creat, dar căruia nu-i datorăm nimic, pentru că nu pretinde nimic", cum spun „Textele Taoiste".

Colindele erau destinate unor „boieri mari" sau, cum se întâmplă în foarte multe colinde vechi bucovinene, unor „boieri plugari", adică vlahilor. Iar semnul egalității între „boier" şi „vlahi" l-a pus Dimitrie Cantemir, care, în capitolele XV şi XVI al des citatei, dar tot mai rar cititei „Descrierea Moldovei", susține afirmațiile deja încetățenite în epoca lui, referitoare la inexistența unei clase țărăneşti de origine valahă în Moldova, vlahii fiind, încă din vremea Descălectatului, toți boieri, ierahizați, ulterior, în trepte ascendente, pe temelia largă, dar sărăcăcioasă a răzeşismului: „Țărani moldoveni adevărați nu sunt deloc. Cei pe care îi aflăm se trag din ruşi sau din ardeleni sau ungureni, cum avem noi obicei să le zicem. Căci, în veacul cel dintâi după descălecatul Moldovei, Dragoş o împărțise toată între cei care au venit cu el, când a găsit țara cea nouă pustie de locuitori. Dar fiindcă se părea că nu e cu dreptate ca un boier să muncească la alt boier (pentru că toți cei ce se trăgeau din sângele Roman se socoteau boieri) şi fiindcă neamul deprins cu armele se socotea prea bun pentru ca să fie folosit la lucrarea pământului, atunci urmaşii lui Dragoş au fost nevoiți să aducă, cu învoirea domnului, oameni din țările învecinate – unde şerbia țăranilor era în obicei – şi să-i aşeze pe moşiile lor. Că lucrul acesta este adevărat, o dovedeşte însuşi numele de țăran, care în graiul moldovenesc se zice „vecin" şi din care se vădeşte că aceia pe care armele moldoveneşti învingătoare i-au silit să muncească pământul au fost, mai întâi, vecini".

Adevărurile afirmate în paginile 199 şi 200 ale lucrării menționate pot fi puse la îndoială; de pildă, în limbajul contemporaneității Descălecatului, „țară pustie" însemna, de fapt, ținut neorganizat statal, şi nicidecum nelocuit. Dar informația care ne interesează pe noi, în contextul acestei cărți, este cea a unei convingeri cu mare notorietate în epoca respectivă, şi anume „boieria" vlahului plugar, o „boierie" care se regăseşte, trufaşă, în toate colindele „boierilor plugari" români);

g) cum că „calendae” latin nu s-a urzit din „calare” (chemare) latin, ci din „**colinda**” sau „**cylindea**” grec, care înseamnă: rotare, întoarcere, **învârtire de soare ori de lună**, în solstiții ori lunistiții, şi aceasta se condiționează de la cultul de soare şi de lună, adecă de la curgerea soarelui şi a lunii jur-împrejur prin zodiac;

h) cum că, cu privire la cultul de soare, „colinda noastră” poate să-şi aibă originea sa şi în „coros” grecesc, de unde şi „corindos”, predicat al Zeului de Soare (**Comentariu:** „Învârtire de soare ori de lună” avea, desigur, o imitare terestră, prin horă, prin „jertfele aduse de cei abia inițiați”. De altfel, şi la egipteni, Horus, fiul „Soarelui” Osiris şi al „Lunii” Isis, este, de fapt, ca şi „Chorus” al grecilor, rotirea pământească, pe care o numim horă. În timpul inițiaților, horirea, săvârşită de personaje cu măşti, făcea parte din ritualul colindei, după cum au mărturisit şi Hecateu Abderida, şi Diodor Sicul, şi Strabon, dar şi Orfeu sau Pindar, ca să nu mai vorbesc de litaniile din „Cartea egipteană a morților”);

i) cum că „colinda”, care sună şi „corinda”, poate să-şi tragă etimologia chiar şi din jocul „hora”, „choreia” grecesc, „chorea” latin, cu privință la soarele personificat drept Zeu şi judecător jur-împrejur prin zodiac (**Comentariu:** Eu cred că şi colinda, şi hora, ca imn şi ca desfăşurare dramatică în cadrul aceleiaşi sărbători, purtau nume înrudite. Este de presupus că mai întâi a fost dansul şi abia apoi scandarea, care sfârşeşte, ca stare de fruct, prin cântec);

k) cum că „colinda” noastră poate proveni chiar şi din „calendae” latin, cu convertirea lui „a”, rădicat în „o”, precum cere fisiologia psihologică a limbei față cu „i”, vocal subțire din final (**Comentariu:** Şi ritualul omagierii Timpului prin intermediul „copiilor” săi, Soarele şi Luna, în toată complexitatea lui, dar şi măsurarea timpului prin calendare, însemnau nişte convenții care vizau, de fapt, acelaşi fenomen; prin urmare, cuvintele care definesc diverse fațete ale aceleiaşi convenții sociale nu pot fi decât asemănătoare şi înrudite);

l) cum că „colinda” noastră, după Isidor, poate deriva şi de la „colere”, de unde „colenda” latin, cu înțelesul de a aduce cult, a adora, a cânta întru preamărirea unei Zeități (**Comentariu:** Poate că de la „colere” şi de la „colenda” vin şi numele colindei, şi numele horei, şi numele calendarului, dar nu vom avea niciodată certitudini, din simplul motiv că noi suntem, precum am fost, un neam nemărturisitor, în ciuda conservatorismului mimetic probat de datini, de tradiții şi de obiceiuri. Pe vremea unui neam mărturisitor, cel al elinilor, colindele se numeau „peanuri ale tracilor” şi însemnau o moştenire sacră, moştenirea „bunilor şi străbunilor”, cum formula Orfeu, numită „Imnele Titanilor”).

Titanii au rămas în spectacolul Europei. Mi-e greu să spun că în memorie, pentru că toate „Carnavalurile Uriaşilor”, care se organizează prin Belgia, prin nordul Franței şi chiar prin Germania, nu înseamnă memorie, ci un spectacol moştenit ca spectacol. Şi la noi, cu ocazia iarmaroacelor de până mai ieri, evoluau, pe picioroange, „Uriaşii” sau „Jidovii”, un El şi o Ea fără identitate, deşi simbolizau, cândva, Soarele şi Luna, numindu-se Aplu şi Alba, dar Aplu/Alba însemna „Cel/Cea Fericit/ă”.

S-ar părea că „uriaşii” au fost oamenii paşnici din civilizația pe care noi o numim cucuteniană, oameni care construiau case cu până la trei etaje, care nu cunoşteau Timpul şi, tocmai de asta, erau profund fericiți, ca „generație de aur”, cum spune Hesiod în „Teogonia” şi în „Munci şi zile”, dar şi Lao Tse în „Texte Taoiste”, oameni care credeau în acel ceva Nedesluşit şi Veşnic, care există dincolo de Roata Cerului (Ur Anu, de unde Uranus al grecilor) sau în Sfântul Cer (Tarkit Anu), căruia evreii aveau să-i zică Tată Ceresc (Anu Yahve; interesant este că şi grecii, prin numele lui Zeus, care defineşte tot roata cerului, dar printr-un import lingvistic persan, perşii numind cerul Deaus, după cum scrie Herodot; deci şi noi, creştinii, când vorbim de

Dumnezeu, vorbim, de fapt de… cerul care stăpâneşte peste ceruri). Civilizaţia aceea superbă a fost spulberată, pe la anul 2500 înainte de Hristos, de invazia nordicilor ionieni, de o violentă populaţie păstorească, rostogolită peste o paşnică populaţie agrară (de aici, mitul lui Abel şi Cain, consideră Iorga, în fişele pentru o istorie a umanităţii). Când prima bardă aruncată de mâna unui om ucide un alt om, începe să existe Timpul, se spune în „La Voluspa". Titanii ar fi fost „aruncaţi în Tartar", adică peste munţi, în Ardeal, în vreme ce Giganţii pleacă, pe „Calea cea demnă de admiraţiune" („Oamenii mărşăluiau veseli spre paradisul speranţei lui", se spune în „La Voluspa", versul 50), de la Piroboridava, din ţinutul Tecucilor de astăzi, spre Asia, unde îl vor cunoaşte pe Lao Tse şi îl vor copleşi cu ştiinţa lor, învăţatul chinez alegând să moară după datina lor, adică urcând pe un vârf de munte pentru a intra în armonie deplină cu Nedesluşitul.

Urmaşii Titanilor hyperborei s-au numit pelasgi, iar numărul pelasgilor („copiii pământului negru" sau „capetele negre", conform altor izvoare antice) era copleşitor faţă de cel al ionienilor. Chiar şi în vremea lui Herodot, deci după alte două invazii nordice, pelasgii, numiţi, mai târziu, moesi, apoi traci şi daci, cuprindeau toţi munţii Europei („Înălţimile vor proteja pe toţi locuitorii Pământului / Şi mai ales pe cei care continuă linia Uriaşilor", se spune în „Saga", versurile 49, 50; Uriaşii „au locuit pentru totdeauna în marea casă a vânturilor", adică în munţi, se spune şi în „Edda", versul 60).

Herodot, ca şi poeţii elini, constată o masivă infuzie de „sânge urieşesc" în etnogeneza neamului grecesc: „Neamul elinilor, după câte mi se pare mie, de când s-a ivit, s-a folosit necontenit de aceeaşi limbă. Pornind de la începuturi modeste, puţin numeros, s-a înmulţit până a atins numărul neamurilor din zilele noastre, mulţămită mai ales **amestecului ce s-a făcut cu numeroşii pelasgi** şi multe alte neamuri barbare" (Istorii, Cartea I, LVIII).

Romanii îi numeau pe aceiaşi protopărinţi hyperborei Rahmani, rahmanii fiind omagiaţi de români, de-a lungul istoriei lor, prin Paştele Blajinilor. În „Coran", Profetul Mohamed îl numeşte pe Allah „er Rahman", adică „Cel Îndurător", deci… Blajinul. „Coranul" e o Carte Sfântă târzie, dar Tatăl Ceresc e unic, acelaşi pentru toate religiile, iar Legea lui, iniţial „cântată ca să nu se uite", încă mai dăinuie prin munţii Carpaţi, dar fără ca să-şi mai amintească cineva de sacralitatea legământului „Leru-i Ler".

Refrenul colindelor, un legământ sacru

Colindele româneşti, intuite drept cele mai vechi cântece ale omenirii, s-au bucurat de atenţia cărturarilor europeni şi, ulterior, chiar şi de interesul fălos al românilor. „Grimm, Miklosich, Schuller, Tomaschek, Cassel etc., dintre streini, se ocupă serios cu studierea colindei noastre", constată, în 1882, bucovineanul Ioniţă Bumbac, cel care află, din lecturi nemţeşti, că trubadurii din Provence (trubadur înseamnă „născocitor", pentru că vine de la verbul „trovar", care înseamnă „a născoci") au creat, prin secolul al IX-lea, „o specie de poezie lirică, „Alba" (!)", iar existenţa „florilor Albei", preluate de trubaduri din mitologia „Galiei Cisalpine" (Belgia şi nordul Franţei) îl pune pe gânduri pe năzurosul, dar inteligentul bucovinean, care are revelaţia faptului că în colindele noastre se comite o confuzie, că refrenul nu vorbeşte despre „florile dalbe", ci despre „florile d'Albei", Alba fiind, desigur, o zeitate păgână, „lumina zilei", după Ioniţă Bumbac. Dacă n-ar fi fost, conform firii sale, prea grăbit şi prea superficial, Bumbac ar fi înţeles lesne că Alba este, de fapt, Luna, Crăiasa Zăpezii, Eftepir, Cândva o fată frumoasă, Eftepir a avut parte de blestemul Horelor geloase, care au transformat-o într-un mesteacăn, şi-abia târziu a fost slobozită din carnaţia lemnului şi aşezată Crăiasă, deasupra norilor, într-un palat de cleştar şi mărgăritare. Crăiasă a Zăpezii şi stăpână a lupilor, îndepărtată din calendarele civilizaţiei umane, în creştinism, cu Sfântul Andrei. Amestecul brutal al religie în spiritualitate, manifestat chiar şi în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când colindele laice străbune încă erau hăituite şi, în cele din urmă, înlocuite cu barbarisme mitologice, precum „colindele creştine", au durut

conştiinţele cu mult, mult înainte ca locul metafizicului să fi fost luat de religii. Un poet şi filosof latin, Titus Lucreţius Carus (97-58 î.e.n.), întreba retoric, în „Fenomenele naturii şi religia”, fragment tulburător din „Poemul naturii”, dacă-şi poate cineva câtă suferinţă şi câtă umilinţă a adus omul omenirii prin inventarea religiei, deci prin relaţionismul care îi condiţiona speranţa veşniciei, un relaţionism care vine după integrarea în Marele Tot, prin contemplare, şi în care intermediarul)preot, ierarh, sfânt) instaurează polybiusianul bir pe naivitate, dania: „Nenorocitule om, ce dat-ai puteri divine, / Astfel de fapte măreţe şi astfel de crudă mânie! / Câtă durere şi gemet făcutu-ţi-ai, omule, singur, / Ce suferinţi pentru noi, câte lacrimi copiilor noştri!” (Antologia poeziei latine, pg. 33). Prin inventarea religiilor, spune Lucreţius, s-a înrădăcinat, la oameni, „o groază / Care ridică oriunde în lume noi temple, silindu-i / Pe muritori să-şi îndrepte spre ele în zile de slavă” ofrandele, amăgiţi că „viaţă de veci le dădeau” zeii, despre care „credeau că aceştia-i întrec cu a lor fericire, / Nimeni fiind dintre ei (zei – n.n.) chinuit de-ngrozirea pieirii”. În epoca neprecizată a înstrăinării, a desprinderii desluşitului din nedesluşit, oamenii „Statorniciră în cer locuinţe şi temple divine, / Căci ei pe boltă vedeau cum alunecă soare şi lună, / Ziua cea dulce şi noaptea şi stelele reci ale nopţii, / Torţe în bezne hoinare şi flăcări pe cer zburătoare, / Nouri şi rouă şi ploaie, zăpadă, vânt, trăsnete, piatră, / Iuţi vijelii, uriaş bubuit ce de sus ameninţă” (op.cit., pg. 32), deci o impresionantă recuzită a naturii, care determină naşterea simultană a mitului şi a religiei, omul având nevoie de un mijlocitor în relaţia sa cu Marele Tot. Până atunci, când încă „nu cunoşteau numele zeilor”, cum zice, cu trufie elină, Herodot, oamenii îmblânzeau natura prin cântecele lor iniţiatice, cântecele pe care astăzi le moştenim, în cioburi stranii, sub numele de colinde, deci mesaje pe care nu le mai înţelegem, dar care mai păstrează, în refrene, stăruitoare religve lingvistice.

Refrenele colindelor româneşti au stârnit interesul multor cărturari români, începând cu „renumitul şi nemuritorul Şincai” şi cu „strălucitul Petru Maior”, „aceşti doi bărbaţi” fiind urmaţi în lustruiri latiniste de o puzderie de învăţaţi români, dar ceva mai târzior, adică după 1848, când „mari bărbaţii”, la fel ca Arune Pumnul, pricep că nu există o cultură română, că „în tinda bisericii” e doar pustiu şi făţărnicie, aşa că îşi asumă rolul de luminători ai neamului şi de ctitori ai limbii române, drept „sigiliu al dumnezeirii”. Până la Şcoala Ardeleană, nu existase o limbă română şi nici români, cu excepţia iobagilor, care erau numiţi cu un cuvânt asemănător, „rumâni”. Locuitorii din cele trei provincii româneşti se revendicau, în faţa călătorilor străini, drept urmaşi ai legendarului Flaccus (Flachus), îşi spuneau flaci sau valahi, dar fără să ştie că Flachus este, în memoria lor subconştientă, Pelasg şi că ei, prin dreptul valah, care este similar „legilor pelasgine”, pe care le menţionează şi expune pe larg chiar şi Homer, în „Iliada”, sunt urmaşii pelasgilor. Numai că pelasgii erau deja uitaţi, izgoniţi din ansamblul memoriilor europene, aşa că trebuia născocită o altă rădăcină, dar una nobilă şi impresionantă, pentru neamul nostru lipsit de memorie şi de identitate. Şcoala Ardeleană, aidoma cronicarilor moldoveni de odinioară, a plusat pe vecinătatea temporală vag cunoscută, retezând rădăcinile neamului la vremea romanilor şi a dacilor. Atunci, în vremea încropirii unei genealogii naţionale, apar şi se răspândesc o sumedenie de „tradiţii”, menite să ne romanizeze cu orice preţ şi în orice chip. La arienii care plecaseră din Carpaţi, protopărinţii, rememoraţi drept cuplu iniţial, se numeau BaBa, adică Bătrân şi Bătrână, dar cu semnificaţia de cei vechi, buni şi înţelepţi, semnificaţie păstrată până târziu în cancelariile voievodale ale provinciilor noastre şi nu numai. În colinde, sunt menţionate „neveste d’ochioşele” sau câte o fată „d’ochioşiţă negri-s ochii”, aşa că Gheorghe Asachi inventează şi o soră a lui Decebal, Dochia, de care s-ar fi îndrăgostit împăratul Traian, dar şi o „BaBa Dochia”, care locuia în muntele Ceahlău, munte numit, până la Asachi, Pionul (Pioni se numeau troienii balcanici, din rândurile cărora se selectau viitorii preoţi ai Soarelui; vestigiile care încă se mai zăresc pe Ceahlău sunt, de fapt, ruinele „capiştilor lui Apollo”, pe care le-au distrus agresivii călugări creştini, aşa cum au distrus şi cum încă mai distrug scrierile runice de la Cotârgaşi, în munţii Dornelor, fără să înţeleagă, în dogmatismul lor exagerat, că scrierile acelea vorbesc despre acelaşi Dumnezeu, cel invocat cu sacrul „Oi” din „Oi, Leru-i Ler”, dar şi din cercul în care îl gravau fenicienii, atunci când încrustau pe stâncile Mediteranei, invocaţia „NeikOY” (conform inscripţiei

din Rhodos, ANAPO'NEIKOY, ANAPONEIKI), din care derivă, total demitizat, celebrul Neică al oltenilor). În colinde, exista şi Bădica Troian, Bădica însemnând, ca şi Budha, Înţelept, iar Troian însemnând, în ciuda aparenţelor, Soare, astrul personificat de Sesostris, de Ostrea Novac-Jidovul, dar Şcoala Ardeleană, mânată, de altfel, de bune intenţii, l-a transformat pe Troian în Traian, iar pe Înţelept, pe Iniţiator, l-a banalizat, decăzându-l la statutul de conducător obştesc.

Biserica, la rândul ei, încrâncenată în ştergerea memoriei, şi-a introdus propriile ei simboluri şi personaje, încercând să înlocuiască străvechile colinde cu nişte încropiri propagandistice, numite „Vifleimuri", precum şi cu dogmaticele „Cântece de stea". Pentru susţinere dramatică, s-au inventat „Irozii", care să înlocuiască şi jocurile cu măşti, şi manifestările ritualice de teatru păgân, încă identificabile în textul colindelor care vorbesc despre dragostea dintre Soare şi Lună, care nu se va săvârşi niciodată (în „Irozii", tentativa de înlocuire a numelor vechilor elemente ale credinţei veşnice cu nume noi este extrem de transparentă: „Eu sunt filosoful Melchiorat, de la împărăţia Persiei, şi am venit ca să te întreb cui te închini: Soarelui, lunei sau stelelor? Că, din steaua ce ni s-au arătat, am cunoscut că s-a născut pe pământ un împărat mare şi acestuia trebuie să ne închinăm!").

Fără îndoială că şi textele creştine, unele dintre ele – foste „colinde de Bobotează", fac parte din patrimoniul nostru naţional şi merită preţuite ca atare. A confunda, însă, colinda, cea mai veche creaţie poetică a omenirii (nu a românilor, ci a tuturor neamurilor europene; meritul strămoşilor noştri este acela de a fi păstrat, prin datină, acele creaţii, chiar dacă s-au pierdut, datorită ignoranţei şi datorită absenţei memoriei, cele mai multe din iniţierile primordiale în intrarea în armonie universală), a confunda, deci, colinda cu lirica despre naşterea lui Iisus Hristos înseamnă o greşeală. O greşeală pe care, înainte de Simeon Mangiuca, o înţelesese bucovineanul I.G. Sbiera.

I.G. Sbiera, ucenicul şi continuatorul operei lui Arune Pumnul, a sesizat că formula sacramentală din refrenul colindelor înseamnă altceva decât s-a crezut până atunci, un altceva care nu are nici o legătură cu romanii şi cu împăraţii lor, ci cu strămoşii acestora, Larii, care, ceea ce nu se ştia atunci şi nu prea se pricepe astăzi, erau şi strămoşii celorlalte neamuri care fac parte din aşanumita „rasă albă". Şincai şi Maior erau de părere că „Ler" eternizează numele împăratului Aurelian, „acest prea strălucit împărat şi bărbat ostaş, născut în Dacia". După 1848, braşoveanul George Săulescu, luând în studiu formula derivată „Veler şi Velerum", crede că împăratul înveşnicit prin refren ar fi Valeriu, deşi în textul colindelor s-ar fi „păstrat oraţia şi cultul misterelor mitriace, simbolul anului solar, ce de bună seamă s-au cântat de Romani, oarecând chiar şi în Roma, pe la ferestrele senatorilor şi ale patricilor, la carile s-au adus, mai apoi, şi din legenda naşterii Mântuitorului". Numai că, deşi romanii au avut numeroşi mărturisitori (istorici, filosofi, geografi, poeţi; Vergilius, de pildă, în „Georgicele", consemnează că, în ţinuturile boreale ale dacilor, „locuitorii petrec în joc lunga noapte de iarnă", „în joc", nu în Saturnalii), colindele nu sunt menţionate de nici un autor, iar serbările dedicate lui Mithra, pe larg şi adesea descrise, nu seamănă deloc cu sărbătorile noastre de iarnă, care, pe vremea romanilor, nici nu se petreceau iarna, ci primăvara, după echinocţiul de primăvară şi până în 15 mai, odată cu răsăritul Pleiadelor, când, cum scrie Strabon, în „Geografia" (X.3.7.), iniţiaţii, „sub înfăţişarea unor slujitori sacri, vără spaimă în cei din jur printr-o coregrafie războinică, ce evoluează în vacarmul asurzitor al ţimbalelor, al surlelor, al armelor izbite laolaltă şi în sunetul ascuţit al flautelor şi al ţipetelor".

Atitudinile desuet latinizante, desfăşurate şi pe fondul unei adevărate bătălii ortografice, în care etimologiştii catapultau orgoliile contemporanilor direct pe cele şapte coline ale Romei, au farmecul lor, de „socotinţe ce mi-s cunoscute până acuma despre însămnânţa refrenului" străvechilor colide ale umanităţii, aşa că voi reproduce câteva astfel de „socotinţe", de care I.G. Sbiera ţinuse cont, atunci când cutezase să spargă barierile convenite ale temporalităţii:

„În urma acestora vine, apoi, d. At.M. Marienescul şi zice, în „Colindele" sale, la pag. VII-VIII: Esclamaţiunea de'n colinde „Leru-mi" etc. arată ca cu degetul numele Aureliu. Aurelii,

însă, au fost doi inşi. Aureliu Tit Antonin Piul a domnit dela 138-161; iară Aureliu Marc Antoniu Filosoful, de la 161-180 d. Cr., şi ca împărați romani şi pe pământul Daciei, unde suntem, astăzi, noi, toți Românii. Domnirea lor – durând 42 de ani – se numesce epoca Antoninilor, în carea aceşti împărați romani – dintre toți domnitorii lumii – au făcut mai mult pentru fericirea popoarelor, şi istoria mărturisesce că genul ominesc neci când a avut stare mai bună, ca în epoca aceasta, pentru ce şi eu crearea colindelor o repun în acest timp, cu atât mai tare, cu cât îmbii împărați apar a fi un spirit, şi Leru-mi arată suvenirea măreață a numelui lor, ce nu poate fi alta decât un suspin, cântare după Aurelii. De ar fi ca şi mai precis să decidem, oare care Aureliu? „atunci eu răspund că Filosoful". Şi care-şi, la pag. 171, mai zice încă: „Leru şi Lero e abreviat desmerdătoriu. Toate popoarele au datina a face deminutiv sau a abrevia numele aceluia pe care îl iubesc. Această exclamațiune cuprinde în sine un suspin după iubitul Aureliu şi e în vocativ. Leru-mi şi Lero-mi e cu pronumele posesiv meu".

În „Revista română" de'n 1853, broşura de'n Juniu, Juliu şi August, la pag. 397, zice d. I. Misail, într altele, referindu-se la Şincaiu: „De altmintrelea, Aurelian fu un împărat bun şi iubit de Români; deşi, pentru un momînt, el periclită soarta Romîniei, poporul nostru îl pomenesce şi astăzi, cântând cu jale, la colindele Crăciunului: Hai, Lerum Doamne! Adecă: Hai, Aureliane Doamne"!".

Deşi latinist fanatic, I.G. Sbiera nu a împărtăşit aceste făcături latiniste („eu țin de rătăcite amândouă socotințele acestea"), care aparțin, ce-i drept, unor nume celeste ale culturii române, „cu merite nemuritoare", dar şi geniile au dreptul la „rătăciri", inclusiv Sbiera, care admite o rădăcină creştină a colindelor („prin ele se serbează nascerea mîntuitorului"), dar şi o superbă individualitate spirituală („la noi, colindele formează un cult, aşa zicând").

Sbiera înțelege că în colinde, urătura sau pluguşorul fiind tot o colindă, se permanentizează cultul strămoşilor, dar numai al strămoşilor romanilor, cărora „li se aduceau diferite sacrificii şi o sărbătoare anume era aşezată în onoarea lor… pe ziua a şeptea înainte de Idele lui Maiu, adecă pe a 9 Maiu".

Romanii îşi numeau strămoşii Lari. „Lar este un cuvânt de origine etruscică (Lemur) şi să fi însemnat domn sau rege… Etruscii credeau în nemurirea sufletelor, închipuindu-şi că spiritele celor morți rămân în case şi după moarte, mai cu seamă ale acelor părinți carii, în decursul vieții lor, au petrecut acolo în virtute şi amoare… Etruscii ziceau că, după moarte, spiretul devine Lemur". Iar de la acest „Lemur", credea I.G. Sbiera, „în gura poporului lesne s-a putut nasce, prin strămutarea literelor, „Lerum" sau „Lerom", ce se află şi în refrenul colindelor noastre", dar ca invocare, ca „chemare a Larilor sau a Larului, zicând: „o Lere Doamne" sau „o Lare-mi Doamne".".

Sbiera îşi baza argumentația şi pe faptul că „sărbătoarea Larilor cea de toamnă pică în 23 Decemvre, pe timpul când s-a născut mântuitorul lumii", precum şi pe sugestia „că domnul nostru Iisus Cristos încă este un Lar, şi încă Larul cel mai mare, cel mai bun şi mai binefăcătoriu pentru omenime, carele s-a născut chiar pe timpul sărbătorii acesteia". Sbiera ştia (o dovedeşte în „Contribuiri…") că Naşterea lui Iisus s-a petrecut, în realitate, pe la jumătatea lunii aprilie, că prima sărbătoare creştină a Naşterii (Arătării) a fost stabilită pentru ziua de 6 ianuarie şi că mult mai târziu s-a optat pentru ziua de 25 decembrie, deci imediat după 23, ziua morții şi învierii timpului, numită de daci An-Dar, deci „darul ceresc". Colindele vorbesc şi despre străbunii romanilor, care, cum susține Salustius în „Istorii", erau comuni şi pentru etrusci, şi pentru romani, şi pentru moesi (daci, traci, geți, pioni, troieni), ba chiar şi pentru felahii egipteni, dar nu invocă străbunii, ci continuă în timp, din ce în ce mai fără metafizic, ritualul intrării în armonie cu universul.

Refrenele colindelor reprezintă, într-adevăr, nişte indicii valoroase, dar care se justifică prin frânturi de text, care sunt inserate, aparent fără nici un rost, în colindele pe care încă le mai moştenim şi pe care le trăim doar drept omagiu adus Naşterii lui Iisus Cristos.

Colindele, expresii ale unei religii naturale

Începuturile religiei, ale religiei pe care, de vreo două milenii, o numim creştinism, au fost extrem de pertinente, o „căutare a unui cer pentru acest pământ" (Cristopher Gerard), un cer care să înlesnească perceperea timpului ca un ciclu, urmând ciclurile cosmice şi fundamentând „o religie a anului şi a adevărului", o religie din care lipseau şi creaţia, dar şi apocalipsa, în favoarea ordinii, ordinea fiind numită de protopărinţi „Cosmos" (Cristopher Gerard, Trovace un cielo sulla terra). O religie care respingea opoziţia artificială dintre „Dio creatore e creature", precum şi opoziţia dintre cer şi pământ, dintre inimă şi corp, dintre credincioşi şi necredincioşi. Păgânismul, în fond, nici nu a fost dualist, natura fiind considerată ca fiind căminul tuturor sau, cum spunea Heidegger, „pământul şi cerul sunt la fel de eterni şi de muritori, formând un tot unitar". Şi tot Heidegger avea să constate că „păgânismul ignoră dogme şi profeţi, părinţi şi credincioşi", pentru că, aşa cum mărturisea Hipocrate, „totul este divin şi uman în acelaşi timp". Se practica, totuşi, asceza, dar „asceza era contemplaţie a manifestărilor geniului divin; prin contemplare se ajungea la identificare cu Marele Tot", deci la ceea ce numim, acum, intrare în armonie. Tocmai de aceea, opina Amanda K. Coomaraswamy, „un adevărat studiu al folclorului român ar trebui să înceapă, în acelaşi timp, cu un psiholog, un teolog şi un metafizic". Şi tot ar fi prea puţin, pentru că niciodată nu vom putea reface integral notorietăţile unei anumite epoci, prin notorietăţi înţelegând ansamblul de experienţe, de cunoştinţe şi de stări metafizice specifice unei anumite durate şi atât de răspândite şi de uzitate în durata aceea de timp, încât nimeni nu mai avea nevoie să le consemneze, să le încredinţeze viitorimii. De pildă, despre „vindecarea cu ierburi", cu ierburile care se legau în capătul toiagului de călătorie (strămoşul „steagului" piţărăilor, căluşarilor sau de strânsură) nu vom găsi mărturii în folclor, deşi „istoria românilor este istoria lui frunză-verde", după cum inspirat concluziona Hajdeu. „Romăncele din cele mai multe părţi ale Bucovinei au datina de a atârna pe sub streaşina din faţa casei o mulţime de flori, precum şi alte plante, legate în mănunchiuri şi în formă de cruce: vâsdoage, ochişele, mintă creaţă, măghiran şi mai cu seamă busuioc, cari rămân apoi acolo tot anul. De aici se vede că vine apoi şi datina colindătorilor de a încheia o seamă de colinde cu versurile de mai sus", preciza Simion Florea Marian în subsolul paginii, care adăposteşte un final mai mult decât convingător:

„Streşină de busuioc,
Să vă fie cu noroc;
Streşină de măgiran,
Să vă fie peste an;
Streşină de mintă creaţă,
Să vă fie pe vieaţă;
Streşină de bumbişori,
Să vă fie de-ajutori
La fete şi la feciori
Şi nouă de sărbători!".

Din descrierile împodobirii steagului căluşarilor, de-a lungul timpului (de la Dimitrie Cantemir, încoace), cunoaştem rolul tămăduitor al busuiocului, măghiranului, mentei, bumbişorilor, usturoiului, pelinului etc., deşi plantele acestea nu se administrau ca medicamente (cu excepţia boabelor de rouă, culese de pe frunzele şi florile lor, pentru spălarea feţei), ci mijloceau, prin tainice puteri metafizice, împlinirea unui anumit ritual, care cuprindea dans, cântec şi măşti. Elemente văzute de toată lumea, de la Orfeu, la Strabon, de la Proclos din Lycia, la Paul de Alep, secretarul Patriarhiei din Constantinopol, care a vizitat şi descris Moldova, (1640) sau la Dimitrie Cantemir. Dar au existat şi elemente pe care nu le-a văzut nimeni, care se

săvârşeau în taină, la împodobirea steagului, întotdeauna lângă „un copac verde”, întotdeauna după purificare cu rouă sau apă neîncepută (precum în urătură, personajul, când „s-a sculat, / Pe ochi negri s-a spălat, / La icoane s-a-nchinat”), folosindu-se obiecte cu un anume rost metafizic, altul decât cel al folosinţei zilnice, precum în colindul reprodus de I.G. Sbiera:

„La picioare? Săbii goale!
La mijloace? Bărbănoace!
Sus, la uşă? Flori de rujă!
Jos, la prag? Flori de mac!
Dar prin casă? Iarbă-aleasă!
Pe podele? Viorele!
Pe pereţi? Stecle verzi!
Dar în tindă? Flori de mintă!
Pe afară? Flori de vară!
La portiţă? Păuniţă!”.

Iar copacul verde, simbolul Coloanei Celeste, Stâlpului Pământului sau Arborelui Vieţii, pare să fi fost nu bradul, ci mărul-părul, pomul lunar. Nu mărul, nu părul, ci mărul-părul, două trunchiuri care-şi unesc în văzduh coroanele, aidoma porţilor ţărăneşti cu streaşină, care tocmai asta simbolizează: Coloana Celestă sau, cum i se mai spunea, Stâlpul Pământului sau Arborele Vieţii. Deci, până şi banala poartă ţărănească e un simbol religios, rostul coloanelor fiind acela de a uni pământul, prin streaşină, cu cerul, aidoma merilor din variantele de colindă străveche:

„Cole-n deal, colea în vale,
Mai din jos de ceea cale,
Este-un măr şi un păr;
Sub cel măr, sub cel păr,
Este-un pat că de brad
De nouă meşteri lucrat,
Cine doarme-n acel pat?”

sau

„Dinăintea cestei curţi
Sunt doi meri şi doi peri
La tulpină-alăturaţi,
La vârvuri împreunaţi.
Sub cel măr, sub cel păr
Este un pat încheiat
Din scândurele de brad
De nouă meşteri lucrat”.

În cele două variante culese de I.G. Sbiera, există şi Calea, dar vag menţionată, Calea desemnând mersul stelelor, deci „scrierea de pe cer”, care vestea împliniri sau nenoroc şi care, precum în variantele care urmează, culese de Sbiera şi, respectiv, de Marian, materializează şi sacralizează („Concreteţea Veşnicului este Apa”, scria Lao Tse) pe pământ:

„Colo-n zarea ceriului,
La porţile raiului,
Îmi ard două luminele,
Din aceste luminele

Îmi cad două picurele
Şi dintru un picuraş
Îmi crescu un păltinaş
Să se facă-un legănaş;
Şi din celalt picurel
Isvorî un râurel,
Râurel cu miros sfânt
Pentru-o scaldă pe pământ”

sau

„Colo-n jos, şi mai în jos,
Pe cel câmpuşor frumos,
Sunt doi meri mândru-nfloriţi
Şi doi peri într-auriţi.
La cei meri
Şi-acei peri
Pică două lumânări,
Pică două,
Pică nouă,
Pică douăzeci şi nouă,
Să se facă feredeu”.

Din păcate, din fostele texte ale omagierii anului lunar (colindele cântate au fost închinate Lunii, iar cea scandată, pe care o numim „urătură”, era închinată Soarelui, nu ne-au rămas decât elemente disparate, pe care erudiţii veşnic răzvrătiţi, de talia lui Rudolf Steiner, Nicolae Densuşianu sau Vasile Lovinescu, s-au străduit să le descifreze, integrându-le şi desluşindu-le în spiritualităţile vag moştenite ale „raselor-rădăcină, acceptate de scrierile filosofice, Polară şi Hyperboreană” (Steiner, Mituri şi mistere egiptene), precum şi pe reperele stabilite de civilizaţiile vechi. „O, Solon, Solon, – exclama, cândva, un preot egiptean – voi, grecii, rămâneţi mereu copii, un grec bătrân nu există! Tineri sunteţi cu toţii în spirit, căci nu aveţi o părere fundamentată pe tradiţie îndelungată şi nici o ştiinţă încărunţită de timp”. Ori colindele tocmai asta înseamnă, o „tradiţie îndelungată” şi o „ştiinţă încărunţită de timp”, şi una, şi cealaltă ignorate de popoarele-copii aidoma unor vechituri degradate şi cu rost şi folos neînţelese. Cei vechi, după spusa lui Lao Tse, considerau apa ca fiind concreteţea spiritului universal, aşa că feredeul din colindă, picurat din două, din nouă şi din douăzeci şi nouă de lumânări ale Arborelui Vieţii, din lumânări sau luminiţe ale coroanei cereşti, au avut înţelesuri pe care nu le mai putem regăsi. În „Rig Veda” (X, 27, 15-16), există o explicaţie a numerelor, dar a numerelor naşterii civilizaţiei omeneşti, a desprinderii lucrurilor şi fiinţelor desluşite din Nedesluşit: „Şi peste om vin cele şapte de jos, cele opt de sus, cele nouă din spate, cele zece din fundamentele bolţii de stânci şi cele zece din interior, în timp ce mama are grijă de copilul care trebuie alăptat”. Vechimea, precum se vede, avea o comunicare tainică, pe care numai iniţiaţii o puteau dezveli de sub pulberea amăgitoare a cuvintelor. Pentru vechimea aceea, Soarele răsărea în Taur, sub semnul celor douăsprezece semne zodiacale ale constelaţiei (plugul cu doisprezece boi din „Urătură”) şi-abia cu 747 ani înainte de Naşterea lui Iisus începu să răsară în Berbec, un parcurs zodiacal integral durând 25.920 ani, adică timp suficient pentru o maturitate iniţiatică, menită celor aleşi, puţini la număr, nu şi popoarelor care rămân într-o veşnică inocenţă infantilă şi care păsesc prin preajma cuvintelor ca pe lângă nişte obiecte. Zadarnice sunt toate străduniile de regăsire a Căii Străbunilor, pentru că şi cei deja de departe de noi (grecii, romanii) rătăciseră, se înstrăinaseră, aleseseră vremelnicia, personificând elemente ale Marelui Tot pentru a putea avea relaţii personale, relaţioniste, prin care să se supună unor omnipotenţe arbitrare. Atunci au apărut zeii, iar Cartea Sfântă a Iniţiaţilor,

cea cântată ca să nu se uite, a fost cotropită de acele personaje, care nu mai doreau o relație armonioasă, ci supunere, pedepsire şi ispăşire, care spulberau contemplarea şi instaurau, într-o nesfârşită pustietate, autocrația dogmei, care transformă „generația de aur" într-o vremelnică „generație de argint", urmată de nefericita „generație de bronz", căreia, cum spune Hesiod, îi aparţinem de vreo şase milenii. Ar mai fi unul de îndurat, după calculele vechilor egipteni, şi ne-am primeni pentru alte şapte milenii.

După instaurarea zeilor, şi colindele au avut de suferit prin vremelnicire. Omul fusese încarcerat în timpul muritor, dar capabil de renaştere, devenise Capricorn (cerb, căprioară):

„Da' boierii-s la vânat
Şi nimică n-au aflat,
Numa-un pui de căprioară.
Întind puşca să-l omoară.
– Stăi cu puşca, nu-mpuşca,
Că eu nu-s de puşca ta" (Sbiera)

sau:

„Dar boerul nu-i acasă,
Ci-i dus la pădurea deasă.
Şi el s-a dus la vânat,
Şi-a vânat, cât a vânat,
Şi nimică n-a aflat,
Numai cât un cerbuşor
Suricel şi sprintinior,
Şi după el s-a luat
Şi din gură c-a strigat:
– Adă-mi arcul să-l săget,
Să-l culc la pământ de tăt!

Cerbuşorul a oftat
Şi din graiu mi-a strigat:
– Nu mă săgeta pe mine,
Că şi eu îs om ca tine!" (Marian).

Colinda Timpului (jocul „Caprei" sau al „Cerbului", cu moartea şi învierea simbolică, în ziua în care timpul-lumină pare să fie răpus de timpul-întuneric, este dedicat Capricornului, deci Constelației Zodiacale „responsabilă" de acest fenomen) îşi pierde semnificația (probabil mult mai profundă decât cea deja expusă) pentru a se vremelnici printr-un personaj, ce-i drept – sublim, Orfeu, apoi, prin „contaminare" creştină, „Ion / Sânt-Ion / Nănaşul lui Dumnezeu". Trimiterea la mitul lui Orfeu, observată, în 28 decembrie 1656, de solul suedez Conrad Iacob Hiltebrandt (1629-1679), este cât se poate de tranşantă: „Ni s-a înfățişat un fel de joc. Era un cerb, în care se ascundea un om. Un ştrengar dănțuia cu el şi, apoi, culca cerbul la pământ cu o săgeată. Cu aceasta, s-a terminat jocul, pentru care cei ce au jucat au primit bacşiş. Relatarea, inclusă în volumul V al monumentalei lucrări „Călători străini prin țările române" (pp. 396, 397) este, probabil, cea mai veche descriere a „Jocului Cerbului", dar într-o variantă de târg medieval moldovenesc, variantă care putea sau nu diferi de cele rurale. Din păcate, strămunii noştri, aidoma nouă, nu au lăsat mărturii, iar din pricina acestei lenevii, cum spunea Dimitrie Cantemir, nu ne putem recupera nici istoria, dar nici inițierile şi simbolurile datinilor vechi. Oricum, călătorul suedez nu a mai văzut, în 28 decembrie 1656, şi un alt joc cu măşti, deşi a rătăcit prin târg, în

căutarea unui popas, toată noaptea. Ceea ce înseamnă că, în 1656, colindele maiale încă nu fuseseră dezrădăcinate şi fixate temeinic… ortodox în gheţurile sticloase ale lui decembrie.

În datinile vechimii, nu există animale totemice, ci Căi astrale, indicate, precum în „Coran" de Stâlpi. Jocul Ursului, de pildă, omagia Ursa Mare, constelaţie cunoscută în popor şi sub numele de Carul Mare, pentru că civilizaţia hyperboreană cuprindea „pământul de sub Ursă". Datina descinde, în fond, din ritualurile metafizice primordiale, iar credinţa vechimii era în totalitate cerească. Prin urmare, chiar şi şarpele biblic trebuie căutat pe cer, unde vom descoperi, arătând Nordul, Constelaţia Dragonului. Hermann Wirth, bazându-se pe un text din „Vendidad" (Legile), în care, povestind despre motivele abandonării ţării Arryana Vaejah (ţinuturile carpatine) de arieni, Ahura Mazda îi vorbise lui Spitama Zarathoustra că în ţara aceea, „după venirea lui Angra Mainyu, care a creat Şarpele-Iarnă, vara ţinea doar două luni", Wirth concluzionează că „relaţia dintre şarpe şi iarnă este, acum, de o mare importanţă". Deci, iarna a fost „şarpele" (de pe cer) care i-a izgonit pe culegătorii de fructe din Paradesha, cum se numea, în sumeriană, raiul. Plecarea s-a făcut cu „corabia Vara", în care au fost încărcate „lumini create şi necreate", bejenarii nutrindu-se cu „spectacolul Cerului, al Lunii şi al Soarelui" (iată, deci, o altă descriere a Timpului).

„Spectacolul Cerului, al Lunii şi al Soarelui", care înlesnea regăsirea în catedrala Marelui Tot, este, la rădăcină, cel descris în textele colindelor. Ulterior, „spectacolul" acesta a fost pitit într-o biserică, iar Tatăl Ceresc avea să întrebe, chiar şi prin textul „Bibliei", de ce simt nevoia fiii lui să-l închidă într-o casă, când universul întreg îi este locuinţă. „Încartiruirea" spiritului universal, odată cu apariţia templelor, este descrisă într-o superbă colindă, care nu este ceea ce pare la prima vedere, pe care o voi reproduce, secvenţial, după două variante, cea de la 1865, culeasă de I.G. Sbiera, şi cea de pe la 1898, publicată, cu refren „încreştinat", de Simion Florea Marian:

„După dealul cela mare,
O, Leru-mi şi Domn din ceriu!
Răsărit-a sfântul soare
Toată lumea luminând
Şi mană-n ea revărsând.
Iar pe deal, într-o lărgire,
Este-o naltă mănăstire.
Da' într'însa cine şede?
– Nouă popi şi nouă diaci
Şi pe-atâţia patriarşi,
Carii stă şi se rugă" (Sbiera),

respectiv:

„Grecii fac o mănăstire,
Domnul Dumnezeu!
Grecii o fac, Turcii o desfac,
Nu-i făcută după plac.
I-au făcut nouă altare
Despre răsărit de soare.
Cocoşi negri c-au cântat,
Zori de zi s-au revărsat.
Preoţii-n slujbă-au întrat,
Şi ei mândră slujbă cântă" (Marian)

Textele acestea, precum şi celelalte variante, produse de răspândirea colindei în întreg spaţiul românesc, au atras atenţia lui Nicolae Densuşianu şi a lui Vasile Lovinescu, care, în baza textelor antice, identifică „mănăstirea" în templul lui Apollo din Insula Leuce (Insula Şerpilor), ale cărui ruine, înalte de mai bine de un metru şi jumătate, au fost descoperite în anul 1823, impresionând „ca o operă monumentală de artă" (Densuşianu).

Pe vremea elinilor, „sfântului soare" i se spunea, în lumea elinilor, Apollo (în religia naturală a protopărinţilor, personificarea, care relaţionează, deja avea tradiţie) iar mărturiile cele vechi, de regulă scrise de greci, folosesc acest nume pentru „sfântul soare", deşi e posibil ca în spaţiul nostru să i se fi spus altfel sau pur şi simplu Soare. Omagierea „sfântului soare", de la echinocţiul de primăvară, până la răsărirea Pleiadelor, are doi mărturisitori, pe Diodor Sicul şi pe Claudiu Aelian, care reproduc relatările lui Hecateu Abderida, un istoric din vremea lui Alexandru Macedon.

Diodor Sicul scria: „Acum, după ce am descris hărţile de miază-noapte ale Asiei, credem că este de interes să menţionăm aici şi cele ce se povestesc despre hyperborei. Anume, între scriitorii antici, Hecateu şi alţii relatează că, în faţă de ţinutul celţilor (pe atunci, risipiţi între Carpaţi şi Don – n.n.), în părţile Oceanului (Dunării de Jos şi ale Mării Negre – n.n.) se afla o insulă, care nu e mai mică decât Sicilia, situată în regiunea nordică, şi e locuită de hyperborei, numiţi astfel fiindcă sunt mai depărtaţi de vântul Borea.

Aici pământul este foarte bun şi roditor, clima excelentă, temperată şi, din această cauză, fructele se produc, aici, de două ori pe an.

Se povesteşte că Latona, mama lui Apollo, a fost născută aici şi, din această cauză, Apollo este venerat aici mai mult decât alţi zei; şi, fiindcă hyperboreii din această insulă celebrează pe acest zeu în fiecare zi, **cântând încontinuu laudele sale** şi făcându-i cele mai mari onoruri, astfel se zice că oamenii aceia sunt ca un fel de preoţi ai lui Apollo.

Se mai află în părţile acestei insule o pădure, sfânta magnifică a lui Apollo, de o întindere considerabilă, şi un templu renumit, a cărui figură exterioară este în formă sferică, şi care templu este decorat cu foarte multe daruri.

Acest zeu, Apollo, mai are şi un oraş sfânt al său (Piroboridava), iar cei ce locuiesc în acest oraş sunt, în mare parte, cobzari şi aceştia, în timpul serviciului divin, bat cobzele în cor şi **cântă imne** în onoarea zeului, lăudându-i faptele sale.

Hyperboreii au un fel al lor propriu de vorbit şi sunt cu o prietenie foarte familiară faţă de greci, cu deosebire faţă de atenieni şi de locuitorii din Delos: această bunăvoinţă a lor fiind stabilită şi confirmată încă din timpurile cele vechi. Se spune chiar că unii greci au trecut la hyperborei şi au lăsat la ei daruri foarte preţioase, scrise cu litere greceşti; tot astfel, şi Abaris a plecat, de aici, în Grecia şi a reînnoit prietenia şi înrudirea cea veche cu delenii. Se mai spune, de asemenea, că din această insulă (Leuce, adică Albă – n.n.) se poate vedea Selina (Sulina) întreagă, fiind foarte puţin depărtată de pământ şi se văd în ea oarecari înălţimi de pământ.

Mai departe, se relatează că Apollo vine în acea insulă, tot la 19 ani, în care timp constelaţiile de pe cer îşi împlinesc ciclul lor periodic. În tot timpul acestei apariţii a zeului în insula lor, **ei cântă noaptea** din cobze şi **fac într-una jocuri sau hore**, începând de la echinocţiul de primăvară şi până la răsărirea Pleiadelor (Găinuşei), în prima jumătate a lui mai, bucurându-se oamenii de acele zile frumoase".

Claudiu Aelian, pornind de la textul lui Hecateu Abderida, în care se precizează că preoţii Soarelui ar fi descendeţii din Boreas şi Chiona, „oameni înalţi de 6 coţi" (Strabon explică înălţimea respectivă prin folosirea picioroangelor), scria: „Când aceştia, la timpul îndătinat, fac serviciul divin solemn sau ruga, atunci zboară acolo stoluri nenumărate de lebede din munţii pe care dânşii îi numesc Riphae (Carpaţi), şi aceste lebede, după ce înconjură mai întâi templul cu zborul lor, ca şi când ar dori să-l purifice, se lasă apoi în curtea templului, al cărui spaţiu e foarte larg şi de cea mai mare frumuseţe.

În timpul serviciului divin, pe când **cântăreții templului intonează laude** zeului Apollo, **cu un fel de melodii ale lor proprii** şi pe când cobzarii acompaniază cu cobzele lor, în cor, melodia cea foarte armonioasă a cântăreților, tot atunci lebedele se acociază şi ele la cântările lor, guguind împreună".

Colindele înseamnă, fără nici o îndoială, cântecele ritualice şi veşnicia străbunilor din fără-vreme, care, „nu cunosc tristețea şi durerea; iubesc muzica şi cântă toată ziua… trăind în vecinătatea apelor" (Lao Tse, Texte Taoiste), cântece închinate Cerului, Soarelui şi Lunii. Nu unor personificări, nu unor zeități inventate. Pentru că, aşa cum confirmă Herodot (Istorii, Cartea a doua, LII), „înainte vreme, pelasgii aduceau tot felul de jertfe, înălțând rugi zeilor, fără însă să-i dea vreunuia dintre ei porecle şi nume, pentru că nu auziseră încă de ele. Îi numeau doar zei, pentru că divinitățile, după ce au orânduit toate lucrurile din lume, le-au luat pe toate sub oblăduirea lor prin bună împărțeală". Dar tot Herodot mărturisea, câteva rânduri mai jos, că Zeus al elinilor provine din persanul Deaus, care înseamnă „roata cerului".

Colindul numit „Urătură", singurul scandat, este închinat numai Soarelui, „Bădica Troian" fiind Ostrea, deci Osiris, preot enigmatic al Soarelui, care şi-a revendicat şi i s-a recunoscut gloria de a fi arat şi semănat primul.

Protopărinții popoarelor europene, deci hyperoreii, „trăiau ca în vechime, precum legendarii străbuni" (Rahmanii sau Blajinii, adică arienii). Strabon, în „Geografia" (11, 6, 2), considera că „toate popoarele din nord, numite de istoricii greci sciți sau celto-sciți, s-au numit, pe vremea scriitorilor mai vechi, Hyperborei, adică cei care locuiesc după Pontul Euxin, Istru şi Adriatica". Pliniu cel Bătrân, în „Naturalis Historia" (IV, 88-91) îi localiza şi descria mai exact: „Apoi sunt munții Riphae (Carpați) şi regiunea numită Pterophoros din pricina deselor căderi de zăpadă, o parte de lume condamnată de la natură la o obscuritate densă… În acei munți, un popor norocos (cum se crede), care se numeşte Hyperboreu, trăieşte ca în vechime, precum legendarii străbuni… Nu se pune la îndoială, despre acest popor: toți anticii recunosc că ei au înviat, la Delos, pe Apollo".

După „învierea" lui Apollo, deci după răspândirea cultului Soarelui (Aplu, adică Alb) şi al Lunii (Alba) şi la greci, imnele solare, „Imnele Titanilor" au început să relaționeze, prin acceptarea de personaje sacre în „peanurile tracilor" şi, mult mai târziu, în colindele româneşti.

Neam nemărturisitor şi fără memorie fiind, dar păstrând spectacolul datinii cu un încrâncenat conservatorism, noi putem regăsi Imnele Soarelui şi ale Lunii abia după o ultimă personificare, cea în „Soare al Dreptății", pe care, cu certitudine, o merită Iisus Cristos. Colindele nu mai sunt ce au fost la începuturi sau – cine ştie! – poate că asta au şi redevenit.

Colindele pe care încă le mai moştenim

În Bucovina, moştenim colinde din prima jumătate a secolului al XIX-lea, care s-au cântat, cum spune Sbiera, până pe la 1860, colinde din a doua jumătate a aceluiaşi secol, adunate în pagini de Simion Florea Marian, G. Dem Teodorescu, Eugeniu Neşciuc, Elena Niculiță-Voronca şi Nicolae Păsculescu, precum şi colinde din jumătatea secolului următor, colecționate de directorul liceului din Rădăuți, Leonida Bodnărescu.

Şi tot din aceleaşi perioade moştenim şi descrieri ale ritualurilor cântării, descrieri care sugerează discret că imnele păgâne încă supraviețuiau şi că datina păgână se delimita de datina creştină prin „umblat", adică prin „umblatul cu Vifleimul" şi prin „umblatul cu Malanca".

„Malanca" era un personaj din alaiul mascaților, un bărbat îmbrăcat în femeie, care amintește de „Muta" din ritualul Căluşarilor, sugerând vechea zeitate a vetrei, Hestia (Vestala, la romani). Colindele însoțite de alaiuri cu mascați vin din vremuri imemoriale. Celelalte colinde, altoite pe filonul liric îndătinat, sunt creştine şi au la origine „Colindele de Bobotează" şi

„Cântecele de Stea”, cele scrise prin anume mănăstiri, dar care au prins să se răspândească abia după ce au fost încredințate epitropilor, adică gospodarilor de frunte ai satului, implicați în administrarea treburilor parohiale, care au fost împuterniciți să cânte astfel de colinde. Românii, în parvenitismul trufaş secular, n-au putut accepta ca numai unii dintre ei să fie considerați gospodari, aşa că au prins să şlefuiască neîndemânaticele texte călugăreşti, până la comorile de suflet românesc pe care le reprezintă colindele creştine româneşti cunoscute. Pentru că noile colinde, cele încreştinate, sunt un produs folcloric sută la sută românesc, spre deosebire de cele străvechi, care au fost ale protopărinților tuturor neamurilor europene.

În ultimii 50-60 de ani, „Malanca” (cândva, un fel de variantă bucovineană a „Horei Pițărăilor” sau a „Pitarailor”, deci un fel de „Cântec de drum şi popas”, cum ar fi spus Vasile Posteucă) a devenit un dans cu măşti, dar, ca şi în cazul dansurilor căluşereşti, fără personajul central, fără mascatul care să amintească de Hestia, zeița vetrei străbunilor. E drept că datina a şi fost interzisă, prin anii 1947-1950, când, în ziarul județean „Lupta poporului”, comuniştii tunau şi fulgerau împotriva acestor „manifestări retrograde”, dar, de atunci, nici nu s-au mai făcut eforturi pentru regăsire şi pentru reînviere a datinii celei vechi. Tocmai de asta, pentru a răspândi mărturii şi a regăsi adevăruri, voi reproduce şi fragmente din studiile care prefațează cărțile vechi, din care am selectat anume variante de vechi colinde bucovinene.

Ion al lui G. Sbiera: Colinde / Cîntice de stea şi urări la nunți

„Colindele de Crăciun se cântă numai în ajunul Crăciunului, sara spre Crăciun; rar când şi în ziua de Crăciun şi a doua zi, tot sara. De regulă, se cântă numai una, rar când două, combinate ca cele de sub Nr. 2 şi 3; acompaniarea cu scripca este foarte rară (…).

Pe unele locuri, colindătorii poartă cu sine un staul, în formă de biserică lungăreață, cu trei turnuri. Înlăuntru este luminat şi se văd ieslele cu pruncul Hristos în ele, maică-sa şi Iosif şezând lângă el, pe împrejur figuri de oi, boi şi cai. În lipsa chipurilor, se aşează înlăuntru o icoană, reprezentând naşterea lui Hristos.

Când colindătorii au staulul cu sine, se zice că umblă cu „**Vifliemul**”. Colinda ce o cântă cu Vifliemul este, mai ales, cea de sub numărul 5 şi 6. Cu Vifliemul îmblă mai ales în ziua de Crăciun şi a doua zi; în ajunul Crăciunului nu-mi aduc aminte să fi văzut.

De îmblarea cu Vifliemul se deosebeşte îmblarea cu „**Malanca**”. Colindătorii se îmbracă, aice, unul jidoveşte, altul arăpeşte, mai altul turceşte, ruseşte etc., şi unul ca o fată. Aceasta se numeşte **Malancă**.

Venind la fereastă, încep a cânta cam astfel:

„Sloboziți Malanca-n casă
C-afară plouă de varsă,
Ea casa va mătura
Şi blidele va spăla” etc.

Dacă li se dă drumul în casă, se prind în horă şi încep a juca, iar lăutarii cântă. Apoi fac fel de fel de şăgi.

Colindătorii cu Malanca îmblă mai ales pe unde sunt fete mari şi, dacă nu prea află rânduială bună în casă, Malanca începe a face ea ordine. Pentru şăgile lor, adeseori prea întrecătoare, colindătorii cu Malanca sunt dați şi afară!

Colinda Malancii şi cânticele ei din casă nu le-am publicat aice, fiindcă le-am pierdut şi nu mi le-am putut procura acuma. Din colecțiunea de față, colindele cu Nr. 11 şi 12 seamănă a se ține de cânticele Malancii. Malanca de pe la noi se pare a fi identică cu Turca de pe aiurea.

Colindele de anul nou se recitează, numai sara spre anul nou. Colindătoriul stă aproape de fereastră şi, sunând din clopoţel, recitează colinda; cei de împreună cu el se aşează în ogradă (curte) şi pocnesc din bice, biciuşte sau harapnice, de câte ori strigă colindătoriul „Mânaţi, măi!" sau „Mânaţi ori pocniţi, ficiori!".

Uneori poartă cu sine, pe lângă clopoţel, încă' şi un buhai. Ăsta este o putină, bărbânţă sau polobocaş, înfundat la un capăt cu o piele, în mijlocul căreia este scos afară, prin o găuriţă, un şmoc de păr de cal. Udând părul acesta cu apă şi trăgând, schimbiş, cu mânile pe el, de la piele spre capăt, face buhăiaşul de vibrează pielea şi produce un sunet asemenea mugetului boilor sau buhailor, de unde şi numele de „buhai". Buhaiul rage în tot timpul colindării",

*

„Îmblătorii cu steaua sunt, de regulă, trei; se vede că de aceea, ca să represinte pre cei trei magi de la naşterea lui Hristos; din această cauză, ei şi poartă numele de „Trei crai" (…).

Tot într'acest timp îmblă şi **Irozii**. Ei sunt o dezvoltare dramatică a celor „Trei crai". Sunt mai rari, fiindcă se cere şi ceva artă, şi spese mai mari" („Precuvîntare" la „Colinde, / Cîntice de stea şi urări la nunţi, / Din popor luate şi poporului date / de / Dr. Ion al lui G. Sbiera", Cernăuţi, 1888, pg. VI).

Leonida Bodnărescu: Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români

¤ Căutarea gazdei

„În ziua de sf. Nicolae, se adună 12 feciori (băetani), între 18-24 ani, în casa părintească a unuia dintre ei sau la casa altui gospodar, ca să facă pregătiri pentru sărbătorile care vin. Se fac repetiţii de cântare, de jocuri şi de mimică.

Fiecare gospodar primeşte cu drag această ceată veselă şi se ţine chiar onorat pentru alegere; şi el a fost, odinioară, tânăr şi vesel şi a căutat şi el, în tinereţele sale o **gazdă**. Se alege de gazdă mai ales un gospodar cu familie nu prea numeroasă, ca să nu-I cadă omului năpastă atâta lume în casă.

Bucuroşi că au primit consimţământul gazdei, feciorii se constituie în modul următor: pe cel mai voinic dintre ei îl aleg **vătav**. Acestuia îi datorează cu toţii supunere şi ascultare necondiţionată. Ca semn al puterii sale, vătavul poartă un buzdugan nestrunjit, împodobit adesea cu panglici şi zurgălăi. Acesta e **bâţul de colindă**. În unele părţi, el este înlocuit cu un topor de lemn. Acest băţ de colindă serveşte vătavului, în unele regiuni, pentru a zgândări locul de pe lângă **butucul de Crăciun** (simbolizând Menhirul, „piatra căzută din cer" – n.n.) şi se spune că ar avea o putere magică. Bâţul se taie, cu deosebire, dintr-o tufă de alun şi adese este împodobit cu diferite sculpturi în lemn, de obicei un cap de animal.

Un băetan este ales **ajutor de vătav**, altul ia asupra sa funcţia de casier (**cămăraşul**); acesta are de administrat banii adunaţi de la umblatul cu colinda. Vai de capul lui, dacă şi-ar însuşi ceva din paralele adunate. O judecată sumară, făcută la faţa locului, şi disprețul general al colegilor săi ar fi urmarea acestei greşeli. Alt băetan are însărcinarea să ducă buhaiul, altul să tragă buhaiul. Aceştia doi sunt cu schimbul.

Vătavul deleagă un flăcău care să ducă traista şi să ducă merindele primite la colindat. Acesta se numeşte, în glumă, **iapa**. Unuia dintre flăcăi i se dă funcţia de **clopotar**. Acesta trage clopoţelul. Un flăcău, care e mai ghiduş, primeşte rolul **caprei**.

Dintre ceilalţi, doi poartă un pluguşor în miniatură sau un plug de gospodărie, iară cei ce mai rămân sunt înzestraţi cu bice cu cozi scurte, şi aceştia au să pocnească din bice şi să mâie boii, cari sunt, de obicei, închipuiţi, dar, câteodată, şi în carne şi oase. Uneori se poartă şi un felinar la colindă" (Leonida Bodnărescu, „Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români", Cernăuţi, 1943, pp. 7-10).

¤ Crăciunul, într-un sat

„Se întunecă, peste tot e liniște. Deodată răsună glasuri şi se aude şi clinchetul unui clopoțel. Colindătorii şi-au început colinda. De pe la ceasurile 5, după masă, feciorii îmbracă haine de sărbătoare în casa gazdei lor.

Vătavul e de nerecunoscut. Păr lung şi barbă mare de lână l-au schimbat într-un moşneag. El e numit, în unele regiuni, **Moş Crăciun**.

Capra, buhaiul şi **plugul** rămân la gazdă şi intră în acțiune abia în seara Anului nou; tot aşa şi bicele. Acuma se ia numai un clopoțel, care anunță căsenilor apropierea colindătorilor.

Iapa (flăcăul care strânge darurile primite) ia o traistă mare şi nu uită să ia şi 2 ploşte pântecoase, făcute din lemn, dintre care una e pentru vin, iar alta pentru rachiu sau țuică.

După ultima somare a vătavului, ca buna cuviință să fie păzită cu sfințenie, acesta apucă buzduganul şi colinda începe, întâi la gazdă, căreia îi cântă sub fereastră cântece de colindă, în cor, dorindu-i toate cele bune.

Apoi urmează, la rând, fruntaşii satului, preotul, primarul, învățătorul (…). După ce s-au cântat două colinde, colindătorii sunt poftiți în casă, şi anume în casa cea mare. Vătavul, intrând până în mijlocul odăii, întinde mâna celui mai de vază din casă, de obicei gospodarului de casă, şi se cântă colinda a treia.

De Crăciun, se cântă mai ales colindele „Lerum, Doamne" şi „Florile dalbe" (Leonida Bodnărescu, „Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români", Cernăuți, 1943, pp. 11,12).

¤ Masa din ajunul Crăciunului

„Pe masă se află, în seara de ajun, numai mâncări de post, căci în ajun se ajunează. Iată mâncările:

Peşte fiert sau fript în ulei de sămânță de cânepă sau de bostan, borş de peşte, răcituri de peşte (piftie), plăcintă cu mac sau cu povidlă, 4 pâni de grâu sau de secară, grâu fiert, îndulcit cu miere, apoi nuci, mere roşii, prune sau poame uscate (…). Sub fața de masă se mai pune şi fân, în amintirea ieslelor în care s-a născut pruncul Isus. Fânul acesta se dă, apoi, la vite, în dimineața zilei de Crăciun" (Leonida Bodnărescu, „Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români", Cernăuți, 1943, pg. 14).

¤ Anul nou

„Seara, în ajunul anului nou, începe uratul (…). Cel ce joacă **Capra** îşi îmbracă masca, vătavul se transformă, iarăşi, într-un moşneag şi, după ce şi ceilalți flăcăi s-au înzestrat cu cele necesare, încep a umbla cu uratul (…).

După ce urătorul îi îndeamnă pe flăcăi să oprească, plugul şi colinda terminându-se astfel, colindătorii sunt poftiți în casă şi Capra îşi începe drăcăriile ei: clămpăneşte din fălci, împunge cu coarnele, zbiară şi vorbeşte cu voce schimbată. Vătavul sprijină capra în jocul ei.

În unele regiuni, un fecior se îmbracă femeieşte, stă mereu pe lângă Capră şi cotrobăieşte, spre groaza fetelor din casă, prin toate ungherele. Dacă află vase nespălate sau neordine prin casă, atunci spală blidele şi face ordine, lucru care nu prea le vine la socoteală fetelor din casă. Acest flăcău, deghizat în femeie, se numeşte „**malancă**". În unele regiuni se spune „**a umbla cu malanca**". Dacă sunt fete în casă, se înjgheabă şi un joc şi mare veselie stârneşte faptul când moşneagul, adică vătavul, prinde capra în joc.

După ce gospodarul de casă cinsteşte pe colindători, aceştia îşi iau rămas bun şi pleacă mai departe, de la casă la casă, până în zorii zilei.

La plecare, colindătorii primesc fiecare câte o plăcintă cu brânză sau cu poame uscate, numită **scovarză**. Aceste plăcinte se fac numai pentru seara de Anul nou" (Leonida Bodnărescu, „Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români", Cernăuți, 1943, pp. 15- 24).

„Colinde de Crăciun"

(„Colinde, / Cîntice de stea şi urări la nunți, / Din popor luate şi poporului date / de / Dr. Ion al lui G. Sbiera", Cernăuți, 1888, pp. 3-15)

1. Florile dalbe

Ia-n sculați, boieri, sculați,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători,
Pe la miez de cântători!
Nu v-aducem niciun rău,
Ci-aducem pre Dumnezeu!
Dumnezeu îi mititel,
Mititel şi-nfăşățel,
Faşa-i dalbă de mătasă
Să-i fie moale la oasă;
Scutecul e de fuior
Moale pentru trupuşor;
Chitiuța-i de bumbac
Să-i fie moale la cap,
Bătută cu adamant.

Ce-i în vârvul chitiuții?
Ce-i în vârvul chitiuții?
Este-o piatră nestemată
De păleşte țara toată,
Țarigradul jumătate,
Rusalimu-a treia parte.

S-a sculat o cuconiță
Şi-a aprins o luminiță
Şi-a cătat într-o lădiță
Şi ne-a dat o părăluță.
S-a sculat şi-un cuconaş
Şi-a aprins un fânăraş,
Şi-a cătat în şerpăraş
Şi ne-a dat un gălbănaş!

O-nchinăm spre sănătate
Că-i mai bună decât toate!

2. O, Leru-mi şi flori de măr

Ia-n sculați, boieri, sculați,
O, leru-mi şi flori de măr,
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători!
Nu v-aducem nici un rău,
Ci-aducem pe Dumnezeu!
Dumnezeu îi mititel,
Mititel şi-nfăşăţel,
Faşa-i dalbă de mătasă
Să-i fie moale la oasă;
Scutecul e de fuior
Moale pentru trupuşor;
Chitiuța-i de bumbac
Să-i fie moale la cap,
Bătută cu adamant.

Ce-i în vârvul chitiuții?
Ce-i în vârvul chitiuții?
Este-o piatră nestemată
De păleşte țara toată,
Țarigradul jumătate,
Rusalimu-a treia parte.

Cole-n deal, colea în vale,
Mai din jos de ceea cale,
Este-un măr şi un păr;
Sub cel măr, sub cel păr,
Este-un pat că de brad
De nouă meşteri lucrat,
Cine doarme-n acel pat?

Domnul nostru cel de casă
Cu drăguța jupânească.
Da' voi ce le-ați aşternut
Ca să doarmă mai plăcut?
Covor verde mohorât
Până-n pământ slobozit!
La picioare? Săbii goale!
La mijloace? Bărbănoace!
Sus, la uşă? Flori de rujă!
Jos, la prag? Flori de mac!
Dar prin casă? Iarbă-aleasă!
Pe podele? Viorele!
Pe pereți? Stecle verzi!
Dar în tindă? Flori de mintă!
Pe afară? Flori de vară!
La portiță? Păuniță!

Şi mai este o fetiţă,
Nici micuţă, nici năltuţă,
Numai bună de drăguţă:
Şede-n casă şi tot coasă.
Noi de mână vom lua-o
Şi la jocuri vom juca-o,
Ea de grijă ne-a purta
Şi de drum ne-a căuta!

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

3. O, Leru-mi, Doamne

A' cui sunt aceste curţi,
O, Leru-mi, Doamne!
Aşa nalte, minunate,
Pe din luntru zugrăvite,
Pe de-afară poliite?
Dinăintea cestei curţi
Sunt doi meri şi doi peri
La tulpină-alăturaţi,
La vârvuri împreunaţi.
Sub cel măr, sub cel păr
Este un pat încheiat
Din scândurele de brad
De nouă meşteri lucrat.

Da' în pat ce-i aşternut
Ca să doarmă mai plăcut?
Covor verde de mătasă
Să-i fie moale la oasă,
Covor verde mohorât
Până-n pământ slobozit!
Ce îi pus la căpătâi?
Perini moi şi alămâi!
La picioare? Săbii goale!
La mijloace? Bărbănoace!
Sus, la uşă? Flori de rujă!
Jos, la prag? Flori de mac!
Dar prin casă? Iarbă-aleasă!
Pe podele? Viorele!
Pe păreţi? Stecle verzi!
Dar în tindă? Flori de mintă!
Pe afară? Flori de vară!
La portiţă? Păuniţă!

Da' în pat cine-i culcat?
Domnul nostru cel de casă

Cu drăguța jupânească!
Când mai bine-au adormit,
Doi porumbi că au venit
Şi din somn mi i-au trezit:
Ia-n sculați, boieri, sculați,
Că vă vin colindători,
Pe la miez de cântători!
Nu v-aducem niciun rău,
Ci-aducem pre Dumnezeu!
Dumnezeu îi mititel,
Mititel şi-nfăşățel,
Faşa-i dalbă de mătasă
Să-i fie moale la oasă;
Scutecul e de fuior
Moale pentru trupuşor;
Chitiuța-i de bumbac
Să-i fie moale la cap,
Bătută cu adamant.

Ce-i în vârvul chitiuții?
Ce-i în vârvul chitiuții?
Este-o piatră nestemată
De păleşte țara toată,
Țarigradul jumătate,
Rusalimu-a treia parte.

O-nchinăm spre sănătate
Că-i mai bună decât toate!

4. O, Lere, Doamne!

Ia-n sculați, boieri, sculați,
O, Lere, Doamne!
Ia-n sculați, vă deşteptați
Că vă vin colindători,
Pe la miez de cântători
Îmblând pe la chiotori
Şi v-aduc pre Dumnezeu
Să vă ferească de rău!
Mititel şi-nfăşățel,
Tot să vă uitați la el,
În scutec de urşinic,
Cu faşă de borancic,
Cu chitie de bumbac
Bătută cu adamant,
Adamant din Țarigrad.

Iar în fundul chitiuții
Este-o piatră nestemată

De păleşte ţara toată,
Raiaua pe jumătate,
Bucureşciu-a treia parte!

A' cui sunt aceste curți,
C-aşa-s nalte, scovorate,
Cu covor până-n nor
Şi cu stâlpi până-n pământ,
Cu cerdac în jos lăsat?
Că cerdacu-i zugrăvit
Şi că stâlpu-i poliit!

Dinaintea istor curți
Sunt doi meri şi doi peri
De vârvuri împreunați,
De tulpină-ndepărtați.
La tulpina mărului,
Sub frunzişul părului,
Este-un pat de încheiat
Cu scânduri dalbe de brad.
Da' într'însul ce-i aşternut?
Covor roşu de mătasă
Şi-o chilotă răsfățată!
Da' într'însul cine-şi doarme?
Doarme domnul istor curți
Şi cu dalba jupânească
Cu dragi cuconaşi în brațe,
Domnul sfânt să îi trăiască!
La căpătâi? Alămâi!
La picioare? Merişoare!
Pe păreți? Hulubi verzi!
Hulubaşii mi-au zburat,
Pe Dunăre s-au lăsat,
Apă-n guşa mi-au luat
Curțile de-au rourat,
Mari boieri de-au deşteptat;
Pietricele-n degețele,
Pietriceaua răsună,
Mari boieri se deşteptă,
În cămară că întra
Şi daruri ne aducea!

Noi îmblăm de colindăm,
Cinci galbini să câştigăm,
Ia, tot galbini venetici,
Să ni vină câte cinci!

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

5. O, Leru-mi şi Domn din ceriu!

Sculați, boieri, nu dormiți,
O, Leru-mi şi Domn din ceriu!
Că nu-i vremea de dormit,
Ci curtea de-mpodobit
Cu podoaba târgului,
Cu mirosna câmpului!

Sculați, boieri, slugile
Să mături curțile
Cu mături de măruncuță
Ca să placă la măicuță,
Cu mături de floricele
Ca să fie pe chitele!

Noi de mult că ne-am sculat,
Masă mare am gătat
Cu dulceața grâului,
Cu lacrima vinului,
Şi-am aprins făcliile
Prin toate unghiețele!

Iată-acuma c-au sosit
Din ceriu de la răsărit
Domnul sfânt pe-acest pământ
Şi în casă c-au intrat,
La masă s-au aşezat
Cu căsenii împreună
Să li facă voie bună
Şi-n casă să locuiască,
De rele să o ferească!

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

6. Scalda şi întrebările

Ia-n sculați, boieri, sculați,
Florile dalbe!
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători!

Dar boierii nu-s pe-acasă,
Da' boierii-s la vânat
Şi nimică n-au aflat,
Numa-un pui de căprioară.
Întind puşca să-l omoară.
– Stăi cu puşca, nu-mpuşca,

Că eu nu-s de puşca ta,
Eu sunt Ion Ionel,
Năna̧şul lui Dumnezeu,
Mititel şi-nfăşăţel,
Faşa-i dalbă, de mătasă,
Pe margini cu aur trasă,
Chitiuţa-i de bumbac
Bătută cu adamant!

Colo-n zarea ceriului,
La porţile raiului,
Îmi ard două luminele,
Din aceste luminele
Îmi cad două picurele
Şi dintru un picuraş
Îmi crescu un păltinaş
Să se facă-un legănaş;
Şi din celalt picurel
Isvorî un râurel,
Râurel cu miros sfânt
Pentru-o scaldă pe pământ,
Să se scalde Dumnezeu,
Dumnezeu, finuţul meu.
El se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?

– Nu-i mai bun ca omul bun,
Face casă lângă drum,
Pre flămânzi că îi hrăneşte,
Pre friguroşi-i încălzeşte,
Pre cei goi el mi-i îmbracă,
Pre-nsetaţi el mi-i adapă!

Ce-i mai bun pe-acest pământ?
– Nu-i mai bun ca porcul bun,
Că se taie de Crăciun
Şi se pune-n pod, la fum,
Şi-i lumina caselor,
Şi-i dulceaţa gurilor!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?

– Nu-i mai bun ca calul bun,
Poartă oase păcătoase
Şi le duce, şi le-aduce,
Şi-n trezie, şi-n beţie!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?

– Nu-i mai bun ca oaia bună,
Toată vara te hrăneşte,
Toată iarna te-ncălzeşte!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?

– Nu-i mai bun ca boul bun,
Că-i tragi una pe spinare,
Duce brazda cât de mare!
El îți ară, el îți grapă
Şi le cară toate-acasă!

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

7. Vănătorii

Noi îmblăm de colindăm,
Florile dalbe!
Pe la curți de boieri mari,
Dar boierii nu-s acasă,
Nu-s acas', îs la vânat;
De vânat ei nu aflară
Numa-un pui de căprioară,
Tinde puşca să-l omoară.

– Stăi cu puşca, nu-mpuşca,
Că eu nu-s de puşca ta!
Eu îs Ion Ionel,
Năna̦şul lui Dumnezeu!
Tot se scaldă şi întreabă:
Ce-i mai bun ca omul bun?
Face-şi casa lângă drum,
Pre flămânzi el îi hrăneşte,
Pre-nsetați el îi adapă!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun ca calul bun?
Duce oase păcătoase,
Ți le duce şi le-aduce!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun ca boul bun?
Tragi cu bota la spinare,
Duce brazda cât de mare!

Tot se scaldă şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun ca oaia bună?

Că cu lâna te-ncălzeşte
Şi cu carnea te hrăneşte!

O-nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

8. Vânătorii (variantă)

Ia-n sculați, boieri, sculați,
Florile dalbe!
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători!
Dar boierii nu-s acasă,
Boierii sunt la vânat
Şi nimică n-au aflat,
Numa-un pui de căprioară,
Întind puşca să-l omoară.

„Stăi cu puşca, nu-mpuşca,
Că nu sunt de puşca ta!
Eu îs Ion Ionel,
Nănaşul lui Dumnezeu!”.

De la uşă, pân’ la masă,
Trage-o strună de mătasă,
De la uşă, pân’ la pat,
Trage-o strună de bumbac!

Noi îmblăm de colindăm,
Nu v-aducem nici un rău,
Ci-aducem pe Dumnezeu
Mititel şi-nfăşăţel,
Faşa-i dalbă de mătasă,
Chitiuța de bumbac
Bătută cu adamnat
Şi cu-o piatră nestemată
Ce plăteşte lumea toată.

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

9 .Ogoirea fiului

După dealul cela mare,
O, Leru-mi şi Domn din ceriu!
Răsărit-a sfântul soare
Toată lumea luminând
Şi mană-n ea revărsând.

Iar pe deal, într-o lărgire,
Este-o naltă mănăstire.
Da' într'însa cine şede?
– Nouă popi şi nouă diaci
Şi pe-atâția patriarşi,
Carii stă şi se rugă
Şi lui Dumnezeu cântă!

Dar această rugă multă
Oare cine o ascultă?
– Măicuța lui Dumnezeu
În brațe cu fiul său!
Fiul plânge, n-are stare,
Pe brațele mamei sale,
Dar maica îl legăna
Şi din gură îi zicea:

– Taci, fiule, nu mai plânge
Că inima mi se frânge,
Taci, drăguțe, că ți-oi da
Sânul meu, inima mea!
Dară fiul nu-nceta…

Atunci maica s-a sculat
Şi în sus l-a ridicat,
Lumii de l-a arătat
Şi aşa i-a cuvântat:

– Taci, drăguțe, nu ofta
Că mama ție ți-a da
Legănuț de păltinuț,
Lumina botezului,
Cheițele raiului,
Scaunul județului
Şi-i fi Domnul cerului
Şi stăpân pământului!

Fiul de plâns a-ncetat,
Pe față s-a luminat,
Popii toți i s-au-nchinat
Şi maica s-a bucurat!

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

10. Molcomirea fiului

Pe dealul cel mare, mare,

O, Leru-mi şi flori de măr!
Este-o mănăstire tare.
În mănăstire cine şede?
Maica sa cu fiul său!
Fiul plânge, n-are stare!

– Taci, fiule, nu mai plânge
Că inima mi se frânge,
Că mămuța îți va da
Lumina botezului,
Cheițele raiului,
Scaunul județului!

Fiuțul de plâns a stat
Şi maica s-a bucurat!

Este-o oaie bălăoaie,
A sărit într-o grădină,
Din grădină-o am luat,
Domnilorvoastre am urat!

11. Fata frumoasă

Ferici, Doamne, ferici, dragă,
O, Leru-mi şi flori de măr!
Că cu toți te bagă-n samă.
Fericit de-această casă
Mult cinstită, mult aleasă,
Că are o fată mare;
Ține casa ca o floare!

Dar pe dânsa cum o cheamă?
Cuconița Dochiană
Şade la gherghef şi coasă
Tot cu fire de mătasă
Năframe frățini-său,
Brânețe tătâni-său!
Nu ştiu, coase ori descoase,
Ştiu că lăcrimele varsă.
Lăcrimele ea vărsa
Şi din gură cuvânta:

– Spune-mi, mamă, draga mea,
Cum de bate vântul lin
Când e ceriul mai senin?

– Fata mea, nu-i vântul lin
Ce şişie din senin,
Ci sunt tineri frumuşei,

Nu mai pot scăpa de ei
Că tot vin, te cer pe tine,
Dar cer prea mult de la mine:
Îmi cer turma cea de oi
Şi ciobanii amândoi,
Cireada cu vaci, cu boi
Şi văcarii amândoi,
Herghelia cea de cai
Şi cu dânsa doi locai.

O-nchinăm spre sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

„Colindatul”

(„Sărbătorile la Români / Studiu etnografic / de / Sim. Fl. Marian”, Bucureşti, 1898, pp. 10-22)

I. Prădarea raiului

(Din Zahareşti, sat în districtul Sucevei, dict. de Ioana Horişcu şi com. De Const. Horişcu, stud. gimn.)

Sculați, sculați, boieri mari,
Lerui Doamne!
Că vă vin colindători,
Pe la miez de cântători.
Sculați, sculați, nu dormiți,
Sculați şi vă-mpodobiți.
Că nu-i vremea de dormit,
Că-i vremea de-mpodobit
Cu podoabe de argint,
Cu cănafi până-n pământ.

Şi sculați şi slugile
Să mături curțile.
Cucoş negru mi-a cântat,
Zori de zi s-au revărsat,
Slugile mi s-au sculat,
Curțile mi-au măturat,
Popii-n slujbă mi-au intrat.

Mândră-i slujba, cine-o-ascultă?
C-o ascultă
Maica sfântă
Şi Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu,

Şi cu scump finuţul său,
Maica sfântă
Stă şi-ascultă,
Şi ascultă
Cât ascultă
Şi din gură-apoi cuvântă:
– Of, Ioane,
Sânt-Ioane!
De-ai şti tu, precum nu ştii,
Aici mult n-ai zăbăvi!
– De ce să nu zăbăvesc,
Pe Domnul să-l pomenesc?
– Că Iuda cel blăstămat
În rai că ţi s-a băgat
Şi raiul că l-a prădat!

– Da' el din rai ce-a prădat?
– Păhăruţul mirului,
Scaunul judeţului,
Ciubărul botezului!
– Maică sfântă, mergi, fii bună,
Şi fă tunuri şi mi-l tună!
După el de vei tuna,
Iuda că s-a spăimânta,
Toate-n rai că le-a lăsa!

Maica sfântă c-a tunat,
Iuda că s-a spăimântat,
Toate-n rai că le-a lăsat.

Întâia variantă

(Din Stupca, sat în districtul Gurei-Homorului, dict. de Elisaveta Rosmeteniuc şi com. de Dumitru Rosmeteniuc, stud. gimn.)

Sculaţi, sculaţi, boieri mari,
Lerui Doamne!
Că vă vin colindători,
Noaptea pe la cântători.
Sculaţi-vă, nu dormiţi,
Sculaţi şi vă-mpodobiţi
Cu podoabe de argint,
Cu canafi până-n pământ.

Şi sculaţi şi slugile
Să mături curţile.
Înaintea cestor curţi
Sunt doi meri mândru-nfloriţi,
La tulpina merilor,
Merilor, frumoşilor,

Este-un pat mândru de brad.

Iar pe pat cine-i culcat?
Tot Ion
Sânt-Ion,
Năna̧ul lui Dumnezeu,
Ce ne mântue de rău.
Lângă stâlpul patului,
Îmi stă Maica Domnului.
Ion doarme, odihneşte,
Maica stă şi mi-l priveşte,
De lacrămi de-abia zăreşte,
Şi din gură-aşa grăieşte:
– Măi Ioane,
Sânt-Ioane!
Tu dormi şi te odihneşti
Şi de rai nici că gândeşti,
Iuda-n rai că mi-a intrat
Şi raiul că l-a prădat!

– Da' el din rai ce-a luat?
– Cheiţele raiului,
Păhăruţul mirului,
Ciubărul botezului
Scaunul judeţului,!
– Nu te, Maică, supăra,
Nu ofta, nu lăcrăma
Că eu pe loc m-oi scula
Tunuri în mână-oi lua
Şi când oi prinde-a tuna,
Iuda rău s-a spăimânta,
Toate jos că le-a lăsa!

Şi el, cum a cuvântat,
Pe loc că s-a şi sculat,
Tunuri în mână-a luat
Şi cu ele că-a tunat,
Iuda rău s-a spăimântat,
Şi cele ce le-a luat
Toate-n rai că le-a lăsat.

Streşină de busuioc,
Să vă fie cu noroc;
Streşină de măgiran,
Să vă fie peste an;
Streşină de mintă creaţă,
Să vă fie pe vieaţă;
Streşină de bumbişori,
Să vă fie de-ajutori
La fete şi la feciori
Şi nouă de sărbători!

(Romăncele din cele mai multe părți ale Bucovinei au datina de a atârna pe sub streaşina din fața casei o mulțime de flori, precum şi alte plante, legate în mănunchiuri şi în formă de cruce: vâsdoage, ochişele, mintă creață, măghiran şi mai cu seamă busuioc, cari rămân apoi acolo tot anul. De aici se vede că vine apoi şi datina colindătorilor de a încheia o seamă de colinde cu versurile de mai sus).

A cincia variantă

(Din Corlata, dict. de Ileana Gavrilean şi com. de G. Piersec. **Comentariu:** Liceanul care a cules colinda care urmează, Gavril Piersec, avea să se umple de glorie şi medalii, pe frontul galițian, izbutind să spargă, în câteva rânduri, încercuirea rusească, pentru a-i aproviziona pe austrieci cu arme, muniții şi alimente)

Noi umblăm şi colindăm
Boeraşului Efrim,
Dar boerul nu-i acasă,
Ci-i dus la pădurea deasă.

Şi el s-a dus la vânat,
Şi-a vânat, cât a vânat,
Şi nimică n-a aflat,
Numai cât un cerbuşor
Suricel şi sprintinior,
Şi după el s-a luat
Şi din gură c-a strigat:
– Adă-mi arcul să-l săget,
Să-l culc la pământ de tăt!

Cerbuşorul a oftat
Şi din graiu mi-a strigat:
– Nu mă săgeta pe mine,
Că şi eu îs om ca tine!
Eu-s Ion,
Sânt-Ion,
Năna şul lui Dumnezeu!
Maica mea m-a blăstămat,
Când eram mic, ne-nțărcat,
Să fiu fiară de pădure
Nouă ani şi nouă zile.

Anii când i-oi împlini,
Jos, la țară-oi scoborî,
Mănăstire că mi-oi face
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Nouă răsăriți de soare,
Pentru boeri şi cucoane!

Jos, la țară-a scoborât,

Mănăstire a făcut
Cu nouă uşi, cu nouă altare
Pentru boeri şi cucoane.

Dar într'însa cine cântă,
Cine face rugă sfântă?
Tot Ion,
Sânt-Ion,
Năna̧ul lui Dumnezeu!
Dară ruga cine-ascultă?
C-o ascultă
Maica sfântă
Şi din gură-aşa cuvântă:
– Of, Ioane,
Când ai şti
Precum nu ştii,
Aici n-ai mai zăbăvi!
– Da' de ce
Măicuța me'?
– Iuda-n rai că ți-a intrat
Şi raiul ți l-a prădat!
– Dar din rai ce s-a luat?
– Scaunul județului,
Ciubărul botezului
Şi păharul mirului!

– Până slujba voi găta,
Du-te, Maică, Dumneata
Şi prinde, Maică,-a tuna
Doar Iuda s-a spăimânta,
Toate-n rai că le-a lăsa!

Să fiți, gazde sănătoase,
Sănătoase
Şi voioase
C-ați ajuns sărbători frumoase!
Streaşină de mintă creață
Să vă fie pe viață,
Streaşină de busuioc
Să vă fie de noroc
La fete şi la feciori
Şi nouă de sărbători.
Cum ați ajuns Sfântu' Vasile
Cu pace, noroc şi bine,
S-ajungeți cu toată gloata
Şi sfintele Paşti,
La mulți ani cu sănătate!

A şasea variantă

(Din Pârteştii-de-sus, sat în distr. Gura-Homorului, dict. de Eudochia Oltean şi com. de Nicanor Andronic, stud. gimn.)

După dealul cela mare
Răsărit-a sfântul soare,
Acela nu-i sfântul soare,
Ci-i o sfântă mănăstire
Cu pereții de tămâie,
Cu uşorii de făclie
Şi cu praguri de-alămâie.

În mijlocul mănăstirii
Este-o masă de strafide
Îmbrăcată cu smochine,
Deasupra struguri de vie.
Dar la masă cine şede?
Tot Ion,
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu,
În brațe cu finul său.

Ion bea, se veseleşte,
Maica Domnului priveşte
Ca să vadă
De se-mbată
Şi din ochi de-abia zăreşte,
Şi din gură-aşa vorbeşte:
– Of, Ioane,
Sânt-Ioane!
Tu de vin te-ai îmbătat
Şi de rai văd c-ai uitat,
Iuda-n rai că mi-a intrat,
Raiul că mi l-a prădat!

– Dar el din rai ce-a prădat?
– Ciubărul botezului,
Scaunul județului
Şi paharul mirului!
– Na-ți, Măicuță, trei parale
Şi te du prin târguşoare,
Şi te du prin târgurele
Şi cumpără tunurele
Şi prinde-a tuna cu ele!
Când îi prinde a tuna,
Iuda rău s-a spăimânta
Şi nemică n-a lua,
Ci-n rai toate le-a lăsa,
Dumnezeu s-a bucura!

Frunză verde mintă creață,
Da-v-ar Dumnezeu viață!
Frunză verde busuioc,
Da-v-ar Dumnezeu noroc!

II. Ce-i mai bun?

(Din Reuseni, sat în distr. Sucevei, dict. de George Bugnariu şi com. de Vasile Pop, stud. gimn.)

După dealul cel mai mare,
Unde soarele răsare,
Este-un mândru feredeu
Şi se scaldă Dumnezeu,
Tot se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun
Ca calul bun,
Că te duce
Şi te-aduce.

Iar se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun
Ca boul bun,
Că răstoarnă brasdă neagră
Şi revarsă pâne albă.

Iar se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun ca oaia bună,
Că ea vara te hrăneşte
Şi iarna te încălzeşte.

Iar se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Raiul este primăvara,
Când înverzesc toți câmpii
Şi înfrunzesc copacii,
Şi înfloresc florile
Şi-mpodobesc luncile,
Luncile,
Dumbrăvile

Şi toate pădurile…

Noi umblăm şi colindăm,
Pe la case ne-nchinăm,
C-aşa-a lăsat Dumnezeu…
Streaşină de busuioc,
Da-v-ar Dumnezeu noroc;
Streaşină de mintă creaţă,
Da-v-ar Dumnezeu vieaţă
Să trăiţi, să-mbătrâniţi,
Ca florile să-nfloriţi,
Ca copacii să-nverziţi
Şi ca ei să-mbătrâniţi
Întru mulţi ani fericiţi!

Întâia variantă

(Din Pătrăuţ, sat în distr. Sucevei, dict. de Niculae Puiul şi com. de Ioan Puiul, stud. gimn.)

Grecii fac o mănăstire,
Domnul Dumnezeu!
Grecii o fac, Turcii o desfac,
Nu-i făcută după plac.
I-au făcut nouă altare
Despre răsărit de soare.
Cocoşi negri c-au cântat,
Zori de zi s-au revărsat.
Preoţii-n slujbă-au întrat,
Şi ei mândră slujbă cântă.

Dară slujba cine-ascultă?
C-o ascultă
Maica Sfântă
Cu fiuţul său în braţe,
Slujbă sfântă
C-o ascultă
Şi din gură-aşa cuvântă:
Ce-i mai bun pe est pământ?
Calu-i mai bun pe pământ,
Poartă oase
Păcătoase,
Cum le duce
Aşa le-aduce.

Slujbă sfântă
C-o ascultă
Şi din gură-aşa cuvântă:
Ce-i mai bun pe est pământ?

Oaia este cea mai bună,
Că ea ne dă nouă lână
Şi-ndulceşte
Şi-ncălzeşte
Şi de frig că ne scuteşte.

Slujbă sfântă
C-o ascultă
Şi din gură-aşa cuvântă:
Ce-i mai bun pe est pământ?
Bună-i viţa vinului
La casa Românului,
Bună-i vara,
Primăvara
Şi cu toamna cea bogată,
Că-i de toate-ndestulată.

C-aşă-i dat de Dumnezeu
Şi de prea scump fiul său
Să umblăm,
Să colindăm,
La-aste gazde să-nchinăm,
Să-nchinăm spre sănătate,
Să-aibă peste an de toate.
Sănătatea întră-n casă,
Bogăţia sus, pe masă,
Rămâi, gazdă, sănătoasă,
Poate n-ai fost bucuroasă
De-atâţia oaspeţi în casă!

A patra variantă

(Din Todireşti, sat în distr. Sucevei, dict. de Ioan Rădăşan şi com. de Nicolae Rădăşan, stud. gimn.)

Colo-n jos, şi mai în jos,
Pe cel câmpuşor frumos,
Sunt doi meri mândru-nfloriţi
Şi doi peri într-auriţi.

La cei meri
Şi-acei peri
Pică două lumânări,
Pică două,
Pică nouă,
Pică douăzeci şi nouă,
Să se facă feredeu,
Să se scalde Dumnezeu,
Dumnezeu

Cu fiul său.

Ei se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun
Ca boul bun,
Că răstoarnă brazdă neagră
Şi revarsă pâne albă,
Şi revarsă grâu frumos
Ca şi faţa lui Hristos.

Tot se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun
Ca calul bun,
Duce oase
Păcătoase,
Cum le duce
Aşa le-aduce.

Tot se scaldă
Şi se-ntreabă:
Ce-i mai bun pe ist pământ?
Nu-i mai bun ca oaia blândă,
Că-ncălzeşte
Şi-ndulceşte
Şi pe stăpân îl hrăneşte!

„Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români”

(Leonida Bodnărescu, „Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români”, Cernăuți, 1943, pp. 12-14)

O, Lerum, Doamne!

Sculați, boieri, nu dormiți,
O, Lerum, Doamne!
Că nu-i vremea de dormit,
Ci curtea de-mpodobit
Cu podoaba târgului,
Cu mirosna câmpului.

Sculați, boieri, slugile
Să mături curțile
Cu măturі de măruncuță

Ca să placă la măicuță,
Cu mături de floricele
Ca să fie pe chitele.

Noi de mult că ne-am sculat,
Masă mare am gătat
Cu dulcceața grâului,
Cu lacrima vinului,
Şi-am aprins făcliile
Prin toate ungerele!

Iată-acum că a sosit,
Din cer, de la răsărit,
Domnul sfânt pe-acest pământ
Şi în casă a intrat,
La masă s-a aşezat
Cu căsenii împreună
Să le facă voie bună
Şi-n casă să locuiască,
De rele să o ferească!
Duducuța cea frumoasă,
Care ştie bine-a coasă,
În cămară va intra
Şi multe daruri ne-a da.

Florile dalbe

Sculați, boieri mari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători!
Nu vă vin nici cu un rău,
Ci v-aduc pe Dumnezeu,
Dumnezeul nou venit,
În scutece învălit.

Sculați voi, Români plugari,
Că pe cer s-a arătat
Un luceafăr minunat
Inima să-ntinerească,
Oamenii să se-nfrățească.
Cântă-n luncă păsărele,
La fereastră rândunele;
Noi vă zicem: Să trăiți
Întru mulți ani fericiți
Şi ca pomii să-nfloriți
Şi ca ei să-mbătrâniți!

„Cîntice de stea”

(„Colinde, / Cîntice de stea şi urări la nunți, / Din popor luate şi poporului date / de / Dr. Ion al lui G. Sbiera”, Cernăuți, 1888, pp. 41-68. **Comentariu:** Ultima dată, „Steaua dela Vifleim” s-a văzut, în Bucovina, în anul 1890, cu precizarea că steaua, „după calculul astronomului Tycho de Brahe, se arată tot la 315 ani în fața Pământului”, că steaua „se va putea vedea în Noemvre, în grupul stelelor Cassiopea. Este, dară, a şasea oară de la Naşterea Mântuitorului că se înfățişează steaua aceasta, care de mulți astronomi este considerată o cometă. Ultima oară s-a văzut steaua aceasta în anul 1575”, se scria în „Revista Politică” din Suceava, numărul din 15 februarie 1890, pagina 14. Aşadar, I.G. Sbiera şi Simion Florea Marian au făcut parte din fericita generație care a putut vedea, strălucind pe cer, „Steaua dela Vifleim”)

1. Trei crai

Trei crai de la răsărit
Cu steaua au călătorit,
Când în cale purcedea,
Ea năinte le mergea;
Când sta de se hodinea,
Steaua lor li-ngăduia;
La Rusalim, dac-au ajuns,
Steaua lor li s-a ascuns!

Deci le-au fost de întrebare
De naştere de-mpărat mare:
„Unde ştiți c-au fost născând
Un crai mare de curând?
C-am văs’t stea la răsărit
Şi după dânsa-am venit”.

Atunci, Irod împărat
Foarte-amar s-au supărat,
Craii-n grabă i-au chemat
Şi în taină i-au rugat
Zicând: „Mergeți d-ispitiți,
Pre-acel cucon să-l găsiți;
Întâmplându-l să-l aflați,
Mie de ştire să-mi dați,
Să merg să mă-nchin şi eu
Ca unuia Dumnezeu!”.

Craii scârbiți că s-au dus
Pentru stea, că s-au ascuns;
Din oraş dacă-au ieşit,
Steaua iar li s-a ivit;
Nu mergea spre apus de soare,
Ci spre amiazi avea cărare.
Şi au mers pân-au stătut,

Unde-au fost Hristos născut.

Înlăuntru c-au întrat,
În iesle că l-au aflat
Şi, căzând, i s-au închinat
Ca unui mare-mpărat.
Scumpe daruri i-au adus
Şi-năintea lui le-au pus:
Aur, smernă şi tămâe,
Precum şi la carte scrie!

Luând mare bucurie,
La Irod nu s-au-nturnat,
Ci altă cale-au apucat.
Atunci, îngerul, în vis,
Lui Iosif cu-adins i-au zis:
„Ia pruncul şi maică-sa
Şi fugi la Egipt cu ea,
Că Irod va cerca locul
Ca să vă ucidă pruncul!”.

Iosif, cum i-au poroncit,
La Egipt au şi fugit,
Iară Irod împărat
Foarte greu s-au supărat
Că de ştire nu i-au dat.
Multă oaste-au rădicat,
La Viflem o au mânat
De mulți prunci mici au tăiat,
Câți în faşe au aflat;
Patrusprezece mii de prunci,
De doi ani în jos mai mici!

Tot oraşul se mâhnea
Şi tot omul lăcrima,
Nici o casă nu era
Fără plâns, fără jelire,
Nici maici fără tânguire.

Rahila prunci-şi plângea
Şi mângâiu’ nu-şi afla,
Țipete şi vaiete,
Plânsete şi bocete
Pân’ la ceri s-au rădicat!
Ceriul crunt s-au mâniat,
Rusalimul l-au dărmat,
Pre Jidovi i-au răschirat
Şi de-ocară i-au lăsat!

Numai Hristos au scăpat
De Irod, mare-mpărat,

Să ne mântuie de rău,
Slavă sus, lui Dumnezeu!
Iar pe pământ pace lină
Şi-ntre oameni voie bună!
Iar de-acum până-n vecie
Cu dar şi cu bucurie,
Pe la toți de veselie,
Doamne sfinte, slavă ție!

2. Magii recunosc pre Hristos

Steaua de sus răsărind,
Taină mare arătând,
Steaua de sus străluceşte,
Pre Hristos bine-l vesteşte;
Steau de sus îți dă rază
Şi pre magi îi luminează,
Din care magii grăesc
Mult grai şi filosofesc.
Căci ei zic că-i prorocită,
De Varlam binevestită,
Naşterea cea preamărită.

Că de când este pământul,
Ni s-au născut şi cuvântul,
Că ni s-au născut Hristos
Lumii spre mare folos,
În cetatea lui David,
Taină mare arătând.

Şi steaua dacă-o-au văzut,
Cei trei crai din răsărit
Îndată-au călătorit
Şi-n Vifliem c-au venit,
Unde iată că-au aflat
Pre cel ce l-au căutat
Şi lui i s-au închinat
Ca unui mare şi-mpărat;
Daruri în mâni ei purta,
Lui Hristos frumos cânta:

– O, Doamne, prealuminate,
O, cerescule-mpărate!
Noi te ştim mărit că eşti
De puterile cereşti,
Dar nu-ndrăznim a-ntreba
De Maria, maică-ta,
Cum tu la noi ai venit
Cel în treime mărit?

– Dar ea, totuş, ni dă minte
Cu-ale sale dulci cuvinte,
Zicând despre-a ta venire
Că îi mai presus de fire,
Că nu-i grai, nici cuvântare
Pentru-a ta sfântă-ntrupare;
Fără numai din duh sfânt
Ai venit pe-acest pământ,
Duhul sfânt cu-a sa putere
Au lucrat astă-ntrupare,
Rămânând făr' de schimbare.

Când aceste auziră,
Craii din gură grăiră:
– Acesta-i cel aşteptat,
Al lumii domn şi-mpărat!
Veniți, dară. Să cădem
Şi lui să ne închinăm,
Darurile să-i le dăm:
Aur, smirnă şi tămâie,
Şi să-i zicem: Slavă ție!

3. Minunea naşterii

Steaua străluceşte
Şi mărturiseşte,
Steaua răsărează,
Lumea se mirează
Cum s-au născut jos
Domnul Hristos,
În târgul lui David
Pilde arătând.

Căci, iată, de cându-i
Cerul şi pământul,
Nimeni n-au văzut
Să se fi născut
Cumva vreodată
Ficior din fată curată;

Numai preacesta
Făcu aceasta,
Că din duh sfânt au primit
Şi-ndată au zemeslit,
Născând pre Hristos,
Lumii de folos!

Trei crai înspre apus

La Viflem s-au dus
Cu daruri gătite,
Lui Hristos menite;
Acel dar de atuncea
Să fie pe-aicea
Dumilorvoastre bucurie
Şi cu veselie,
De la tinerețe,
Pân' la bătrânețe!

Poezii populare române

(G. Dem. Teodorescu, Poezii populare române, Bucureşti, 1885)

Astă seară-i seară mare

(se repetă „Florile dalbe")

Astă seară-i seară mare,
Florile dalbe,
Seara marea-a lui Crăciun,
Când s-a născut Domnul bun;

Noi umblăm şi colindăm
Pe-astă noapte-ntunecoasă,
Pe cărare-alunecoasă;

Nemerirăm l-astă casă.
L-astă casă, la ăst om bun,
Domnul bun (numele gazdei),

El de veste cum prindea
Înainte ne ieşea
C-un clondir plin de rachiu,
Cu clondirul de-a dreapta,
Cu paharul de-a stânga,

Din clondir turnându-ne,
Din gură grăindu-ne:
„Voi, patru colindători,
Vă alegeți doi din voi
Şi săriți în cea grădină,
Rupeți fir de calomfir
Şi-o steblă de busuioc;

Treceți, mergeți la fântână,
La fântâna lui Iordan,
Muiați fir de calomfir

Şi steble de busuioc,
Şi-apoi mergeți colindând,
Doi, pe urmă, botezând;

Stropiți casă, stropiți masă,
Stropiți feți de coconi creți,
Coconi creți v-or pomeni,
Mai frumos v-or dărui
Cu daruri de la părinți;

Stropiți feți de fete mari,
Fete mari v-or pomeni,
Mai frumos v-or dărui
Cu mahrămi grele de fir;

Stropiți feți de cei bătrâni,
Cei bătrâni v-or pomeni,
Mai frumos v-or dărui
C-un colac de grâu curat,
Pe colac, vadra de vin,
Fie galbenul deplin!",

C-aşa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni, din oameni buni;
Bună vremea-n aste case,
La mulți ani cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

Sus, pe slava cerului

(se repetă „Ler oi Leo d'ai oi, Doamne Ler")

Sus, pe slava cerului,
Ler oi Leo d'ai oi, Doamne Ler,
La poalele raiului,
La scaunul Domnului,
La scaun de judecată,
Unde merge lumea toată,
Genunchiat-a Sfânta Vineri
Genunchia
Şi mi-şi plângea
Şi de Domnul se ruga
Şi din gură-aşa zicea:

„Ştii, Doamne, că m-ai trimis
Pământul ca să-l botez,
Toți s-au dat botezului,
Numai una nu s-a dat:
Cetatea Irodului

Nu s-a dat botezului,
Nici creştinătăţilor,
Ci pe mine prinsu-m-a,
Prinsu-m-a,
Legatu-m-a,
Cu cuţit tăiatu-m-a,
În cazan băgatu-m-a
Şi trei zile fiertu-m-a
Numa-n ceară şi-n ruşină;
Din cazane scosu-m-a,
Apoi strecuratu-m-a,
La gard aruncatu-m-a,
În obraz scuipatu-m-a,
Şi-am făcut
Cum am putut
Şi la Tine c-am venit
Să-mi dai sfinţi în ajutor
Pe Irod ca să-l omor".

Domnul, dac-o auzea,
Astfel din gură-mi grăia:
„Savai, Petre,
Sfinte Petre,
Ia să mi-l trânteşti cu sete!
Savai, Ilie,
Sânt-Ilie,
Să mi-l trânteşti cu mânie,
Că eşti sfânt mai cu tărie!".

Ilie, dac-auzea,
Degrabă că-mi alerga,
Lua fulgerul de-a stânga
Şi trăsnetul de-a dreapta,
După draci că-mi pornea
Şi-i trăsnea
Şi-i fulgera
Cerul de se-ntuneca,
Pământul se tremura,
Dracii că se speriau
Şi botezului se dau,
Mirului
Botezului
Şi creştinătăţilor.

Sfânta Vineri boteza,
Toată lumea creştina.
Bună seara-n ceste case,
La boieri ca dumneavoastră,
La mulţi ani cu sănătate!

Icea, Doamne,-n ceste curți

Icea, Doamne,-n ceste curți,
Ceste curți, ceste curți,
Ler, Doamne, Ler,
În ceste curți, împărății,
Născutu-mi-au, crescutu-mi-au,
Ler, Doamne, Ler,
Crescutu-mi-au nouă meri;
La vârvşor de nouă meri,
Ler, Doamne, Ler,
Ardu-mi nouă lumânări,
De la nouă lumânări,
Ler, Doamne, Ler,
Pică-mi nouă picături,
Iar din nouă picături,
Ruputu-mi-s-au,
Faptu-mi-s-au
Trei râuri,
Trei pârâuri,
Un' de vin,
Altul de mir
Şi-altul de apă limpejoară,

În cel de apă
Cin' se scaldă?
Scaldă-se bunul Dumnezeu,
Scaldă-se,
Băiază-se,
Cu vin bun botează-se,
Cu mir miruieşte-se,
În veşmânt primeneşte-se!

Mai în jos de vadul lui,
Vadul lui
Şi-al Domnului,
Scaldă-se bătrânul Crăciun,
Scaldă-se,
Băiază-se,
Cu vin bun botează-se,
Cu mir miruieşte-se,
În veşmânt primeneşte-se!

Mai în jos de vadul lor,
Vadul lor
Şi-al Domnilor,
Scaldă-se Sfântul Ion,
Scaldă-se,
Băiază-se,

Cu vin bun botează-se,
Cu mir miruieşte-se,
În veşmânt primeneşte-se!

Mai în jos de vadul lui,
Vadul lui
Şi-al Domnului,
Scaldă-se toţi sfinţii de-a rând,
Scaldă-se,
Băiază-se,
Cu vin bun botează-se,
Cu mir miruiescu-se,
În veşmânt primenescu-se!

Mai în jos de vadul lor,
Vadul lor
Şi-al Sfinţilor,
Scaldă-se icea cest domn bun,
Cest om bun (numele gazdei)
Scaldă-se,
Băiază-se,
Cu vin bun botează-se,
Cu mir miruieşte-se,
În veşmânt primeneşte-se!

Grăi bunul Dumnezeu:
„Tu (numele gazdei), cui te năsui
De te scalzi în rând cu noi?
D'au mie, d'au Sfinţilor,
D'au lui sfânt Sfântul Ion?".

Grăi icea cest om bun:
„Ba eu, Doamne, nu mă năsui
Nici Ţie, nici Sfinţilor,
Nici lui sfânt Sfântul Ion,
Ci ia, Doamne, mă năsui
Faptelor care le-am fapt.

Fapt-am casă lângă drum,
Încălzit-am friguroşi;
Care cum se încălzea
Tot mie că-mi mulţumea,
Tot mie şi Sfinţilor
Şi lui bunul Dumnezeu,
Şi lui sfânt Sfântul Ion.

Cu masa de peste drum
Săturat-am tot flămânzi,
Care cum se sătura
Tot mie că-mi mulţumea,
Tot mie şi Sfinţilor

Şi lui bunul Dumnezeu,
Şi lui sfânt Sfântul Ion.

Şi ia, Doamne, am mai fapt
În câmpurele
Puțurele
Ca s-adăp setoşi cu ele,
Care cum se adăpa
Tot mie că-mi mulțumea,
Tot mie şi Sfinților
Şi lui bunul Dumnezeu,
Şi lui sfânt Sfântul Ion.

Şi ia, Doamne, am mai fapt
În sloate grele
Podurele,
Poveri grele
Trec pe ele,
Care cum mi-şi că trecea
Tot mie că-mi mulțumea,
Tot mie şi Sfinților
Şi lui bunul Dumnezeu,
Şi lui sfânt Sfântul Ion".

Grăi şi bunul Dumnezeu:
„Aferim, domn bun ca tine,
Fapt-ai bine
Pe-astă lume,
Găsi-vei bine
Pe cea lume;
De-i vrea-n rai, în rai vei merge,
Căci găsi-l-vei descuiat
Descuiat
Şi luminat,
Intră-n el nejudecat,
Şezi la masă nechemat,
Ia din masă ne-mputat,
Bea paharul ne-nchinat!".

Sănătate-n ceste case,
În ceste case, curți frumoase!

Cui sunt, Doamne, ceste case?

(se repetă „Oi Ler oi, d'ai Ler oi Doamne")

Cui sunt, Doamne, ceste case,
Oi Ler oi, d'ai Ler oi Doamne,
Aşa-nalte, minunate,

Cu porțile ferecate,
Cu lanțuri de fier legate,
Stoborâte pe de-o parte
Cu stobor de siminoc,
Cu streşini de busuioc?

Sus, în vârvul caselor,
Mi-este-un stol de porumbei,
Porumbei
Cam vineciori
Şi din pene săltători;
Din mijlocul stolului,
Porumb alb că mi s-alege,
Porumb alb cu guşa verde,
Cu penițe zugrăvite,
Cu-ochii-n cap de pietre scumpe.

Capu-i bate-n aurel,
Ciocu-i bate-n arginţel,
Porumbelul s-alegea
Îmi sălta
De-mi şi zbura
Sus,
Mai sus,
Că se urca,
Cu norii s-amesteca,
Jos,
Mai jos,
Că se lăsa,
În prundul mării scobora,
Apă-n gură de lua,
Pietricele-n
Degeţele;
Sus,
Mai sus,
Se ridica,
Cu doi nori s-amesteca,
În curte că se lăsa,
Pe case mi se punea,
Iar (numele gazdei), domnul bun,
Lua arcul, săgeata,
Porumb bun a săgeta,
Porumb alb cu guşa verde,
Cu penițe zugrăvite,
Cu ochi de pietre scumpe.

Porumbelul – ce folos! –
Din guriță că grăia:
„O, tu, domn al curților
Şi stăpân al caselor,
Stai de nu mă săgeta,

Că eu nu sunt porumb alb,
Ci sunt sfânt, Sfântul Ioan,
Şi-s trimes de Dumnezeu
Cu trei legi peste pământ:
Una-i legea Crucii Sfinte,
Alta-i legea cununiei
Şi-alta-a sfântului botez.
Dumnezeu că m-a trimes
Pământul să i-l măsor,
Pământul cu umbletul
Şi cerul cu cugetul;
Pământ mai mult am aflat
Şi Domnul s-a minunat,
Iar dintr'însul ce mi-a fapt?
Munții nalți, văile-adânci,
Câmpul cu ogoarele,
Livada cu florile".

Bună vreme-n ceste case
La boieri ca dumneavoastră,
La mulți ani cu sănătate
Că-i mai bună decât toate!

La lină fântână

La lină fântână.
În colț de grădină.
Prujeşte-mi, prujeşte
(numele gazdei), făt-frumos,
Pe-o dalbă crăiasă
Cu cosița trasă,
Cu geana sumeasă,
Chip de jupânească.

Cea dalbă crăiasă
Din gură-mi grăia
Şi-astfel îi zicea:
„Nu-ți pruji la mine
Că nu-mi eşti de seamă,
Nici de-a mea potrivă,
Că vezi
Au nu vezi
Acele lunci albe?
Nu-s albe de fel,
Ci-s albe de flori,
Mai mult trandafiri
Decât calomfiri,
Mai mult busuioc
Decât siminoc,

Iar lunci şi vâlcele,
Toate-s ale mele!”.

(numele gazdei), făt-frumos,
Din gură-i grăia
Şi astfel îi zicea:
„Crăiasă
Frumoasă,
Oi pruji la tine
Ca şi tu la mine,
Că io-ți sunt de seamă
Şi chiar de potrivă
Căci vezi
Au nu vezi
Acei munți
Cărunți?
Nu-s cărunți de fel,
Ci-s cărunți de oi,
Toate-s ale mele,
Cu nouă ciobani
Şi vătaful zece,
Toți au căciuli crețe
De pui de mistrețe;
Când oi chiui,
Ei m-or auzi,
Oile-or porni,
Luncile-or nălbi,
Flori îți vor dâri.

Câte-or rămânea,
Ei le-or aduna,
În cujbe le-or purta
Şi la nunta ta,
Şi la nunta mea,
Şi la zile mari:
Ziua de Crăciun
Şi-a de Bobotează,
Când preoți botează,
Norod creştinează!”.

Tânărul (numele gazdei)
Fie-mi sănătos
Cu taică,
Cu maică,
Cu frați şi surori,
Şi cu noi, cu toți!

„Călindariul poporului Bucovinean”

(Călindariul poporului Bucovinean / 1898-1901 / redigeat şi edat de Eugeniu Neşciuc)

Fii vesel, iubit creştine!

Fii vesel, iubit creştine,
Că iată Crăciunul vine,
Mieluşel nevinovat,
Christos, marele-mpărat!

Astăzi, pre Cel Nevăzut
O Fecioară L-a născut
În oraşul Vifleim,
Aproape de Ierusalim.

Păstorii se bucurau,
Îngerii frumos cântau,
Filosofii se-nchinau,
Daruri scumpe-i aduceau

Pre noi să ne mântuiască
De greşeala strămoşească,
Să ne-nveţe cu-al Său grai
Care-i calea către rai,

Ce-i binele pământesc
Pre lângă acel ceresc;
Azi, Adam se veseleşte
Şi iadul se tânguieşte,

Azi, toate se desfătează,
Numai Irod se-ntristează.
Veniţi, dar, iubiţi creştini,
Astăzi să fim veseliţi,

Veniţi să cântăm frumos
La naşterea lui Christos,
Şi, de-acum până-n vecie,
Amin, Doamne, slavă Ţie!

În oraşul Vifleem

(se repetă „Florile dalbe”)

În oraşul Vifleem,
Florile dalbe,
Veniţi, boieri, să vedem,
Că astăzi ni s-a născut

Dumnezeu cel făr' de-nceput
Şi astăzi ni s-a împlut
Prorocirea de demult
Că se va naşte Christos,
Mesia, cap luminos,
Din Fecioara Maria,
Din Duhul sfânt zămislit.

Trei crai de la răsărit
La-nchinare au venit,
Daruri scumpe aducând
Şi către Christos cântând:
„Culcă-Te, 'Mpărat Ceresc,
În sălaş dobitocesc,
Te culcă pe fân uscat
De îngeri încongiurat;
Craii te vor lăuda
Şi mărire ți or da,
Slava între cei de sus
Şi pace pân' la apus!".

Neamul lui Petru

(se repetă „Domnului nost")

Se preumblă Petru-n raiu'
Domnului nost
Să-şi afle vreun neam de-al lui,
Neam de-al lui nu şi-o aflat,
Făr' prea dulce tatăl său:
„Petre, Petre, fiul meu,
Fă-mi şi mie loc în rai!".

„Loc în rai, zău, tată, n-ai,
C-ai fost mult birău domnesc,
Cele drepte le-ai strâmbat,
Cele strâmbe le-ai-ndreptat".

Se preumblă Petru-n raiu'
Domnului nost
Să-şi afle vreun neam de-al lui,
Neam de-al lui nu şi-o aflat,
Făr' prea dulce mama sa:
„Petre, Petre, fiul maicii,
Fă-mi şi mie loc în rai!".

„Loc în rai, zău, maică, n-ai
C-ai fost mult cârşmăriță,
Măsură plină nu ai dat,

Banii deplin i-ai luat”.

Se preumblă Petru-n raiu’
Domnului nost
Să-şi afle vreun neam de-al lui,
Neam de-al lui nu şi-o aflat,
Făr’ prea dulce soră-sa:
„Petre, frate, dragul meu,
Fă-mi şi mie loc în rai!”.

„Loc în rai, zău, soră, n-ai
Că, cât te-ai împrumutat,
Împrumutul nu l-ai dat
Făr’ de site între site”.

Se preumblă Petru-n raiu’
Domnului nost
Să-şi afle vreun neam de-al lui,
Neam de-al lui nu şi-o aflat,
Făr’ prea dulce mama sa:
„Petre, Petre, frate-său,
Fă-mi şi mie loc în rai!”.

„Loc în rai, zău, frate, ai
Că ți-a fost casa lângă drum,
Pre flămânzi i-ai săturat,
Pre sățoşi i-ai adăpat”.

Şi tu, gazdă, te veseleşte
C-o-nchinăm cu sănătate”.

Junelui junelaş

(se repetă „Junelui junelaş”)

D-asară s-a lăudat
Junelui junelaş,
Dimineața, mânecat,
Intră-n grajdul ferecat,
Scoate murgul de-nşeuat,
Înşeuat, bine gătat,

Şi pe murg se arunca,
Sus, în munți, că se-nălța,
De dă urma leului:

Găsi leul adormit
Sub un spin mândru-nflorit,
Multe legi pe leu punea,

Săgeta-l-ar ori puşca?

Murgul din greu strănuta,
Leu-n talpă se scula,
Leul din gură-i grăia:
„Nu grăbi spre moartea mea
Până mâne, duminică.
Atunci vină de mă leagă,
De mă leagă-n curea neagră
Şi mă coboară jos, la țară,
De fă fală fetelor
În butul nevestelor!”.

Câți pe june că-l vedeau
Toți pe june-l fericeau:
„Ferice de maică-sa,
Că ce june şi băiat,
Că duce leul legat,
Legat şi nevătămat,
Numai cu-o curea legat!”.

Şi tu, gazdă, te veseleşte,
C-o-nchinăm cu sănătate!

Peţitorul

Şi voi veniți şi auziți,
Că eu voi spune vouă,
Tot în sfânta dreptate,
Că eu am fost de-a vâna
Pe coastele oltului,
Pe pământul turcului,
Şi-am văzut o ciutulină,
Ciutulină de dor plină;
Murgul a dat jos, spre vad,
Ciuta a dat făr’ de vad,
Striga fata giurgiuveancă
Din vârvul Giurgiului:

„Nu-l credeți, mari boieri,
Că nu-i precum spune el,
Ci precum voi spune eu:
Că n-a fost a vâna,
Ci a fost a peți
Pe pământul turcului,
La fetele grecului,
Să pețească o greacă albă;
Au pețit o frâncă neagră,
De aceea-i murgul asudat

Şi voinicul supărat!”.

Şi tu, gazdă, te veseleşte,
C-o închinăm cu sănătate!

Florile-s d’albe

(se repetă „Florile-s d’albe”)

Ia-n scoală-te, domnul bun,
Florile-s d’albe,
Şi scoală şi feţii tăi,
Feţii porţi să ne deschidă,
Fetele făclii s-aprindă,
Jupânese mese-ntindă,
Că vă vin junii buni,
Junii buni colindători,
Feciorii bătrânilor
Şi de ai vecinilor
Şi cu ai noştri, cu a tuturora.

Doamne, cum ne vin
De frumos, de cuvios,
Şi cum vin aşa frumos
Că i-i drag Domnului cu dânşii;
Bine-i Domnul împodobit
Şi, într-un veşmânt mohorât,
Pe la coate colorit,
Sus, la sân, e mărgărit,
Jur de jur, pe mânicele,
Locu-i stele mărunţele,
Dar într-un, de umerei,
Saltă doi luceferei,
Iar din spate şi din piept
Luce luna cu lumina
Şi soarele cu razele.

În mâna stângă-i crucea sfântă,
În mâna dreaptă – o găleată,
Da-n găleată-i busuioc,
Busuioc şi trandafir,
Trandafir şi măr roşu,
Busuiocul – fetelor,
Trandafir – nevestelor,
Măr roşu – al junilor.

Duce-n poală bogătate,
Sus, la sân, e sănătate,
Da’ de-a brâu e spic de grâu,

Spic de grâu creştinilor
Şi crucea bătrânilor.

Bogătate-n astă casă,
Astă casă şi-astă masă,
Sănătate tuturora
Şi pe gazdă veseleşte
C-o închinăm cu sănătate!

Sus, boieri, nu mai dormiți!

Sus, boieri, nu mai dormiți,
Domnului şi-al nostru Domn,
Vremea e să vă gătiți,
Domnului şi-al nostru Domn,
Casa să o măturați,
Masa să o încărcați,
Domnului şi-al nostru Domn,

Căci umblăm să colindăm,
Domnului şi-al nostru Domn,
Şi pre Domnul căutăm,
Domnului şi-al nostru Domn,
Că s-a născut domn prea bun,
În lăcaşul lui Crăciun
Domnului şi-al nostru Domn.

S-a născut un Domn frumos,
Domnului şi-al nostru Domn,
Numele lui e Christos,
Domnului şi-al nostru Domn,
Nu dormim de asăseară,
Ci şedem în privegheală,
Domnului şi-al nostru Domn.

Nu dormim de astăseară,
Domnului şi-al nostru Domn,
Ci şedem în privegheală,
Domnului şi-al nostru Domn,
Din sara ajunului
Până-ntr-a Crăciunului,
Domnului şi-al nostru Domn,

Şi-aşteptăm pre Domnul sfânt,
Domnului şi-al nostru Domn,
Ca să vie pe pământ,
Domnului şi-al nostru Domn,
În sara lui Moş-Ajun
Vin copiii lui Crăciun,

Domnului şi-al nostru Domn,

Să cânte, să colindeze,
Domnului şi-al nostru Domn,
Viaţă lungă să ureze,
Domnului şi-al nostru Domn,
Tuturor ce sunt în casă
Şi se veselesc la masă,
Domnului şi-al nostru Domn,
Căci Christos v-a dat de toate,
Domnului şi-al nostru Domn,
Viaţă bună, sănătate!

Sculaţi, sculaţi, boieri mari!

(se repetă „Florile dalbe”)

Sculaţi, sculaţi, boieri mari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători,
Noaptea, pe la cântători,
Şi nu vă vin nici c-un rău,
Ci v-aduc pe Dumnezeu
Să vă mântuie de rău,
Un Dumnezeu nou născut,
În scutece învăscut.

Sculaţi, voi, boieri plugari,
Că pe cer s-a arătat
Un luceafăr minunat
Ziua să întinerească,
Oamenii să se-nfrăţească;
Cântă-n luncă păsărele,
La fereastră – rândunele,
Noi vă zicem: Să trăiţi
Întru mulţi ani fericiţi
Şi ca pomii să rodiţi
Şi ca ei să-mbătrâniţi!

Casa bogatului

Colo-n josul mai în jos,
Colindăm, Doamne, colinda,
Este-o dalbă mănăstire,
Colindăm, Doamne, colinda,
Da-n mănăstire cine şede?
Dumnezeu cu sfântul Petre.

Se luară, se duseră,
Colindăm, Doamne, colinda,
În mijlocul satlui,
La casa bogatului,
Colindăm, Doamne, colinda,
Bună-i cina, boier mare?
„Bună-i cina, nu-i de voi,
Că-i de bogați mari ca noi!”,
Colindăm, Doamne, colinda.

Se luară, se duseră,
Colindăm, Doamne, colinda,
În marginea satului,
La casa săracului,
Colindăm, Doamne, colinda,
Bună-i cina, sărac mare?
„Bună-i cina puținea,
Dați cu toți pe lângă ea!”,
Colindăm, Doamne, colinda.

Luatu-s-au, dusu-s-au,
Colindăm, Doamne, colinda,
Tot pe crâncul ceriului,
Pe urmuța stelelor,
Pân’ la uşa iadului,
Colindăm, Doamne, colinda.
„Ia-n vezi, Petre, ce-i vedea!”,
„Văd casa bogatului
În mijlocul iadului,
Arde-n para focului”,
Colindăm, Doamne, colinda.

Luatu-s-au, dusu-s-au,
Colindăm, Doamne, colinda,
Pe urmuța stelelor
Şi pe crâncul ceriului
Pân’ la poarta raiului,
Colindăm, Doamne, colinda.
„Ia-n vezi, Petre, ce-i vedea!”,
„Văd casa săracului
În mijlocul raiului
Şi îi plină de bunătăți
Pentru că ne-a ajuns la toți!”,
Colindăm, Doamne, colinda.

Fecioriță d’ochioşiță

(se repetă „Fecioriță d’ochioşiță”)

Feciorița d'ochioșiță,
Dar la gazdă (numele gazdei)
Îs ochi negri,
Feciorița d'ochioșiță,
Dimineața se scula
Și cămașa și-o lua,
Alergând în fuga mare
Prin grădină, la fântână.

Când fu în fundul grădinii,
La poticul fântânii,
Cu trei juni ea se-ntâlni:
Unu-i lua cănuța,
Unu-i lua cununa,
Unu-i lua inelul.

Pe cel ce-a luat cănuța
Așa rău mi-l blestema:
„Să se ieie cu dânsa,
Cu dânsa, cu doamna sa!".

Pe cel ce-a luat inelul
Așa rău mi-l blestema:
„Logodi-s-ar cu dânsa,
Cu dânsa, cu doamna sa!".

Pe cel ce-a luat cununa
Așa rău mi-l blestema:
„Cunune-se cu dânsa,
Cu dânsa, cu doamna sa!".

Și tu, gazdă (numele), te veselește,
C-o închinăm cu sănătate!

Sub cetate

Sub cetate-n cea livadă,
Joacă-un june calul bine,
Dar nu-l joacă cum se joacă,
Că-l înalță sus, la soare,
Sus, la soare, când răsare,
Și-l însuce după lună,
După lună, când îi plină.

Bine-i junele gătat
Cu o haină de granat,
Cu trei pene-n comănac,
Tot cu aur și argint
Și într-un mărgăritariu…

El din gând aşa gândea
Că nime în lume să nu-l vadă,
Dar iată că, văzându-l,
O d'albă împărătească
Pe o d'albă fereastră,
Şi, alergând, ea spune în casă
La înălțatu-mpărat:

„O, 'nălțate împărate,
lucru mândru ce văzui
sub cetate, în cea livadă,
dintr-un d'alb de junişan!".

Dar 'nălțatul de împărat
Intră în grajdul ferecat,
Scoase murgul înşeuat,
De înşeuat bine gătat,
Şi pe murg se arunca
Şi la june se ducea.

„Bun joc, june bun!".
„Mulțam ție, împărate,
Dacă-i bun, hai să-l jucăm!".

Da-nălțatul împărat,
El din grai aşa grăia:
„Că n-am venit să jucăm,
Ci am venit caii să-i schimbăm!".
„Ba eu calul n-oi schimba,
Al tău cal este mai mare,
Şede bine la domn mare,
Dar al meu e calul mic,
Şede bine la voinic".

„Haide haine să schimbăm!".
„Ba eu haine n-oi schimba,
Că a tale-s haine mari
Şi şed bine la domni mari,
Ale mele-s haine mici
Şi şed bine la voinici".

„Haide arme să schimbăm!".
„Ba eu arme n-oi schimba,
Că a tale-s arme mari
Şi şed bine la domni mari,
Dar a mele-s arme mici
Şi şed bine la voinici".

„Haide pene să schimbăm!".
„Ba eu pene n-oi schimba,

Că a tale-s pene mari
Şi şed bine la domni mari”,
Iar tu, gazdă (numele), te veseleşte
C-o închinăm cu sănătate!

Colo sus, mai din sus

Colo sus, mai în sus,
Sub albul de răsărit,
Răsărit-a şi-a crescut
Tot un măr cu un păr,
Mărul creşte, înfloreşte.

În trupina mărului
Şi-n cloambele părului,
Este-un stol de turturele
Cu unghiele gălbioare,
Aripile argințele,
Ia una din turturele!

Din cel lac cu iezerac,
Cu rățoi de ieregoi,
De se scaldă Dumnezeu,
Dumnezeu cu soţul Său
Şi cu Petru, cu Sân-Petru.

Ei din gând aşa gândeau,
Că nime-n lume nu-i vedeau,
Dar fiind văzându-i
Tot Crăciun cel bătrân
De departe îi vedea,
Mai de-aproape-ngenunchia,
Îngenunchia şi cânta:
„Bun joc, domni din ceriu!”.

„Mulțam ție, măi Crăciune,
Dacă-i bun, hai să-l jucăm!”.
„Ție-ți sunt, Doamne, închinat
Că acum nu pot veni,
Că acasă ne-am întoarce,
Că acasă am oaspeți,
Oaspeții lui Crăciun,
Lui Crăciun cel bătrân.
Dacă acasă nu voi fi,
Nici nu mi-or colinda
Nici casa, nici masa,
Nici grajdul cu murgul
Şi poiata cu boii.
Bine ei m-or colinda,

Bine eu i-oi dărui
C-un colac de grâu curat,
Cu spată de godăcel,
C-un pahar de vin roşu,
De vin roşu strecurat,
Într-un florin numărat,
Numărat şi cumpărat”.

Şi tu, gazdă, te veseleşte
C-o închinăm cu sănătate!

Grâul, mirul şi cu vinul

Mustră-mi se mustră,
Trei domni mari se mustră,
Întâilea-i grâul,
Al doilea-i mirul
Şi al treilea-i vinul.

Iar grâul grăieşte:
„Că eu sunt mai mare,
Că pe min’ mă fac
Colaci şi prinoase
Şi prescuri frumoase!”.

Iar mirul grăieşte:
„Că eu sunt mai mare,
Că fără de mine
Nu-I botez în lume!”.

Dar vinul grăieşte:
„Că eu sunt mai mare,
Că pe min’ mă beau
Crai şi împărați
Şi oameni bogați!”.

Şi tu, gazdă, te veseleşte
C-o închinăm cu sănătate!

Vine Crăciun cel bătrân

Vine Crăciun cel bătrân
Să le deie la boi fân
Florile dalbe,
Află ieslea luminând,
Din pociumbi făclii arzând,
Din grădele – luminele
Florile dalbe.

Cată-n floarea fânului,
Află-un fân nebotezat,
Florile dalbe,
Îl luară şi-l duseră
La apa lui Iordan,
Florile dalbe,
Acolo l-au botezat,
Mândru nume i-au aflat,
Florile dalbe,
Iisus Christos, Domnul nostru!

„Datinile şi credinţele poporului român”

(E.N. Voronca, Datinele şi credinţele poporului român, Cernăuţi, 1903)

Cât în sus şi cât în jos

Cât în sus şi cât în jos,
Cât în sus, la cei trei munţi,
Colea este-un ciobănaş,
Are-un fluier verigit
Cu verigă de argint;
Fluier toarce
Turma-ntoarce,
Fluier zice
Turma-nfrânge
Şi mi-o-nfrânge
Pe vâncele
Ca să-mi pască rămurele;
Tu, oică
Bălăică,
Tu ce bei, tu ce mănânci?
„Unde-oi bea
Şi oi mânca
De-ai pus gândul de-a ne da?
Tu pe noi de nu ni-i da,
Mare dar ţi-om dărui
Şi frumos te-om îmbrăca
Cu cojoc şi cu manta”.

„Literatura populară română”

(Nicolae Păsculescu, Literatura populară română, Bucureşti, 1910)

De când Domnul s-a născut

De când Domnul s-a născut
Şi pământul l-a făcut
Şi cerul l-a ridicat,
Tot în stâlpii de argint
Mai frumos l-a-mpodobit

Tot cu lună, cu lumină,
Tot cu soare, cu căldură,
Şi cu stele
Mărunțele
Şi cu luna printre ele
Şi c-o rază la fereastră.

Dar o rază unde-mi este?
Mai sus, la grădina veche.
Şi acolo cine-mi şade?
Şade fiul cu-a lui mamă,
Fiul plânge,
Maică-sa-i zice:
„Taci, fiule, nu mai plânge,
Că te-oi scălda-n lapte dulce
Şi ți-oi dărui pământul,
Pământul
Şi cu cerul,
Pământul
Cu florile
Şi cerul cu stelele,
Şi scaun de judecată
Ca să judeci lumea toată!”.

Bună vreme-n astă casă
La boieri mari ca dumneavoastră,
La anul şi la mulți ani!

Sub poalele cerului

Sub poalele cerului,
La mijlocul raiului,
E o masă-ntinsă-n casă.

Dar la masă cine-mi şade?
Bunul nostru Dumnezeu
Şi-mi judecă pe Adam:

„Măi Adame,
Crucidame,
Eu pe tine, când te-am fapt,
Drumul la rai că ți-am dat

Din toți pomii să mănânci.

Din ce pomi să nu mănânci?
Din pomul cu cunoştinţă!
Din acel pom ai mâncat,
De mine n-ai ascultat!”.

Iar Adam sta, asculta
Şi lui Dumnezeu grăia:

„Moaşa Eva m-a-nşelat
Şi eu, Doamne, m-am culcat;
Ea degrabă m-a sculat,
Merişorul mi l-a dat
Şi eu în gură l-am băgat.
Eu de gât m-am zugrumat,
Merişorul l-am vărsat.
Dă-ne, Doamne, haine noi
Că, acum, e rău de noi!”.

Dumnezeu ce răspundea
Şi lui Adam îi zicea:

„Măi Adame,
Crucidame,
Eu haine nouă v-am dat,
N-aţi fost vrednici de purtat”.

Trandafir verde pe masă,
Dă-ne drumul, gazdă,-n casă!
Trandafir verde-nflorit,
Gazdă, să fii fericit
Cu-a ta casă,
Cu-a ta masă,
Cu-a ta mândră jupâneasă,
La anul şi la mulți ani!

La munți ninge, plouă

(se repetă „Lerului”)

La munți ninge, plouă.
Lerului,
La şes cade rouă,
Roua ce-a căzut
De-un lac a făcut,
De-un lac lăzărel
Cu iarbă pe el,
Iar prejur de lac

Multe ciute-mi pasc,
Multe şi-s mărunte
Şi-s nepricepute.

Nu ştiu, pasc, nu pasc,
Nici apă nu-mi beau,
Dar, ciută mioară,
La bot gălbioară,
La păr perioară
Şi mult sprintenioară,
Joi, de dimineață,
Pe rouă, pe ceață,
(numele gazdei) voinic
La vânat plecase
Ş-o să vă zărească
Ş-o să vă gonească
Pân' la munți cărunți.

Munți cărunți n-au fost!
Munți cărunți s-or face,
Dar din ce s-or face?
Tot din păr de-al ciutei,
Aste ciute multe,
Multe şi cărunte,
Sunt nepricepute.

Îmi pasc ori nu-mi pasc,
Nici apă nu-mi beau,
Dar, ciută mioară,
La bot gălbioară,
La păr perioară,
(numele gazdei)
O să te zărească
Ş-o să te gonească
Pân' la pod de os.

Pod de os n-a fost!
Pod de os s-a face,
Dar din ce s-a face?
Tot din os de-al ciutei,
Dar voi, mândre ciute,
Multe şi mărunte
Şi nepricepute,
Păşteți, nu păşteți,
Nu-ş'ce mai făceți.

Apa mi-o gustați
Ori degeaba-mi stați?
Tu, ciută mioară,
La bot gălbioară,
La păr perioară,

Voinicul (numele gazdei)
O să vă zărească
Ş-o să vă gonească
Pân' la lac de sânge.

Lac de sânge n-a fost!
Lac de sânge s-o face,
Dar din ce s-o face?
Tot din sânge de-al ciutei,
Voi, sprintene ciute,
Multe şi mărunte,
Nu ştiu, pasc, nu pasc,
Nici apă nu-mi beau,
(numele gazdei) v-o vedea
Şi el v-o prindea.

Să fie sănătos
Şi mult norocos!

Astă seară ce-a-nserat

Astă seară ce-a-nserat,
Doi cântă, doi cântară,
Am plecat la colindat,
Doi cântă, doi cântară,
Pe la case am intrat,
Doi cântă, doi cântară,
Unde-s case mai înalte,
Doi cântă, doi cântară,
Cu strobol mai dedeparte,
Doi cântă, doi cântară,
Cu strobol de siminoc
Doi cântă, doi cântară,
Şi cu uşi de busuioc
Mari, înalte, minunate.

Pe poteca lucioasă,
Doi cântă, doi cântară,
Ce duce la astă casă,
Doi cântă, doi cântară,
Mă-ntâlnii cu Dumnezeu,
Frumuşel şi-mbrăcăţel
Cu veşmânt d'ăl mohorât,
Cu veşmânt până-n pământ,
Iar în faţă el avea
Soarele cu căldura,
Purta luna cu lumina,
Iar în cei doi umerei

Avea doi luceferei,
Doi cântă, doi cântară,
Mai avea în mâna dreaptă
Un toiag de judecată,
Să-mi judece pământul,
Pământul cu florile
Şi cerul cu stelele,

Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ,
Numai floarea soarelui
Şi cu spicul grâului
Şed în partea raiului
Şi-mi judecă florile
Ce-au făcut miroasele.

Busuioc bătut pe masă,
Doi cântă, doi cântară,
Gazdă, rămâi sănătoasă,
La anul şi la mulţi ani!

Dormiţi, Domni, dar nu dormiţi!

(se repetă „Florile dalbe")

Dormiţi, Domni, dar nu dormiţi,
Florile dalbe,
De-mi dormiţi, de nu-mi dormiţi,
Faceţi focul cam mai mare
Şi-mi aprinde-o lumânare
Şi-o candelă la icoană,
Şi-mi ieşiţi şi până-afară
De îl vedeţi pe Hristos,
Cum vă vine de frumos,
De frumos,
De cuvios,
Cu veşmântul mohorât,
Lungu-mi e pân' la pământ.
Cam din spate, cam din piept,
Scris mi-e luna şi soarele.
Într-amândoi umerei,
Scris mi-s doi luceferei.
Mâna stângă cruce-mi duce
Şi-n cea dreaptă busuioc.
Crucea e-a bătrânilor,
Busuiocul – fetelor,
Sănătatea – tuturor.

Icea-n ceste curți

Icea-n ceste curți,
Doamnele,
Şi-n ceste domnii,
Doamnele,
Dalbe visterii,
Doamnele.

Sus, la case-nalte,
Nalte,
Minunate,
La mijloc de case,
Stau tot mese-ntinse,
Făclii dalbe-aprinse,
Scăunele-ntinse.

Scris-ai, janțurel,
Cine şade-n el?
Şade Moş Crăciun,
Moş Crăciun
Bătrân.
Mai de-a rând cu el?
Ion,
Sfânt Ion.
Mai de-a rând cu el?
Şed toți sfinții de-a rând.

Moş Crăciun bătrân
Din gură-mi grăia:
„Ioane, Ioane,
Tu, când te-ai născut
Pe negrul pământ,
Eu m-am pârjelit
Şi te-am sprijinit
În poale de veşmânt,
Veşmânt
Mohorât,
Lung până-n pământ,
Şi te-am botezat,
Bun nume ți-am dat,
Ion,
Sfânt Ion,
Şi ți-am dăruit
Cruce de măr dulce,
Toiag de argint
Ca să stăpâneşti
Cerul şi pământul
Şi pe noi de-a rândul!”.

Bună vremea-n astă casă,
Găzdiță frumoasă,
Rămâi sănătoasă;
La mulți ani cu bine
Și cu sănătate
Că-i mai bună decât toate!

„Irozii”

(„Colinde, / Cîntice de stea şi urări la nunți, / Din popor luate şi poporului date / de / Dr. Ion al lui G. Sbiera”, Cernăuți, 1888, pp. 69-76)

„La îmblarea cu Irozii se cer numaidecât şese persoane; rar când numărul lor este de patru.

Din cele şese persoane, una reprezintă pre Irod, trei pe cei trei crai de la răsărit (Baltazar, Caspar şi Merchiorat), una pre arhiereul Oziea, şi cea din urmă pre un moşneag cu barbă albă şi lungă, care poartă luceafărul, adică o stea înțepenită pe nişte scripeți, cari, întinzându-se, împing steaua înainte, spre icoanele de pe părețele despre răsărit al casei, ori încotro voieşte purtătorul ei, iar strângându-se, o trage îndărăpt.

În loc de luceafăr poartă şi o stea simplă, care este înfiptă cu un cui lung într-un băț gros, de un stat de om de lung. Steaua este mişcătoare împrejurul cuiului; purtătorul ei o tot clatină, în decursul cântărilor.

Când sunt numai patru persoane, lipsesc arhiereul şi moşneagul; iar când sunt cinci, lipseşte una din aceste două persoane. Irod şi craii nu pot lipsi niciodată.

Cu toții, afară de moşneag, sunt îmbrăcați, pe deasupra veşmintelor, cu o cămeşă albă şi lungă până în pământ, decorată foarte frumos cu hărtii colorate şi poleite, şi sunt încinşi cu câte un brâu de hârtie groasă, asemenea colorată şi poleită. Decorarea este potrivită cu demnitatea fiecăruia. Irod şi cei trei crai poartă pe cap câte o coroană potrivită, cu sau şi fără cruce în vârful ei; ei au şi câte o sabie în brâu, de-a stânga.

De Irozi se cam sparia copiii; de aceea trebuie să ceară permisiunea de a intra în casă. Ei îmblă ziua şi, noaptea, până pe la nouă, zece ore”.

Irozii. Variantă

Moşneagul (intrând în casă, zice: Bună ziua (sara), bună ziua (sara), cinstiți boieri de casă!)

Iată că am îndrăznit
Şi aice am venit
Ca frumos să vă rugăm
Şi plecat să vă-ntrebăm
Ori de ne îngăduiți
Şi ori de ne şi primiți
Ca să facem pomenire
De a lui Hristos venire?

(Dacă-i place domnului de casă, îi pofteşte să între. Atunci sună moşneagul din clopoțel şi toți întră în casă; moşneagul sloboade luceafărul spre icoane şi, apoi, încep a cânta împreună:)

Steaua de sus că răsare
Şi ni-arată-o taină mare,
Steaua de sus străluceşte,
Naştere de domn vesteşte.
Steaua de sus îşi dă rază
Şi pe magi îi luminează,
Carii din ea ni grăiesc
Grai mare, filosofesc,
Zicând că steaua-i vestită,
De Varlaam prorocită,
Că pe ceri când s-a arăta
Se va naşte Mesia,
Împăratul ceriului
Şi domn al pământului,
Din sămânța lui Avram,
Mântuire lui Adam;

Că se va naşte Hristos,
Lumii de mare folos,
Din maică făr' de bărbat,
În iesle de boi culcat,
De-arhangheli înconjurat,
De îngeri din ceri cântat!

Să-i cântăm, să-i cântăm,
Pre Hristos să-l lăudăm!
Să-i cântăm, să-i cântăm,
Pre Hristos să-l înălțăm!
Să-i cântăm, să-i cântăm,
Lui Hristos să ne-nchinăm,
Că el, prin a sa-ntrupare,
De păcat ni-a fost scăpare,
Că el, cu a sa ivire,
Ni-a fost şi de mântuire!

(**Irod** se aşează pe un scaun, lângă masă, cu arhiereul **Oziea** stând lângă el, şi zice către magi:)

Spuneți-mi ce sunteți voi
Şi ce căutați pe la noi?
Ni-aduceți vreo veste?
Spuneți-mi, ce este?

Baltazar: Noi suntem trei crai de la răsărit, filosofi şi de lumină purtători, şi-am văzut pe ceri…

O stea mândră şi frumoasă,
Din toate mai luminoasă,
Şi în ea, dacă-am citit,
Multe am descoperit,
Am dat de o întâmplare
De naştere de-mpărat mare,
De-mpărat peste toți împărații

Şi de domn peste toţi domnii.
Şi, voind să ne-nchinăm
Şi scumpe daruri să-i dăm,
După stea noi ne-am pornit
Şi aice am sosit;
Dar aici, când am sosit,
Steaua pe loc s-au ascuns
Şi-acuma ni-i de-ntrebare
De locul cel de născare?

Irod (cu supărare, bătând cu mâna în mănunchiul săbiei): Aice eu sunt împărat şi altul mai mare decât mine nu este, nici nu s-a născut!

Merchiorat: Ştim că, acuma, tu eşti împărat aice, dar steaua ni-au spus că s-a născut aice alt împărat, mai mare decât toţi împăraţii şi domnii, şi carele are să fie împărat ceriului şi domn pământului.

Irod (şi mai supărat, se scoală şi, scoţând sabia din teacă, bate cu piciorul în pământ şi zice): Nu se poate! Eu, unul, sunt Irod împărat! Când bat cu piciorul în pământ, pământul tremură şi oamenii se-nfioară; iar voi cine sunteţi, de nu tremuraţi înaintea mea, că-ndată vă tai! (ciocnesc cu toţii săbiile).

Caspar: Staţi de ascultaţi! (bagă cu toţii săbiile în teacă). Steaua ce am văzut-o pe ceri ni vesteşte o mare minune! Să vedem ce şi la carte spune! Ia-n să-ntrebăm de arhereul ista ce ni spun prorocii!

Irod (către Oziea): Deschide cărţile de caută, ori de-i adevărat ce ni spun aceşti filosofi şi de lumină purtători!

Oziea:

Îmi pare că-mi aduc aminte
De nişte proroceşti cuvinte… (cugetând puţin, cu mâna la frunte)
Ba ştiu chiar şi locul (arată cu degetul, în carte),
Iată ce zice Varlaam, prorocul:
„O stea mândră şi frumoasă
Şi cu mult mai luminoasă,
Când pe ceri s-a arăta,
Se va naşte Mesia
Din fecioara Maria” (apoi mai întoarce câteva file).
Iară prorocul Mihei
Ni scrie cu al său condei:
„Fericit eşti, Vifleme,
Că vei fi la înălţime,
Căci din tine se va naşte
Cel ce lumea o va paşte!” (către Irod)
Precum vezi, din fir în păr
Spune steaua adevăr!

Irod (cu îngrijire şi nelinişte, în parte):

Ştiu eu, dară, ce-am să fac
Ca să scap de-acest păcat!
Pre toţi pruncii am să-i tai,
Ca să scap şi de-acest crai! (către Magi, cu prefăcătorie)

Precum toți, dară, vedem,
În oraş, în Vifliem,
O să fie ce cătați.
Mergeți dar de cercetați
Şi, găsind, vă înturnați
Mie de ştire să-mi dați,
Să merg să mă-nchin şi eu
Ca la singur Dumnezeu.

Magii (făcându-se că se duc, dar iar se întorc şi cântă:)

În oraş, în Vifliem,
Veniți, boieri, să vedem,
Că astăzi ni s-au născut
Domnul cel făr' de-nceput,
Domnul cel făgăduit
Şi de proroci prorocit.
Din sămânța lui Avram,
Mântuire lui Adam!
Din ceriuri s-a pogorât
Şi pe pământ au venit,
În staulul oilor,
În ieslele vitelor!
Păstorii se bucurară
Şi din fluier îi cântară;
Mieii voioşi toți săria
Şi lângă el alerga;
Boii toți că se sculară,
De rumegat încetară;
Asinii, stând, se uita
Şi din nări spre el sufla;
Caii nu mai tropota,
Ci voioşi tot necheza;
Îngerii se bucura
Şi, trâmbițând, tot cânta;
Întru cel de sus mărire,
Pentru oameni învoire,
Între domni tot pace lină,
Pintre oameni voie bună!
Iară noi să ne-nchinăm,
Daruri scumpe să îi dăm:
Aur, smernă şi tămâe,
C-aşa şi la carte scrie!
Iar de-acum până-n vecie
Mila ta, Doamne, să fie
Cu dar şi cu bucurie,
Pe la toți de veselie,
Şi nouă de bucurie!

(După aceasta, mai cântă şi alte cântece de stea, ca „Cununa Galileii”, „Toate-s deşertăciune”, „Cugetă la moarte” ş.a. sau pleacă îndată, după ce au urat căsenilor sărbători fericite şi au primit câte ceva pentru cântare şi urare).

Irozii. Altă variantă

Moşneagul (întrând în casă): Bună ziua (sara)! Ne primiți cu Irozii?

Căsenii **(sau îi resping, sau îi zic): Poftim! Bucuroşi!**

Moşneagul (cheamă pre ceilalți în casă).

Irod (întrând cu toții în casă şi răschirând luceafărul sau ținând steaua înaintea lor): Bună ziua (sara), bună ziua (sara), Dumilorvoastre, cinstiți boieri de casă! Iată că am venit cu aceşti trei crai, filosofi şi de lumină purtători, ca să-i întreb, înăintea Dumilorvoastre, cine sunt, de unde vin şi-ncotro călătoresc (apoi se aşază pe un scaun, lângă masă).

Baltazar: Pre aceşti trei crai, filosofi şi de lumină purtători, eu îi port şi de ce se va întâmpla cu ei eu voi răspunde!

Irod. Prin ce-i răspunde?

Baltazar: Prin cântare!

Irod: Cântați!

Magii: Naşterea ta, Doamne, mărită-i şi mare! (de trei ori).

Irod: Cine şi care-i Domnul acela?

Baltazar: Care se pomeneşte totdeauna!

Irod: Să-l pomenească mai pe înțeles!

Baltazar: Care este mai înțelept să înceapă!

Merchiorat (împreună cu ceilalți, cântă):

Steaua de sus răsărind,
Taină mare arătând,
Steaua de sus străluceşte
Şi pe Hristos îl vesteşte.
Steaua de sus cu-a sa rază
Pre trei magi îi luminează,
Din care magii grăesc
Grai înalt, filosofesc:
Tu eşti steaua prorocită
Şi de Varlaam vestită!
Că de când este pământul
Ni s-au născut şi cuvântul,
Dar acuma-i întrupat
Din fată făr’ de bărbat,
Şi ni s-au născut Hristos,
Lumii spre mare folos,
În cetatea lui David
Taină mare arătând;
Iar magii, dacă-au văzut,
Steaua sus, la răsărit,
După dânsa au pornit
Şi în Vifliem au sosit,
Şi-aice că au aflat
Pre cel ce l-au căutat

Şi lui i s-au închinat
Ca unui mare-mpărat,
Daruri scumpe-n mâni purtând,
Lui Hristos frumos cântând:
„O, Doamne, prea luminate,
O, cerescule-mpărate!
Noi te ştim mărit că eşti
De puterile cereşti,
Dar nu-ndrăznim a-ntreba
De Maria, maică-ta.
Cum tu la noi ai venit,
Cel în treime mărit?
Dar ea, totuş, ni dă-n minte,
Cu-ale sale dulci cuvinte,
Zicând despre-a ta venire
Că îi mai presus de fire,
Că nu-i grai, nici cuvântare
Pentru-a ta sfântă-ntrupare,
Fără numai din duh sfânt
Ai venit pe-acest pământ.
Duhul sfânt, cu-a sa putere,
Au lucrat astă-ntrupare,
Rămânând făr' de schimbare!".
Când aceste auziră,
Magii din gură grăiră:
„Acesta-i cel aşteptat,
Al lumii domn şi-mpărat!
Veniţi, dară, să cădem
Şi lui să ne închinăm,
Darurile să-i le dăm:
Aur, smernă şi tămâe,
Şi să-i zicem: Slavă ţie!".

Irod: Mergeţi, dar, de-l căutaţi şi, găsindu-l, să vă-nturnaţi şi mie de ştire să-mi daţi; însă spuneţi-mi, mai întâi, cine sunteţi!

Merchiorat: Eu sunt filosoful Melchiorat, de la împărăţia Persiei, şi am venit ca să te întreb cui te închini: Soarelui, lunei sau stelelor? Că, din steaua ce ni s-au arătat, am cunoscut că s-a născut pe pământ un împărat mare şi acestuia trebuie să ne închinăm!

Baltazar: Eu sunt filosoful Baltazar, de la împărăţia Arabiei, şi din steaua ce ni s-au arătat şi din proroci am aflat că aice, în Vifliem, s-au născut împăratul Hristos, şi merg să mă închin lui.

Caspar: Eu sunt filosoful Caspar, de la împărăţia Iudiei, şi, văzând steaua pe ceri şi citind prorocii şi scripturile, am cunoscut că s-au născut Hristos, Domnul Domnilor şi împăratul împăraţilor, şi merg să mă închin lui!

Irod (se scoală şi scoate sabia din teacă): Eu sunt Irod împărat, care de pe scaun m-am sculat, cu piciorul în pământ am dat (bate cu piciorul), pământul s-a cutremurat şi oamenii s-au spăimântat, dar voi să nu vă temeţi de un împărat ca mine?!

Magii (tustrei, scoţându-şi săbiile, le ciocnesc cu a lui Irod): Nu ne temem, că ce-am văzut şi ce-am citit, toate-adevărate sunt! Şi, dacă vrei, noi ţi-om mai spune! (bagă, cu toţii, săbiile în teacă).

Irod: Spuneţi-mi!

Magii (cântă): Naşterea ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-au lumii lumina conoştinţei, că printr'însa cei ce slujiră stelelor de la stea s-au învăţat să se închine ţie, Soarelui dreptăţii, şi să te cunoască pre tine, răsăritul cel de sus, Doamne, mărire ţie!

Irod: Cine este acel Domn şi care?

Baltazar: Care s-au pomenit totdeauna!

Irod: Să se pomenească mai pe înţeles!

Baltazar: Care este mai înţelept să înceapă!

Merchiorat (începe a cânta, împreună cu ceilalţi, vreun alt cântec de stea, relativ la naşterea sau vieaţa lui Hristos. Întrebarea lui Irod şi răspunsul lui Baltazar se repeţesc de câte ori voiesc să înceapă câte un cântec nou. Pe urmă, urează sărbători fericite şi pleacă mai departe).

„Colinde de anul nou"

(„Colinde, / Cîntice de stea şi urări la nunţi, / Din popor luate şi poporului date / de / Dr. Ion al lui G. Sbiera", Cernăuţi, 1888, pp. 15-36)

1. Cu plugul

Haho! haho! haho!
Voinici feciori,
Ia-n staţi pe la chiotori
Că sara au însărat
Şi noi pe-aice n-am urat!
Plecat-au badea într-o Joi,
Cu plugul cu doispezece boi,
Cei de dinante
Cu coarnele-nvârtite,
Cei din prigon
Trag în odgon,
Cei de la roate
Cu coarnele-ncordate,
Toţi boi bourei,
Din coadă codalbei,
La frunte ţântăţei,
De fac sute şi mii de lei!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi s-au dus
Tot în sus,
Spre dealul Gărărăului,
Aproape de curtea smeului,
De-au arat văile,
Văile şi dealurile,
De-alungiş,
De-a curmeziş,
Brazdă neagră răsturnând

Şi prin brazde semănând
Grâu mărunt şi grâu de vară,
Deie Domnul să răsară!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Apoi, la lună,
La săptămână,
Se duse să vadă
De-au dat Dumnezeu roadă.
Era grâul răsărit,
Era paiul aurit,
Era-n pai ca trestia
Şi-n spic ca vrabia,
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Iute-acasă s-au întors
Şi din grajd un cal au scos
Negru ca corbul,
Iute ca focul, unde călca
Scântei sărea,
Balta seca
Şi broasca striga: oacaca!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

El voios a-ncălecat,
Pe la târguri au îmblat,
Seceri multe-au cumpărat,
Seceri grele, seceri mari
Pentru secerători tari;
Seceruici de cele mici
Pentru copilaşi voinici,
Şi altele uşurele
Cu mănunchi de floricele
Pentru fete tinerele
Şi neveste ochişele,
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi-au strâns finii
Şi vecinii,
Şi vreo trei babe bătrâne
Care ştiu rândul la pâne,
Şi pe câmp i-au dus
Şi pe toți i-au pus
La lucrul pământului
În răcoarea vântului,
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

De grâu unii s-apuca
Şi îndată-l secera,
Alţii snopii îi lega
Şi apoi îi aduna
Şi în clăi mi ţi-i punea
Şi la soare îi usca,
Care multe încărca
Şi toţi snopii îi căra
La aria stăpânului,
În steriţa vântului,
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Stăpânul, cum au văzut
Că lucrul i s-au făcut,
Demineaţa s-au sculat,
Pe ochi negri s-au spălat,
Lui Dumnezeu s-a-nchinat,
În grajd repede-au purces
Zece iepe de-au ales,
Zece iepe
Tot sirepe
Cu potcoave de argint
Pentru treier la pământ,
Care unde mi-ţi călca
Pământul cutremura,
Casele se clătina,
Oamenii se minuna
De sta şi se tot uita,
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

La arie le-au adus,
La treierat că le-au pus.
Cu copitele-mblătea,
Fir în spic nu rămânea,
Cu gura mi se hrănea,
Cu buzele feleguia,
Cu nările tot sufla
Şi cu limba vântura,
Cu cozile mătura,
Cu dinţii sacul ţinea,
Cu urechea-n el turna,
Nici căuş nu trebuia;
Şi din gât tot necheza:
Mihoho şi miahaha!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Cum l-au trierat,

L-au şi încărcat,
Douăsprezece cară
Pline de povară,
Şi le-au dus la moară.
Dar hoaţa de moară,
Când văzu atâtea cară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Şi-o tuli la fuga mare
Pe cea gârlă, tot la vale!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Dar morarul, meşter bun,
Răzimat pe-un băţ de-alun,
Cu ochii ca stecla,
Cu dinţii ca grebla,
Cu barba de buci,
În nas plin de muci,
Cu brâul de lână,
Cu ciocanu-n mână,
Iute c'au sărit
Moara o-au găbuit
Şi îi dete un ciocan: boc!
De o puse la lăptoc,
Şi îi dete la călcâiu
De-o puse pe căpătâiu,
Şi-i mai dete şi la şele
De o puse pe măsele
Şi, ca cât ai scăpărat,
Grâul l-au şi măcinat!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Când acasă se-ntorcea,
Flăcăii tot chiuia,
Boii tare se-opintea
Roţile că scârţâia
Cât departe se-auzea!
Atunci mândra jupâneasă
Auzi şi ea, din casă,
Chiotul flăcăilor,
Scârţâitul carălor
Şi-n cămară alerga
Şi din cui îşi alegea
Câte-o sită părăsită
Să nu fie de ursită!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Apoi iară alerga

Sacii de mi-i deslega
Şi făină aducea;
Mânicile-şi sufleca,
Braţe dalbe desvălea
Şi făina mi-o cernea
Cu o sită de măgară,
Dară îi păru prea rară;
Prin o sită de mătasă,
Dară îi păru prea deasă;
Pe-urmă-n alta de rogost
Şi-atunci numai bun au fost!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Apoi iute-au plămădit
Şi au pus de au dospit,
Colaci mândri de-au sucit,
Pe lopată i-au trântit
Şi-n cuptoriu i-au asvârlit!
Dar îndată au şi scos
Un colac rumen, frumos
Ca faţa lui Hristos;
L-au rupt în două,
Ne-au dat şi nouă,
L-au rupt în trii
De-au dat la copii,
L-au rupt în patru
De-au dat la tot satu',
L-au mai rupt în cinci
Pentru cei cu opinci!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Anul nou, de mâne,
Să fie cu bine,
Cu noroc, cu sănătate
Şi cu sporiu la toate!
Să vă fie casa casă,
Să vă fie masa masă!
Câte pene pe cucoşi,
Atâţia copii frumoşi!
În vatră câtă cenuşă,
Atâţi peţitori la uşă!
Câte draniţe pe casă,
Atâţia galbeni pe masă!
Câte cioare sburătoare,
Atâtea vaci mulgătoare!
Câte pietre în fântână,
Atâtea oale cu smântână!
Câţi cărbuni în cuptori,
Atâţia boi gonitori!

Câte paseri într-un rug,
Atâția boi buni la plug!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera
Pe la curțile dumilorvoastre,
Departe de casa noastră,
Curți înalte, şindilite,
Pe din luntru poliite,
Pe de-afară zugrăvite,
Cu uşi mari şi ferecate,
Cu-adamanturi împănate!
Dar decât vom însera,
Mai bine ne-om înturna
La bordeiele noastre
Mai joase şi proaste!
Noi suntem din Câmpulung,
Unde-ngheață corbu-n ciung,
Alții, de pe la Mitoc,
Unde-ngheață apa-n troc
Şi găluştele la foc,
Laptele în doniță,
Mălaiul pe poliță!
Iar alții din Baia veche,
Pe unde mâțele streche
Şi motanul suflă-n foc,
Iar şoarecii nu-şi află loc!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera
Şi noi nu îmblăm
Ca să colindăm
De biet capul nostru
Prin ținutul vostru,
Că şi moşii
Şi strămoşii
Încă-au colindat,
Dar au căpătat
Vaci cu viței,
Scoafe cu purcei,
Oițe cu miei,
Gâşte îngrăşate,
Găini perechiate!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Iar nouă de nu ni-ți da

Chiar tocmai aşa şi-aşa,
Daţi-ne ceva parale
Să ne cumpărăm mantale,
Că ne-apucă viscol mare,
Grozavă tremurătură,
De dârdâiesc dinţii-n gură!
Când din lucru noi am stat,
Cu plugul am aninat
Într-o mare rădăcină
Să ne daţi ceva slănină,
Şi-apoi într-o teşătură
Să ne daţi şi băutură;
Aninat-am în târnaţ
Să ne daţi şi un cârnaţ;
Şi-apoi într-un putregaiu
Să ne daţi şi un mălaiu!
Iar când ne vom vrednici
Pe aici a mai veni,
Să vă găsim fericiţi,
Fericiţi şi înfloriţi
Ca merii, ca perii
În mijlocul primăverii,
Ca toamna cea bogată
De toate îndestulată!
Opriţi, feciori!
Hohaho! haho! haho!

2. Cu buhaiul

Bună sara, bună sara,
Sara sântului Văsile!
Boieri mari, fie de bine!
Staţi, plugăraşi, staţi,
Nu vă spăimântaţi,
Toate le lăsaţi,
Plugu-nfiripaţi,
La brazdă să-l dăm,
La domnul N.N. să urăm!
Porniţi, ficiori!
Hăăăi! hăi!

S-au pornit sântul Văsile,
Într-o sântă zi de Joi,
Cu plugul cu doisprezece boi,
Cei de dinăinte
Cu coarnele poliite,
Cei de la roate
Cu coarnele-mpreunate,
Cei din prigon era prienei

În preț de o mie de lei,
Toți la muncă sprintinei!
Când plugarii îi mâna,
Cu biciul nu-i atingea!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi-au pornit sântul Văsile
La dealul Gărărăului,
Unde-i ciuca grâului
Şi locul prundos,
De rodeşte grâu frumos!
Şi-au pornit Joile
De-au arat văile,
Şi-au pornit Vinerile
De-au arat clinurile,
În lungiş şi-n curmeziş
Cât cu ochii au cuprins;
Brazdă neagră răsturna
Şi grâu roşu semăna,
Şi-au semănat sântul Văsile
Grâu grâurunt
Tot de cel mărunt,
Sămânță de peste Prut;
Şi-au semănat grâu de vară,
Până-n seară să răsară
Şi chiar până mâne
Să se facă pâne!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Apoi, la lună,
La săptămână,
Se duse el ca să vadă
De i-au dat Dumnezeu roadă
Şi de-i grâul răsărit;
Dar grâul era-nflorit,
Era-n pai ca trestia
Şi în spic ca vrabia,
Şi în fir ca mazărea!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Sântul Văsile, tare bucuros
Că îi grâul prea frumos,
De pe cal că s-au plecat
Trei spice de-au apucat,
La jupânească-acasă au plecat,
Pe masă că le-au frecat,
Casa o au luminat
Şi gloata s-a bucurat!

Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Sântul Văsile, voios
Că-i grâul aşa rodos,
Repede au alergat
Şi în grajd că au intrat
Şi au scos un pui de graur,
Cu şeaua de aur,
Cu copitele de-argint,
Prindea bine la pământ;
Pe suliță s-au răzimat,
Pe graur s-au aruncat,
La Târgul-Frumos au plecat,
Unde călca
Piatra scăpăra,
Noaptea-o lumina,
Noaptea ca ziua!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi la târg dac-au sosit.
De pe cal s-au pogorât
Şi seceri au târguit:
Seceri mici şi mărunțele
Cu mănunchi de floricele
Şi cu zimți de viorele
Pentru fete ochieşele,
Ca să-avem parte de ele!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi au mai cătat
De au cumpărat
Seceri mari şi mai zimțoase
Pentru neveste frumoase!
Şi iar au îmblat
De au cumpărat
Seceri mai mari şi mai strâmbe
Pentru nişte babe cârne,
Care cu dreapta secera
Şi cu stânga snopi lega,
Şi când vântul alignia
Ele-n clăi îl şi punea,
La soare mi ți-l usca
Şi acasă îl căra!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Când au fost grâul cărat,
Sân' Văsile-o alergat

La târg la Sirete
Să cumpere nouă iepe,
Nouă iepe tot sirepe,
Şi la treierat le-au pus;
Cu copitele treiera,
Cu cozile feleguia,
Cu nările vântura,
Cu urechile-n sac turna,
Nici căuş nu trebuia!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi s-au apucat
De au încărcat
Douăsprezece cară țărăneşti
Şi douăsprezece mocăneşti
Şi-au mers la moară la Ipoteşti;
La Ipoteşti n-au aflat loc,
S-au dus la moară la Mitoc,
Unde-ngheață apa-n troc
Şi găluştele la foc,
Laptele în doniță,
Mămăliga-n poliță!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Dară hoața cea de moară,
Văzând atâta povară,
Au apucat o scăfiță,
Plină toată cu tărâță,
Şi-au vârât-o-n pârpiliță;
Şi-au pus coada pe spate
Şi-au trecut pe ceea parte,
Şi-au pus coada pe spinare
Şi-au trecut în lunca mare,
Lunca-i mare,
Frunză n-are,
Lunca-i mică,
Frunza-i pică!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Dar morarul, meşter mare
Cât în lume samăn n-are,
Mânca-l-ar cânii ziua mare!,
Şedea-n fundul morii
Cu ochii boldiți,
Cu dinții rânjiți,
Cu ciorapi plesniți,
Cu luleaua-n dinți,
Cu brâul de lână,

Cu ciocanu-n mână
Şi tot se-nholba,
Nimic nu-i păsa!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Dar când au văzut
Că grâu au sosit
Şi moara-au fugit,
Îndată s-au sculat
Şi au apucat
Trei căuşe late, late,
De la foamete lăsate;
Grăunțe-n ele au pus
Şi după moară s-au dus,
Şi striga cât răsputea:
Ptru, ptru, ptru
Şi nea, nea, nea!
Şi grăunțe-i arăta
Că doară moara ar sta!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Căuşul cum l-au văzut,
Moara-ndată au stătut,
Iar morarul, cu chiteală,
O-apucă de căpeţeală
Şi îi dete-un cioc! şi-un boc!
De o duse la lăptoc,
Şi îi dete-un pumn în cap
De o puse la dulap,
Şi îi dete-un pumn în şele
De o puse la măsele;
Şi-i mai dete unu-n gură
De-ncepu făina-a cură!
Dar nu era făină
Ca toată făina,
Ci aur şi mărgăritari
Ca la Dumniavoastră,
Cinstiți boieri mari!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Când făina au sosit,
Sân' Văsile s-au trezit
Şi-au intrat într-o cămară
Şi-au scos sită de năgară,
Însă i-au părut prea rară
Şi-au dat-o pe uşă-afară!
S-au dus în a treia casă
De-au scos sită de mătasă,

Dară i-au părut prea deasă!
Au scos alta, de bumbac,
Şi-asta i-au fost după plac!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi-au adus babe bătrâne,
Care ştiu rândul la pâne,
Şi le-au pus de au cernut
Tocmai precum el a vrut:
Mai întâi, un chiersânel
Şi-au făcut un colăcel,
Din fruntea grâului,
Cât rotiţa plugului
Şi l-au pus în cui, dindos,
Pentru plugari de folos!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi-au mai cernut încă-un sac
Şi-au mai făcut un colac
De tot mândru şi frumos
Chiar ca faţa lui Hristos;
Pe piatra morii l-au măsurat,
La copt că l-au aşezat,
Cu drucul l-au înturnat;
În mintă l-au învălit,
În hăraba l-au svârlit
Şi acasă au pornit,
Acasă, la jupâneasa,
Ca să fie plină masa!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Şi, întrând cu el în tindă,
L-au aninat de o grindă,
Şi l-au frânt în două
Şi ne-au dat şi nouă,
Şi l-au frânt în trii
De-au dat la copii
Carii tot plângea
Şi colac cerea!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera
Pe la curţile Dumilorvoastre
Înalte şi luminate,
Tot pe piatră aşezate,
Pe din luntru zugrăvite,

Pe de-afară văruite;
Şi decât vom însera,
Mai bine ne-am înturna
La bordeiele noastre desgrădite
Şi cu stuh acoperite
Şi cu humă feţuite!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera
Şi ni-i calea depărtată
Şi cărarea-mpiedicată;
Că noi nu suntem de ici, de colea,
Ci tocmai de la Baia veche,
Pe unde mâţele tot strechie
Şi motanii suduie de cruce
Pentru-o lingură de lapte dulce!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Staţi, plugari, staţi,
Nu vă spăimântaţi
Când vedeţi pornind
Şi-aice sosind,
De la deal, de pe vâlcea,
O bură hăt grea
Şi voi pe spinare
N-aveţi nici mantale,
Şi de vifor şi de bură
Vă dârdâie dinţii în gură,
Că domnul de casă
Şede-n cap la masă,
Cu ai săi vorbeşte,
Banii-şi cântăreşte
Şi s-a îndura
Şi nouă ne-a da
Câte-un gălbenaş
Pentru plugăraş;
De n-a fi gălbenaş,
Va fi câte un zlot;
De n-a fi câte-un zlot,
Va fi câte-un ort;
De n-a fi câte-un ort,
Apoi măcar cinci părale
Tot va fi voia Dumisale,
Dar tot trebuie să vă deie câte un ort,
Că nu mă duc de la fereastră nici mort!
Mânaţi, măi!
Hăăăi! hăi!

Dar tu, drăguță fată,
Ce şezi, colo, supărată
Şi tot de horn răzimată?
– O, bată-l pustia să-l bată,
Cum n-oi şede supărată,
Că mama m-au pus
La stavi, la țesut,
Care de când sunt
N-am văzut țesând!
Că pe sulul dinapoi
Sunt sute de lătunoi,
Iar pe cel de dinăinte
Pustia le ține minte!
Că prin ițe şi prin spată
Merge iapa-mpiedicată,
Iar pe la mijlocul pânzii
Pasc iepele cu toți mânzii,
Şi de la Paşti la Sânziene
N-am țesut nici de izmene!
Mânați, măi!
Hăăăi! hăi!

Mai are domnul de casă
Şi-o copiliță frumoasă,
Hărnicuță
Şi drăguță,
În mână cu busuioc
Ca să-i fie de noroc!
Să-nfloriți ca merii, ca perii
În mijlocul primăverii
Şi ca toamna cea bogată,
De toate îndestulată!
S-aveți spori şi izvor în bucate,
Că aceasta-i mai bună decât toate!
Câte paie pe casă,
Atâția galbini pe masă!
Câte cioare sburătoare,
Atâtea vaci mulgătoare!
Câte pietre în fântână,
Atâtea oale cu smântână!
Câți cărbuni în cuptori,
Atâția boi gonitori!
Câte vrăbii într-un rug,
Atâția bouți la plug!
La mulți ani cu sănătate!
Opriți, feciori!
Haho! haho! haho!

3. Cu aratul

Ia-n staţi, fraţi, de ascultaţi,
Bine sama vă luaţi
C-afară-i mândru, -nseninat,
Cum mai bine de arat!
Porniţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Bucură-te, jupâne,
De ziua de mâne,
La mulţi ani cu bine,
Cum s-au bucurat
Şi s-au desfătat
Ilie, prorocul,
Când şi-au rupt cojocul
Şi când i-au dat Dumnezeu,
Din sfânt locaşul său,
Două mere de aur în poale
Ca mai curând să se scoale!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Merele el le-au luat,
Pe ochi negri s-au spălat,
La icoane s-a-nchinat,
Lui Dumnezeu s-a rugat
Şi afară au ieşit,
Plugurile le-au pornit!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Pluguri cu doisprezece boi,
Toţi mari, sprinteni şi vioi,
Cei de pe la roate
Cu coarnele-mpreunate,
Iară cei de dinăinte
Cu coarnele zugrăvite.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au arat dealul Râmului,
Din partea răsăritului,
Dară fiind cam pietros
Plugurile s-au cam ros
Şi, aninându-le-ntr-o râmă,
Le-au făcut toate fărâmă.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au sămănat grâu de vară
Tot în două cu secară,
Şi grâu de cela mărunt
În două cu arnăut
Şi-au dat domnul că s-a făcut.
Şi acasă s-au înturnat
Şi de grâu a cam uitat!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iară la luna, la săptămâna,
Sburându-i vrăbii năinte,
Şi-au adus de grâu aminte
Şi în grajd că au intrat,
Pe la cai că s-a uitat,
Şi-au scos un cal graur
Cu şeaua de aur,
Cu potcoavele de-argint
Ca să prindă la pământ.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi la grâu că au ieşit
Să vadă de-i răsărit.
Era grâul copt răscopt
Şi tare mândru-nspicat,
Cum mai bun de secerat.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi s-au dus dumialui
La Târgul Cucului
Şi au căutat
De au cumpărat
Seceri mari şi mititele
Cu mănunchi de floricele
Şi cu zâmți de viorele.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-apoi au strâns până vineri
Fini bătrâni şi de cei tineri
Şi finuțe tinerele,
Harnice şi sprintenele,
Şi finuțele bătrâne,
C-acelea strâng pânea bine,
Şi la câmp le-au dus,
La lucru le-au pus.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iar jupânul,
Cum îi rândul,
Secera, nu secera,
Înapoi nu se uita,
Dară şi când s-au uitat
Ce-au văzut s-au minunat:
Erau snopii ca trunchii
Şi clăile ca munţii.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-ndată s-au apucat
Şi curând au încărcat
Douăsprezece cară
Pline de povară,
Cară mocănate,
Cu lanţuri de fer legate,
Şi acasă au purces
Şi-un stog ţapăn au dires
În mijlocul câmpului,
La bătaia vântului.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-n grabă au îmblătit
Şi la moară au pornit,
Iar morarul, meşter bun,
Cu brâul de lână,
Cu ciocanu-n mână,
Tot făcu cioc! boc! cioc! boc!
Şi puse moara la loc,
Şi-apoi hanţa-clanţa, hanţa-clanţa,
Până spre joi dimineaţa
Au fost făina gata.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi acasă s-au înturnat
Şi jupânesei i-au dat,
Iară mândra jupânească,
Văzând făina aleasă,
Merse din cămară în cămară
După-o sită de năgară,
Dară i-au părut prea rară.
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi merse din casă în casă
După alta, de mătasă,
De doisprezece meşteri aleasă
Ca să îi fie mai deasă,

Şi-au cernut şi au plămădit
Şi au pus şi la dospit.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au făcut un colac mare
Ca să fie de mirare
Şi-l puse în cuiul de jos
Ca să fie de folos;
Şi l-au rupt în două
Şi ne-au dat şi nouă,
Şi l-au rupt în trii
De-au dat la copii,
Şi l-au rupt în patru
De-au dat la tot satu';
Şi l-au rupt, apoi, în cinci
De-au dat celui cu opinci,
Şi l-au mai rupt şi în şese
Pentru cei ce stau la mese,
Şi l-au rupt, apoi, în şepte
Pentru Ion, să n-aştepte,
Şi l-au rupt pe urmă-n opt
Şi-au dat şi celui ce-au copt,
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Câte draniți sunt pe casă,
Atâția galbini pe masă!
Câte cioare sburătoare,
Atâtea vaci mulgătoare!
Câte pietre în fântână,
Atâtea oale cu smântână!
Câte gămălii de trifoi,
Atâția miei şi-atâtea oi!
Câte păsări într-un rug,
Atâția bouți la plug!
Câte fire într-o spată,
Atâți peținori la fată!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iar jupânul, boieriu mare,
Bagă mâna-n busunare
Să ni dea ceva parale
Să ni cumpărăm mântale,
Că ni doare la spinare
De frigul acesta mare!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Mâne înc-o să venim,

Dar atunci să vă găsim
Fericiți și înfloriți
Ca merii, ca perii
În mijlocul verii
Și ca toamna cea bogată,
De toate îndestulată!
Opriți, feciori!
Haho! haho! haho!

4. Plugarii

Bucură-te, jupâne,
De ziua de mâne
Cum s-au bucurat
Și s-au desfătat
Ilie prorocul
Când au azvârlit cojocul!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Două mere-n poale-au luat,
Pe ochi negri s-au spălat,
La icoane s-a-nchinat,
Lui Dumnezeu s-au rugat!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Dară jupânul (numele gazdei),
Dacă s-au sculat,
Doisprezece boi au înjugat
Și la câmp au ieșit
Și plugurile le-au pornit;
Și-au arat dealurile
Și toate văile
În lungiș și-n curmeziș.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Plugurile prea repede le-au mânat
Și-ntr-un os le-au aninat
Și, când le-au aninat de un os,
Plugurile tare s-au ros.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Și mai două brazde au răsturnat
Și într-o râmă s-au aninat
Și plugurile s-au sfărâmat;
Dară dumialui s-au întristat,

Plugurile le-au înturnat
Şi-n pătulă le-au băgat.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Apoi sămânță-au luat
Şi-napoi s-au înturnat,
Grâu de vară-au sămănat,
Grâu mestecat cu secară,
Mai degrabă să răsară.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi acasă au venit,
Cucoanei i-au povestit
Şi-apoi, după câtva timp,
Au ieşit iară la câmp
Să vadă de-i grâul copt;
Dar grâul era copt răscopt,
În spic ca vrabia,
În pai ca trestia!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Apoi acasă s-a-nturnat,
În grajd s-au băgat
Şi, de aici, au scos
Un cal cam flocos,
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Unde călca
Scântei scăpăra,
Pământul crăpa,
Balta seca
Şi broasca făcea oacacaca!
Cu potcoave de argint
Ce prind bine la pământ.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi la târg s-au dus,
Seceri au adus
Cu mănunchi de floricele
Şi cu zâmți de viorele;
Şi-au căutat secerători
Numai babe şi nurori
Şi copile tinerele,
În gură făr' de măsele.
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi de grâu s-au apucat
Şi-ndată l-au secerat,
Şi stau snopii ca dropchii,
Clăile ca nourii;
Şi-acasă s-au înturnat,
Pe cucoană-au întrebat
Unde să facă aria,
Iară dumneaei i-au zis
S-o facă-n mijlocul câmpului,
La bătaia vântului,
La ţăruşul argintiun,
La priponul d-ibrişin!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au avut de-mblătitori
Douăsprezece iepe tot sirepe,
Cu picioarele treiera,
Cu cozile vântura,
Cu gura sacul ţinea,
Cu urechile-n sac punea,
Nici căuş nu trebuia!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-apoi au luat
De au încărcat
Douăsprezece cară
Pline de povară
Şi-au pornit la moară;
Iară blestemata de moară,
Văzând atâtea cară cu povară,
Au pus coada pe spinare
Şi-au ras-o pe gârlă-n vale
Ca o fată mare!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iar morarul, meşter bun,
Cu brâul de lână,
Cu ciocanu-n mână,
Cu limba de sfeclă,
Cu dinţii de greblă,
Cu ochii de steclă,
Au mers la lăptoc
Şi, făcând cioc! boc! cioc! boc!,
Au pus moara iar la loc
Şi în coş că au turnat
Grâul tot, l-au măcinat,
Şi jupânul acasă-au plecat!
Mânaţi, feciori!

Hăăăi! hăi!

Iar cucoana dumisale,
La brâuşor cu paftale
Şi în haine de mătasă,
Sta, aice, după masă,
Cu mânecile suflecate
Cu aur până-n cot suflate,
Şi trăsnia şi plesnea,
Toate slugile strângea
Şi le trimitea
Din cămară în cămară
După-o sâtă de năgară,
Dară i-au părut prea rară
Şi-au dat-o pe uşă-afară!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Apoi le-au trimes
Iarăşi într-ales
Din casă în casă
După-o sâtă de mătasă,
De nouă meşteri aleasă,
Ca să îi fie mai deasă;
Şi aceasta i-a plăcut,
Şi îndată-au început
Făina de au cernut,
Şi, după ce-au plămădit
Şi au şi dospit,
Au făcut un colac mândru şi frumos
Ca faţa lui Hristos,
Şi l-au rupt în două
Şi ne-au dat şi nouă,
Şi l-au rupt în trei
Şi au vrut să dea lui Andrei,
Dară lui nici că i-au dat,
Că astă-vară boii bine n-au mânat!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

De urat v-am mai ura,
Dar teamă ni-i c-om însera
Pe la curţile dumilorvoastre,
Departe de bordeiele noastre,
Şi ne temem de vreo price,
Că nu suntem de pe-aice,
Ci de pe la Baia veche,
Pe unde mâţele strechie
Şi motanul suflă-n foc,
Şoarecii nu-şi află loc!
Mânați, feciori!

Hăăăi! hăi!

Şi-apoi celui cu giubea
Dinţii-n gură-i dârdâia,
Şi acela cu ilic
Piere sărmanul de frig,
Numai celui cu mânta
Nimică nu îi păsa,
Deşi încă tremura;
De aceea încetăm
Mai mult ca să vă urăm,
Dară darul l-aşteptăm!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Bucură-te, jupâne,
De ziua de mâne!
Câte pene pe cucoşi
Atâţia copii frumoşi!
Câte şindile pe casă
Atâţia galbini pe masă!
Câte paseri sburătoare
Atâtea vaci mulgătoare!
Câte pietre în fântână
Atâtea oale cu smântână!
Mânaţi, feciori!
Hăăăi! hăi!

Bagă mâna-n bursunari
Şi scoate galbini d'ăi mari
Şi dă la aceşti plugari,
Ca ei să se veselească,
Mulţi ani să te pomenească!
Şi, de ne-om mai vrednici
Mâne-aice a veni,
Vă dorim să vă găsim
Fericiţi şi înfloriţi
Ca merii, ca perii
În mijlocul primăverii
Şi ca toamna cea bogată,
De toate îndestulată!
Opriţi, feciori!
Haho! haho! haho!

5. Cu clopoţelul

Bună sara, boieri dumiavoastră!
Sara au însărat,

Noi pe-aice n-am urat!
Porniți, feciori!
Hăăăi! hăi!

S-au sculat jupânul (numele gazdei)
Tocmai într-o zi de Joi
Şi-au scos doisprezece boi,
Boi bourei,
La frunte țântărei,
La coadă codălbei,
La păr potriviți,
La coarne-mpodobiți!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi la pluguri i-anjugat
Şi de-arat s-au apucat,
Şi-au arat dealurile,
Şi-au arat văile
În lungiş şi-n curmeziş;
Brazdă neagră răsturna
Şi râu roşu sămăna.
Trageți, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au sămănat şi-au grăpat,
Şi-acasă s-au înturnat
Şi l-au lăsat ca uitat;
Iar la luna, la săptămâna,
Văzând vrăbii înainte,
Şi-au adus de grâu aminte
Şi-au mers în grajd şi-au scos un cal
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Unde călca
Scântei scăpăra,
Balta seca,
Broasca făcea oacaca!
Porniți, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi au mers ca să vadă
De i-au dat Dumnezeu roadă
Şi de-i grâul răsărit,
Şi de-i grâul înspicit;
Era-n pai ca trestia
Şi la spic cât vrabia!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iar jupânul s-au bucurat

Şi-acasă s-au înturnat,
La cucoana jupânească,
Să-I spună o veste-aleasă!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-apoi iar a-ncălecat
Şi în grabă-au alergat
La nişte secerători,
Pe la fine şi nurori,
Şi de-mprejurime
S-au strâns o mulțime,
Cu seceri uşurele,
La mănunchi cu floricele,
Şi cu dinți de viorele!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

O samă secera,
O samă lega,
O samă în clăi punea,
O samă-n stog aşeza,
O samă caru-ncărca
Şi acasă aducea,
Pe arie-l întindea!
Pocniți, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi s-au dus dumialui în grajd
Şi-au scos douăsprezece iepe
Tot de cele mai sirepe,
La copite potcovite,
La picioare-mpodobite!
Cu picioarele triera,
Cu-urechile vântura,
Cu coada feleguia
Şi cu gura-n sac turna!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au încărcat
Un car mare, minunat,
Cu lanțuri de fier legat,
Şi la moară au pornit,
Făină de-au picluit!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iară hoața cea de moară,
Văzând carul cu povară,
Au pus coada pe spinare

Şi-au plecat la lunca mare!
Iar morarul, meşter bun,
Cu brâul de lână,
Cu ciocanu-n mână,
Îndată s-au sculat
Şi au apucat
Un căuş cu grăuncioare
Şi, cu ptru! ptru! ptru!
Şi nea! nea! nea!,
După moară se lua
Şi-ndată o prinse,
La lătoc o duse
Şi, cu-un cioc! boc! cioc! boc!,
O şi puse-n loc!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Iar jupânul au luat
Şi în coş că au turnat
Şi-ndată au măcinat,
Şi, cât ai clipit,
Şi-acasă-au sosit,
La cocoana jupânească,
Ce şedea în cap la masă,
Cu mânecile suflecate,
Să fie gata la toate!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Jupâneasa, când văzusă
Făina acasă adusă,
Deîndată s-au sculat
Şi-n cămară au întrat
După-o sâtă de năgară,
Dară îi păru prea rară
Şi o azvârli afară!
Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Şi-au îmblat din casă-n casă
După alta, de mătasă,
De doisprezece meşteri aleasă
Ca să fie de tot deasă;
Şi aceasta i-au plăcut
Şi făina o au cernut
Şi-au plămădit şi-au frământat
Şi nimică nu au stat,
Ci-au făcut un colac mare, frumos
Ca faţa lui Hristos,
În patru-mpletit,
La plugari menit!

Mânați, feciori!
Hăăăi! hăi!

Câte pietre în fântână,
Atâtea oane cu smântână!
Câte șindile pe casă,
Atâția galbini pe masă!
Câte pene pe cucoși,
Atâția copii frumoși!
Câtă șperlă și cenușă,
Atâți peținori la ușă!
Să vă fie de bine
Cu ziua de mâne,
Cu sântul Vasile
Și cu anul nou!
s-ajungeți să le mai sărbați
și de noi să nu uitați!
Opriți, feciori!
Haho! haho! haho!

Colinda sau urarea Pluguşorului

(dictată de Simeon Muntean, agricultor român din Reuseni, sat în Bucovina)

Seara Sfântului Vasile
Fie-vă, boieri, de bine!
Seara Sfântului Vasile
De multișor a-nserat,
Dar noi am întârziat
Și la boieri n-am urat;
Și-a fost vremea mai demult,
Dar noi nu ne-am priceput,
Tot ca băieții-am făcut;
A fost vreme de cu seară,
Dar noi n-am băgat în seamă!
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

De când noi umblăm
Și urăm,
Curți ca-acestea nu aflăm,
Așa nante,
Minunate,
Pe temelii așezate
Și de bun meșter lucrate.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Staţi, feciori, şi nu uraţi,
Bine seamă vă luaţi,
În bote vă răzimaţi,
La păreţi vă lăturaţi,
La copile vă uitaţi,
La copile frumuşele,
La neveste tinerele.
Mânaţi, măi!
Hăi! hăi!

Într-o sfântă zi de joi,
Cu feciorii, amândoi,
Jupân gazda s-a sculat,
Pe ochi negri s-a spălat,
La icoane s-a-nchinat,
S-a şters pe-un şervet de in,
Să-i fie cheful deplin,
Haine noi a îmbrăcat,
Harapnicul şi-a luat,
Afară a alergat,
Slugile şi le-a chemat,
Şi lor că le-a poruncit
Să-i dea calul cel iubit,
Trageţi, măi flăcăi!
Hăi! hăi!

Slugile s-a-ntârziat,
Calul iubit nu i-au dat,
El la grajd a alergat,
În suliţi s-a răzimat,
Pe-un cal grau s-a-aruncat,
Pe-un cal graur
Cu şea de aur,
Cu frâu de mărgăritari,
Ca la boierii cei mari,
Şi cu scările de-argint,
Cari n-am văzut de când sunt.
Ia mai mânaţi, măi!
Hăi! hăi!

Şi după ce-a-ncălecat,
În târg la Dorohoi a alergat,
Doisprezece juncani a neguţat,
Negri ca corbul,
Iuţi ca focul,
Unde calcă
Balta seacă,
Broasca strigă:
Oacaca! oacaca!
Fugi, moşule, că te-a mânca!
Ia mai îndemnaţi, flăcăi!

Hăi! hăi!

Şi după ce-a neguţat,
Acasă că s-a-nturnat
Şi, cum a sosit acasă,
Pe plugari i-a pus la masă,
Şi-a gândit, şi-a cugetat:
Unde-ar merge de arat?
Seama bine şi-a luat,
Plugurile şi-a gătat,
Plugarilor că le-a dat
Şi i-a pornit la arat
Pe dealul Galileului,
Care-i place grâului.
Indemnaţi, flăcăi!
Hăi! hăi!

Plugari-au prins a ara,
Brazdă neagră-a răsturna
Şi grâu roşu-a revărsa,
Grâu de vară,
Cu secară,
Să răsară
Până-n seară,
S-alunge foamea din ţară;
Grâu de vară arnăut,
A dat Domnul s-a făcut,
La anul a da mai mult.
Pocniţi, măi!
Hăi! hăi!

Iar boerul, Dumnealui,
Ce ca dânsul altul nu-i,
S-a dus la lună,
La săptămână,
Pe-un cal bun,
Cu şea de prun,
Cu picioare de alun,
Să vadă de-i grâul copt;
Grâul era copt,
Răscopt,
În pai ca trestia,
În spic ca vrabia,
În grăunţ ca mazărea.
Plesniţi, măi!
Hăi! hăi!

Boerul s-a bucurat,
De călare s-a plecat
Şi trei spice a luat,
În buzunar le-a băgat,

Acasă că s-a-nturnat,
În curte că s-a băgat,
Pe masă le-a aruncat,
În curte s-a luminat.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Cucoana s-a supărat
Că e pâne de lucrat,
Dar boerul, Dumnealui,
Ce ca dânsul altul nu-i,
Nici în seamă n-a băgat,
În târg iute-a alergat,
Pe ulițe-a apucat.
Pe ulița mică
N-a aflat nemică,
Pe ulița mare
A aflat fier şi oțel de vânzare.
Ia mai mânați, măi!
Hăi! hăi!

Boerul s-a bucurat
Şi pe loc a cumpărat
Mai multe oca de fier
Şi de oțel,
Şi s-a dus la Ile, țiganu,
Care bate bine cu ciocanu',
Şi-a făcut secerele
Mărunțele,
Cu zimții de viorele,
Pentru fete frumuşele
Şi neveste tinerele,
Cu mănunchiuri de căpşună,
Cu-adevăr că nu-i minciună.
Ia mai mai trageți, flăcăi!
Hăi! hăi!

Şi-a strâns nepoți şi nepoțele,
Tot copile frumuşele
Şi neveste ochişele,
Şi nişte babe bătrâne,
Care ştiu haru' la pâne,
Şi cu ele în câmp s-a dus
Şi la secerat le-a pus.
Care cu dreapta trăgea
Postata mi-o şi gătea,
Care cu stânga trăgea
Snopul că mi-l şi făcea
Şi-n jumătăți mi-l punea.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Dar boerul se gândea,
Se gândea, se răsgândea:
Unde-ar face aria?
Dar el mult nu s-a gândit,
Ci pe loc mi-o a făcut:
În fundul pământului,
În velişţea vântului,
Cu faţa de-aramă
Nebăgată-n seamă
Şi cu-un stâlp de-argint,
Care n-am văzut de când sunt.
Ia mai mânaţi, măi!
Hăi! hăi!

Şi-a scos nouă iepe
Sirepe,
De nouă ani sterpe,
Cu copitele de-argint,
Ce prind bine la pământ…
Cu copitele treierau,
Cu cozile felezuiau,
Cu nările vânt făceau,
Cu urechile-n saci puneau,
Nici căuş nu trebuia,
Cu dinţii înţăpuşau,
Bun de moară mi-l găteau.
Ia mai mânaţi, măi!
Hăi! hăi!

Şi-a încărcat nouă cară
De povară,
Nouă care ţărăneşti,
Nouă harabale boereşti,
Şi-a purces
La moară la Ivăneşti.
Mânaţi, măi!
Hăi! hăi!

Dar morăriţa,
Iute ca criţa,
Când a văzut atâtea cară
Cu povară,
A pus coada pe spinare
Şi-a tulit-o-n lunca mare.
Trageţi, măi!
Hăi! hăi!

Dar ei au dat hăisa-n loc
La moara de la Mitoc,
Dar la moarî la Mitoc

Nu era apă-n lătoc
Cât să beie-un biet boboc.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

De-ai, iară, s-au luat,
Mai departe c-au plecat,
La moară la Brădățel;
La moară la Brădățel,
Într-o putină cu zer
S-a-necat o vacă cu-un vițel,
Şi-ntr-o oală cu chişleag
S-a-necat o babă cu-un moşneag,
Trageți, fecioraşi!
Hăi! hăi!

Dar ei, oameni treji la minte,
Au păşit iar mai-nainte
Pân' la moară la Bulai;
Iar la moară la Bulai
Se băteau şoarecii de doi ai
Pentru-o coajă de mălai,
Uscată de nouă ani,
Ia mai mânați, măi!
Hăi! hăi!

Dar morariul sta în vatră
Cu gura căscată,
Cu moara stricată,
Ghibos,
Dar bun minteos,
Buiac,
Dar bun de cap.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Da' moara sta pe-o costiță,
Păştea frunzi de dumbrăviță
Şi cu frunze de căpşună,
Cu-adevăr că nu-i minciună!
Ia mai mişcați, băieței!
Hăi! hăi!

Dar morariul, meşter mare,
Mămulica cui îl are!,
Cu luleaua-n dinți,
Cu dinții rânjiți,
Cu ochii boldiți,
Cu ochii din steclă,
Cu dinții de greblă,
Care, când te uitai la dânsul,

‘Deauna te şi umfla râsul,
A luat o scăfiță
Cu trei tărâță
Şi alerga
Şi tot striga:
Ptrrr! ptrrr! şi nea, nea, nea!
Moara sta
Şi se uita.
Mânați, băieței!
Hăi! hăi!

Şi cu scafa de tărâță
O amăgi pe portiță.
Şi i-a dat un pumn în cap
Şi-a aşezat-o pe dulap,
Şi i-a dat un pumn în şele
Şi-a aşezat-o pe măsele,
Şi i-a dat un pumn în splină
Şi-a aşezat-o pe făină,
Şi i-a dat un pumn în gură
Şi făina prinse-a cură.
Dară nu curgea făină,
Ci curgeau aur şi mărgăritari
În curțile Dumneavoastră, boeri mari!
Ia mai mânați, măi!
Hăi! hăi!

Dar boerul, Dumnealui,
De părere bună
Că-i făina bună,
A luat făina în poala mântalei
Şi a turnat-o-n chelna harabalei,
A luat-o poala sumanului
Şi a turnat-o-n chelna carului.
Îndemnați, băeței!
Hăi! hăi!

Şi după ce-a gătit,
Carele-a pornit.
Carele scârțâiau,
Galbenii curgeau,
Domnu’ gazdă-n cuşmă-i punea,
În buzunari îi isbea,
Acasă se pornea.
Acasă, când sosea,
Boii mugeau,
Harabagii din biciuşti pocneau,
Argații porțile deschideau.
Pocniți, băeței!
Hăi! hăi!

Dar jupâneasa, Domnia-Sa,
Când auzea
Porțile deschizând,
Carele scârțâind,
Boii mugind,
Harabagii din biciuşi pocnind,
S-a sculat
De pe-un pat
Mândru, rotat,
Din papuci pleoscăind,
Din rochiță vânt trăgând,
Cu-un tulpan cărămiziu,
Că-aşa-I lucrul cilibiu:
Cu mâni mândre, soponite
Ca garoafele-nflorite.
Mânați, flăcăi!
Hăi! hăi!

Şi s-a luat din cămară
În cămară,
Pân' la a noua cămară,
Şi-a găsit o sită rară,
De măgară,
Şi, văzând-o că-i prea rară,
I-a dat brânci pe uşă-afară.
Trageți, fecioraşi!
Hăi! hăi!

Şi-aducându-şi aminte
Că mai are multe site,
A mers puțin mai nainte
Şi-a găsit o sită deasă
De mătasă
Pentru plugăraşi aleasă,
Şi-a adus-o-n-nuntru-n casă,
Şi-a cernut în sită şi covată,
Şi-a cernut făina toată.
Mânați, băeței!
Hăi! hăi!

Şi-a făcut un colăcel,
De-a dragul să te uiți la el,
Colac mândru şi frumos
Ca şi fața lui Christos,
Pentru plugari de folos.
Şi l-a pus în cuiu' de jos,
Să fie uşor de scos.
Şi l-a rupt în două
Şi ne-a dat şi nouă,
Şi l-a rupt în trei
Şi-a dat lui Andrei,

Şi l-a rupt în patru
Şi-a dat la tot satu',
l-a rupt într-o mie
şi mi-a dat şi mie.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
Da' ni-i că vom însera
Şi, decât om însera
Pe la curțile Domniilor-voastre,
Mai bine pe la bordeiele noastre,
Că curțile Domniilor-voastre
Sunt tot cu var văruite,
Cu şindrilă-acoperite,
Cu cătramă cătrănite,
Dar tot mai bine să-nserăm
Pe la bordeiele noastre,
Ce-s cu baligă lipite,
Cu posderie-acoperite,
De bune, de rele,
Noi ne odihnim în ele.
Mânați, măi!
Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
Da' ni-i că vom însera,
Şi noi nu suntem de pe-acolea,
Că suntem din Buda-veche,
Unde mâța streche
Şi motocu'
Nu-şi află locu',
Şi-un motoc
Nu-şi află loc
Într-un fund de poloboc.
Mânați, băeței!
Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
Ne temem c-om însera
Şi nu suntem de pe-acolea,
Ci din munți întunecoşi,
Să fiți, boeri, sănătoşi!
Sara Sfântului Vasile
Să vă fie tot spre bine,
La mulți ani cu sănătate,
S-aibă şi plugarii parte!
Ahoo! hahooo!
Opriți, copii!

O regăsire subconştientă a Căii Strămoşilor

Colindele, reminescenţe ale primelor creaţii lirice ale strămoşilor tuturor neamurilor europene, se păstrează, în zilele noastre, numai la români, mai curând ca repertoriu pentru formaţiile artistice rurale, decât ca datină, ca mesaj ancestral, înţeles şi moştenit drept reper al unei anume identităţi. De altfel, conservatorismul românilor nici nu se manifestă ca o asumare responsabilă de spiritualitate, ci după dezarmanta regulă a lui „aşa am apucat", drept un mimetism existenţial revoltător de mioritic. Un călător străin, Marco Bandini (1593-1650), povestea, după două călătorii în Moldova, făcute în anii 1644 şi 1646, că, la moldoveni, „originea, virtutea şi gloria strămoşilor nu se bucură de nici o preţuire. Ei preţuiesc doar situaţia prezentă" (Călători străini prin Ţările Române, vol. V, pg. 344). Un prezent continuu şi tern, în care norodul, veşnic indiferent faţă de memorie, „este foarte plecat spre eres şi încă nu s-a curăţat desăvârşit de necurăţenia cea veche, încât se mai închină şi acuma, în poezii şi cântece, la nunţi, îngropăciuni şi alte întâmplări ştiute, la câţiva zei necunoscuţi şi care se vede că se trag din idolii cei vechi ai dacilor", scria Dimitrie Cantemir, în „Descrierea Moldovei" (pg. 221), înşelându-se, datorită unei superficiale cunoaşteri a datinilor, asupra ţintelor închinărilor, pentru că dacii nu s-au închinat niciodată idolilor, ci, aşa cum sublinia Hesiod, inefabilului universului. Eresul presupune beznă, eresul nu se poate ivi sub un cer înstelat, dar e drept că românii, chiar şi în creştinism, manifestă fanatisme eretice care întunecă, mai ales în nordul moldav, Calea Luminoasă, arătată lumii de Iisus Cristos. Şi asta pentru că „sunt înverşunaţi aproape până la eres în credinţa lor" creştină ortodoxă (Dimitrie Cantemir, op.cit., pg. 208).

În ciuda acestei înverşunări creştine ortodoxe, tocmai „locuitorii din Ţara de Sus", din „munţii plini de călugări şi pustnici, care îşi jertfesc, acolo, în linişte, lui Dumnezeu viaţa smerită şi singuratecă" (ibidem), aveau să păstreze cele mai multe „poezii şi cântece", provenite din „necurăţenia cea veche" a vremurilor primordiale. Ce-i drept, cuprinsul metafizic al „Imnelor Titanilor" („peanurile tracilor") s-a pierdut, s-a diluat într-un epic creştin, şi el golit de metafizic şi transformat în eres. Un eres al „aducerii de Dumnezeu" printr-o stranie deschidere a cerurilor. Stranie, pentru că nimeni nu mai ştie că Zeu înseamnă Cer şi că Dumnezeu înseamnă Stăpânul Cerurilor şi nu al zeilor, în înţelesul de divinităţi păgâne. Nimeni nu mai ştie, deşi Bucovina a avut teologi cărturari precum Silvestru Morariu, Vasile Mitrofanoviţă, Eusebiu Popovici sau Isidor Onciul, care tălmăciseră corect numele, după ce-l citiseră pe Herodot în greaca veche. Pentru noi, dezinteresaţii seculari sau, cum spunea, mult mai plastic, cărturarul rădăuţean Michael Kipper, „adormiţii seculari", „originea, virtutea şi gloria strămoşilor" nu au mare preţ, iar dacă însemnăm încă „o insulă latină într-o mare slavă", miracolul acesta se datoreşte doar mioriticului „aşa am apucat", care ne ţine loc şi de filosofie de viaţă, tot aşa cum limba ne ţine loc şi de memorie.

Vremea colindelor pare să fi apus pentru totdeauna, pentru că prin satele şi oraşele noastre nu se mai manifestă nici măcar orgolioasa „aducere de Dumnezeu", colinda devenind un uniformizat produs scenic şi turistic. Dar la fel se întâmplase, după cum mărturisea I.G. Sbiera, şi după 1848, apoi, după o letargie de mai bine de jumătate de secol, s-a auzit iar, prin satele noastre, cum „doi cântă, doi cântară", datina veche adunând cete de câte patru colindători, din care doi aveau să dea glas urărilor ancestrale, iar ceilalţi doi, folosindu-se de câte o „steblă de busuioc… / sfinţeau casă, / sfinţeau masă", regăsind, subconştient, Calea Strămoşilor. Asta şi înseamnă, în esenţă, colindele românilor: o regăsire subconştientă a Căii Strămoşilor.

Cuprins

„Veniţi la jertfele aduse de cei abia iniţiaţi"
Deci, constatăm, în reasumare

Refrenul colindelor, un legământ sacru

Colindele, expresii ale unei religii naturale

Colindele pe care încă le mai moştenim
Ion al lui G. Sbiera: Colinde / Cîntice de stea şi urări la nunți
Leonida Bodnărescu: Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români
¤ Căutarea gazdei
¤ Crăciunul, într-un sat
¤ Masa din ajunul Crăciunului
¤ Anul nou

„Colinde de Crăciun"
1. Florile dalbe
2. O, Leru-mi şi flori de măr
3. O, Leru-mi, Doamne
4. O, Lere, Doamne!
5. O, Leru-mi şi Domn din ceriu!
6. Scalda şi întrebările
7. Vănătorii
8. Vânătorii (variantă)
9 .Ogoirea fiului
10. Molcomirea fiului
11. Fata frumoasă

„Colindatul"
I. Prădarea raiului
Întâia variantă
A cincia variantă
A şasea variantă
II. Ce-i mai bun?
Întâia variantă
A patra variantă

„Câteva datini de Crăciun şi Anul Nou la Români"
O, Lerum, Doamne!
Florile dalbe

„Cîntice de stea"
1. Trei crai
2. Magii recunosc pre Hristos
3. Minunea naşterii

„Poezii populare române"
Astă seară-i seară mare
Sus, pe slava cerului
Icea, Doamne,-n ceste curți
Cui sunt, Doamne, ceste case?
La lină fântână

„Călindariul poporului Bucovinean”
Fii vesel, iubit creştine!
În oraşul Vifleem
Neamul lui Petru
Junelui junelaş
Peţitorul
Florile-s d’albe
Sus, boieri, nu mai dormiţi!
Sculaţi, sculaţi, boieri mari!
Casa bogatului
Fecioriţă d’ochioşiţă
Sub cetate
Colo sus, mai din sus
Grâul, mirul şi cu vinul
Vine Crăciun cel bătrân

„Datinile şi credinţele poporului român”
Cât în sus şi cât în jos

„Literatura populară română”
De când Domnul s-a născut
Sub poalele cerului
La munţi ninge, plouă
Astă seară ce-a-nserat
Dormiţi, Domni, dar nu dormiţi!
Icea-n ceste curţi

Colinde

„Irozii”
Irozii. Variantă
Irozii. Altă variantă

„Colinde de anul nou”
1. Cu plugul
2. Cu buhaiul
3. Cu aratul
4. Plugarii
5. Cu clopoţelul

Colinda sau urarea Pluguşorului

O regăsire subconştientă a Căii Străbunilor

Cuprins